



Афіцыйна

**Роўныя  
правы —  
рэальнасць  
Стар. 2**

**BELARUS 21.BY**  
Беларусь on-line у Інтэрнэце



Алімпіяда-2006

**Пераможных стартаў  
у Турыне!  
Стар. 23**

Кошт  
у Беларусі  
1 500 рублёў.

Газета выходзіць  
у другі і чацвёрты  
чацвер месяца.

9 лютага, 2006

Газета з Беларусі

# Голас Радзімы

№ 5-7 (2979 — 2981)

Выдаецца з 1955 года

Дыялог

## Прагматызм добрасуседства

На пытанні газеты "Голас Радзімы" адказвае Надзвычайны і Паўнамоцны Пасол Беларусі ў Польшчы Павел ЛАТУШКА.

**Стар. 6**

NEWS FROM BELARUS  
page 3-4

Захавай традыцыю

## Фальклорная спадчына

Еўрасаюз падтрымлівае беларускі фальклор на Падляшшы, а Беларусь, са свайго боку, аказвае дапамогу этнічным беларусам у Польшчы.



**Стар. 11-12**

Анонс

## Праграма "Беларусь-TV"

**Стар. 21**

Турыстычны атлас

## Агратурызм у рэгіёне "Белавежская пушча"



**Стар. 13**

Вяртанне

## Знакамітых мінчан пабольшала

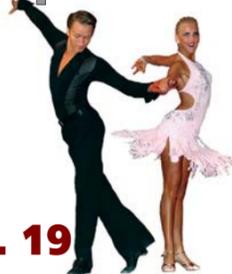
Восенню 2004 года Польскі інстытут у Мінску сумесна з Беларускай дзяржаўнай педагагічным універсітэтам імя Максіма Танка, Вроцлаўскім універсітэтам і Таварыствам "Польская супольнасць" правёў навукова-тэарэтычную канферэнцыю "Знакамітыя мінчане". Гаворка вялася пераважна пра постаці беларуска-польскага грамадска-культурнага памежжа XIX стагоддзя. Называліся забытыя і невядомыя раней імёны, разглядаліся іх справы і творы.

**Стар. 8**

Афіша

## Спартыўныя бальныя танцы?

## Гэта прыгожа!



**Стар. 19**

Да ўвагі чытачоў!

Наступны нумар газеты "Голас Радзімы" выйдзе 23 лютага 2006 года

Віншuem!

# Беларускаму грамадска-культурнаму таварыству ў Польшчы — 50!



26 лютага спаўняецца 50 гадоў Беларускаму грамадска-культурнаму таварыству ў Польшчы. З гэтай нагоды ў рэдакцыю паступілі віншаванні ад дзяржаўных устаноў Беларусі, грамадскіх арганізацый, беларусаў замежжа

**Стар. 7**

Лад жыцця

У мінулую суботу ў кожнай вобласці адбыліся спартыўныя спаборніцтвы, у якіх змаглі прыняць удзел усе жадаючыя. Любіце катацца на лыжах, умеце катацца на каньках — уперад! Не ўмеце — вучыцеся!

Удзельнікі і госці мерапрыемства віталі сімвалічны алімпійскі агонь, якім Аляксандр Лукашэнка і два юныя спартсмены запалілі сімвалічную Алімпійскую чашу.

Пасля афіцыйнага суботняга старту ў "Сілічах", дзе ўжо традыцыйна прыклад паказаў Прэзідэнт Аляксандр Лукашэнка, эстафету падхапілі

Мінск, Гродна, Брэст, Віцебск, Гомель, Магілёў... У Мінску, напрыклад, у межах Перадалімпійскага тыдня пройдзе 40 мерапрыемстваў з удзелам больш за 140 тысяч чалавек.

У Беларусі сёння створаны ўсе ўмовы для заняткаў спортам і актыўнага ладу жыцця. У рэспублі-

## Перадалімпійскі тыдзень



Фота БелТА.

цы функцыянуе 1 500 каткоў для масавага катання, 343 хакейныя пляцоўкі, абсталяваны 777 лыжных трас. За апошнія гады дзяржава рэканструявала 145 стадыёнаў і футбольных палёў, 618 спартыўных залаў, 676 спартыўных пляцовак.

Выбары-2006

## Завершана фарміраванне ўчастковых выбарчых камісій па выбарах Прэзідэнта Беларусі

Згодна заканадаўству яны павінны быць створаны не пазней, чым за 45 дзён да дня выбараў. Аб гэтым паведаміў сакратар Цэнтрвыбаркама Беларусі Мікалай Лазавік.

Створана 6 627 участковых выбарчых камісій, у тым ліку 41 — за мяжой. Іх столькі ж, колькі і участкаў для галасавання. За межамі Беларусі найбольшая коль-

касць участковых выбарчых камісій сфарміравана ў Расіі (4) і Польшчы (4). Па дзве камісіі будуць працаваць у ЗША, Германіі, Латвіі.

Мікалай Лазавік нагадаў, што права вылучаць сваіх прадстаўнікоў у склад участковых выбаркамаў маюць палітычныя партыі, грамадскія аб'яднанні, працоўныя калектывы і групы грамадзян у колькасці не менш за 10 чалавек.

Экстрым

## Наш інтарэс у Антарктыдзе

### У Беларусі будзе ўласная антарктычная станцыя

Першая нацыянальная антарктычная экспедыцыя выляцела 6-га лютага ў Кейптаўн. З порта Паўднёва-Афрыканскай Рэспублікі на навуковым судне "Акадэмік Фёдарав" беларускія палярнікі накіруюцца да заснежаных берагоў Антарктыды. Першы пункт назначэння — станцыя Новалазараўская, затым яшчэ чатыры кропкі на карце заходняга ўзбярэжжа кантынента, дзе будуць праводзіцца работы па вывучэнні месца размяшчэння беларускай палярнай станцыі. На ўсё

пра ўсё — 12 дзён стацыянарных даследаванняў і вадалазных работ, 15 тысяч кіламетраў і больш як два месяцы марскога шляху.

2007-2008 гады афіцыйна лічацца міжнароднымі гадамі па вывучэнні палярных раёнаў планеты. Тым самым Беларусь заявіць аб сваім удзеле ў развіцці гэтага ўнікальнага рэгіёна. Але ў першую чаргу, па словах вучоных, запуск даследчай станцыі — гэта рэалізацыя моцнага навуковага патэнцыялу краіны.

Падрыхтавала Алена СПАСЮК.

ААЭ	Беларусь	Германія	Іран	Кітай	Малдова	Расія	Туркменістан	Чэхія
Аргенціна	Бельгія	Данія	Італія	Куба	Мексіка	Румынія	Турцыя	Швейцарыя
Арменія	Бразілія	Егіпет	Казахстан	Кыргызстан	Нарвегія	Сербія	Узбекістан	Швецыя
Аўстралія	Венгрыя	ЗША	Канада	Латвія	Нідэрланды	Сірыя	Украіна	Эстонія
Аўстрыя	В'етнам	Ізраіль	Карэя	Лівія	ПАР	Славакія	Уругвай	Японія
Балгарыя	Вялікабрытанія	Індыя	(Паўднёвая)	Літва	Польшча	Славенія	Францыя	

**"Голас Радзімы"**  
ў 52 краінах

## Афіцыйна



## Роўныя правы — рэальнасць

Пасяджэнне Вышэйшага Дзяржаўнага Савета Саюзнай дзяржавы, якое прайшло 24 студзеня ў Санкт-Пецярбургу, было асаблівым. Такую думку выказаў Прэзідэнт Беларусі Аляксандр Лукашэнка, падводзячы вынікі перагавораў.

“Значнасць пасяджэнню надаюць прынятыя рашэнні, перш за ўсё, па забеспячэнні роўных правоў грамадзян Беларусі і Расіі ў сферах аховы здароўя, падаткаабкладання. З іх прыняццем мы канчаткова вызначыліся, што беларусы і расіяне не з’яўляюцца замежнымі жыхарамі ў нашых дзвюх дзяржавах. Гэта дарагога варта”, — заявіў Аляксандр Лукашэнка.

НА ЗДЫМКУ: Аляксандр ЛУКАШЭНКА і Уладзімір ПУЦІН.

## Сустрэча з дырэктарам дэпартамента Сакратарыята СГА

У межах перагаворнага працэсу па далучэнні Рэспублікі Беларусь да Сусветнай гандлёвай арганізацыі (СГА) адбылася сустрэча Пастаяннага прадстаўніка Рэспублікі Беларусь пры АаДзяленні ААН і іншых міжнародных арганізацыях у Жэневе Сяргея Алейніка з дырэктарам дэпартамента Сакратарыята СГА па далучэнні новых краін Арыфам Хусейнам.

У развіццё дамоўленасцей, дасягнутых у ходзе візіту ў Рэспубліку Беларусь старшыні Генеральнага савета СГА Аміны Махамед (12-14 студзеня 2006 года), беларускі бок перадаў у Сакратарыят СГА падрабязную інфармацыю аб прымяненні ў Беларусі спецыяльнага права (“залатой акцыі”), аб сістэме таможанага кантролю, а таксама пераводзе на англійскую мову адпаведных нарматыўна-прававых актаў.

А. Хусейн высока ацаніў свечасовую падрыхтоўку Рэспублікай Беларусь указаных матэрыялаў і запэўніў, што Сакратарыят СГА ў самы бліжэйшы час ажыццявіць афіцыйную публікацыю матэрыялаў і распаўсюдзіць іх сярод краін — членаў СГА.

Па выніках сустрэчы дасягнута прынцыповая дамоўленасць аб правядзенні чарговага раунда перагавораў па ўступленні Беларусі ў СГА ў Жэневе ў другой палове лютага 2006 года.

## Анонс

## Нацыянальныя выставы Рэспублікі Беларусь за мяжой у 2006 годзе

**Сакавік**  
→ Нацыянальная выстава ў Краснаярску (Расія).  
→ Нацыянальная выстава ў Ташкенце (Узбекістан).

**Красавік**  
→ Нацыянальная экспазіцыя на Гановарскай прамысловай выставе (ФРГ).  
→ Нацыянальная экспазіцыя на 3-й выставе па ўзнаўленні Ірака. г. Аман (Іарданія).

**Май**  
→ Нацыянальная выстава ў Краснадары (Расія).

**Чэрвень**  
→ Нацыянальная экспазіцыя на Усерасійскім эканамічным форуме ў Санкт-Пецярбургу (Расія).  
→ Нацыянальная экспазіцыя на Міжнароднай выставе экспертных магчымасцей у Рыо-дэ-Жанейра (Бразілія).

**Ліпень**  
→ Нацыянальная выстава ў Маскоўскай вобласці (Расія).

**Верасень**  
→ Нацыянальная экспазіцыя на Міжнародным тэхнічным кірмашы ў Плоўдзіве (Балгарыя).

→ Нацыянальная экспазіцыя на Усерасійскім навукова-прамысловым форуме “Расія адзіная” ў Ніжнім Ноўгарадзе (Расія).

**Кастрычнік**  
→ Нацыянальная экспазіцыя на Міждзяржаўнай выставе, прысвечанай 15-годдзю СНД — Масква (Расія).  
→ Нацыянальная экспазіцыя на Тэгеранскім міжнародным кірмашы ў Тэгеране (Іран).  
→ Нацыянальная экспазіцыя на Міжнароднай выставе “SAITEX” у Іаганэсбургу (ІАР).

**Лістапад**  
→ Нацыянальная экспазіцыя на Шанхайскім міжнародным прамысловым кірмашы “CIF-2006” (КНР).

**Лістапад-снежань**  
→ Нацыянальная выстава ў Рызе (Латвія).  
→ Нацыянальная выстава ў Баку (Азербайджан).

**Снежань**  
→ Нацыянальная экспазіцыя на Міжнароднай выставе “Рэсурсазберажэнне-2006” у Пензе (Расія).

Старонку падрыхтавала Алена СПАСЮК.

## Бізнес-клуб

## Па еўрапейскіх стандартах

Беларусь да 2008 года збіраецца распрацаваць і ўкараніць 44 тэхнічныя рэгламенты на аснове патрабаванняў адпаведных дырэктыву Еўрасаюза, паведаміў на прэс-канферэнцыі старшыня Камітэта па стандартызацыі, метралогіі і сертыфікацыі пры Савета Міністраў Валерыў Карашкоў.

“Сёння ідзе рэфармаванне стандартызацыі, распрацоўваюцца новыя дакументы ў сувязі з прыняццём у Беларусі законамі аб тэхнічным нарміраванні і стандартызацыі. У гэтым годзе ўжо распрацаваны і праходзяць шырока абмеркаванні сямі праектаў першачарговых тэхнічных рэгламентаў”, — паведаміў В. Карашкоў.

Гаворка ідзе аб рэгламентах, якія вызначаюць бяспечнасць нізкавольтнага абсталявання, патрабаванні электрамагнітнай сумяшчальнасці, бяспечнасць прадукцыі машынабудавання, патрабаванні да фасаваных тавараў і колькасці тавараў ва ўпакоўцы, бяспечнасць медыцынскіх вырабаў. Ён паведаміў, што ў далейшым будуць уведзены рэгламенты на лекавыя сродкі, прадукты харчавання, хімічную прадукцыю і іншае. Фарміраванне ў краіне новага тэхнічнага заканадаўства будзе спрыяць інтэграцыі Беларусі ў сусветную эканоміку.

## MT3: на канвееры 60 мадэлей

У студзені 2006 года штосутачна з канвеера Мінскага трактарнага заводу сыходзіў у сярэднім 191 трактар. Усяго за першы месяц года на прадпрыемстве выраблена чатыры тысячы адзінак тэхнікі, уключаючы трактаракамлекты. У параўнанні са студзенем мінулага года прырост складае не менш за 10 працэнтаў, паведаміў на прадпрыемстве.

Зараз кожны суткі на канвееры адначасова збіраецца больш за 60 мадэлей і мадыфікацый машын. На экспарт у студзені адпраўлялася амаль палова вырабленага аб’ёму трактароў. Першыя пастаўкі гатовых машын і трактаракамлектаў ужо накіраваны ў Кітай. У Польшчу ідуць трактары MT3-320, 1221 і іншыя мадыфікацыі.

Прадпрыемства выйграла тэндэр на пастаўку 350 камунальных машын “MT3-320 МК” для Масквы. Для Венгрыі, Германіі і Вялікабрытаніі вырабляюцца машыны ў адпаведнасці са стандартам “Еўра-2”.

Згодна з гадавым планам, MT3 павінен вырабіць 50 тысяч трактароў. У параўнанні з мінулым годам гэта амаль на восем тысяч болей. З гэтай колькасці 13 тысяч складаюць дарагія энерганасычаныя трактары.

## Наша марка

## Заклучаны кантракты на пастаўку беларускага тэкстылю ў Еўропу

Беларускі тэкстыль быў прадстаўлены на Міжнародным спецыялізаваным кірмашы Heimtextil, які праходзіў 11-14 студзеня ў Франкфурце-на-Майне. Сваю прадукцыю паказалі РУПТІ “Аршанскі льнокамбінат”, РУП “Баранавіцкае вытворчае баваўнянае аб’яднанне” і ААТ “Магатэкс”. На выставе нашы вытворцы правялі перагаворы з еўрапейскімі кампаніямі аб усталяванні новых партнёрскіх сувязей, заключылі камерцыйныя кантракты на пастаўку беларускіх тканін на рынак Германіі і іншых краін Еўрасаюза.

Ярмарка Heimtextil праводзіцца штогод і з’яўляецца буйнейшай выставай у свеце ў галіне тэкстылю і аксэсуараў для афармлення і ўпрыгожвання жылых памяшканняў. У гэтым годзе ў ёй прымалі ўдзел 2 960 экспанентаў з 71 краіны свету.

НА ЗДЫМКУ: мадэль з ільну, распрацаваная беларускімі мадэльерамі. Фота БелТА.



## Брэнд года.

## Названы лідэры

27 студзеня аб’яўлены пераможцы пятага Нацыянальнага конкурсу “Брэнд года-2005”. Усяго на ўдзел у ім было паддана рэкордная колькасць заяў — ад 65 аічынных і замежных кампаній.

У новай намінацыі “Сацыяльна адказны брэнд”, які заснаваны сумесна з прадстаўніцтвам ПРААН у Беларусі з мэтай падтрымкі развіцця сацыяльных праектаў, пераможцамі сталі ААТ “Белпрамбудбанк”, Міжнародны аўтамабільны холдынг “Атлант-М”, ЗАТ “Мінскі Транзітны банк” і СТАА “Мабільныя ТэлеСістэмы (МТС).

У намінацыі “Брэнд — скарб рэспублікі” да лідэраў 2004 года, якімі былі названы “Гарызонт”, “Атлант”, “Мілавіца”, у 2005-м далучыліся “Віцязь”, МАЗ, МТЗ.

Усяго прафесійнае журы вызначыла лепшых у 33 таварных групах. Акрамя таго, названы пераможцы ў намінацыі “Прызнанне слабыццоў”.

“Брэнд года” — прафесійны



конкурс, які праводзіцца па міжнародных стандартах. Ён з’яўляецца адзіным у краіне маніторынгам агульнанацыянальнай выдасці і папулярнасці брэндаў. Місія конкурсу — садзейнічаць развіццю канкурэнтназдольнасці і кампетэнцыі прадпрыемстваў у стварэнні і працягванні ўласных брэндаў на аічынных і сусветных рынках.

НА ЗДЫМКАХ: лаўрэаты конкурсу. Фота Аляксандра ТАЛОЧКІ, БелТА.

**Position**

## SINGLE CURRENCY WITH RUSSIA

*Belarus will introduce the single currency with Russia only if it gives positive results for the country's economy, chairman of the board of the National Bank of Belarus Piotr Prokopovich said.*

According to him, in line with the interstate agreement the Russian ruble was planned to be adopted in Belarus on January 1, 2005, while the single currency of the Union State – on January 1, 2008. “Regarding the first part of the issue, due to certain circumstances we failed to make it a reality,” he said. Regarding the second part, the parties agreed on conditions Belarus was insisting upon. The matter is that the introduction of the single currency should be the final stage of the integration, i.e. it is possible only after the single economic and customs space is formed and the equal conditions for the citizens and economic agents of the two states are set up.

“We will renew the talks on the single currency when all main areas of the joint action plan are fulfilled,” the head of the National Bank stated.

**BELARUS TO INTRODUCE SINGLE CURRENCY ONLY IF IT IS ECONOMICALLY SOUND**

Speaking about possible terms of the single currency introduction Piotr Prokopovich noted that it could not be done before January 1, 2008. In 2006 and not later than the first quarter of 2007 the two sides should completely implement the program of actions. “If within this period all steps are taken we will need six or even nine months to settle all technical issues and to amend legal enactments,” he said.

“The current situation does not require any hasty decisions in this sphere,” Piotr Prokopovich underlined. “We should pursue a comprehensive policy to promote the increase in the living standard of the population of both the states,” the head of the National Bank underlined.

“Today we should focus on those real projects to be implemented in the Union State, which will improve the economic situation. The single currency introduction is the final stage”, Piotr Prokopovich underscored.

## IRAN'S NUCLEAR DOSSIER DISPUTE

A special session of the Board of Governors of International Atomic Energy Agency (IAEA) held in Vienna. The session focused on the Iranian nuclear program. Deputy Minister of Foreign Affairs **Viktor Gaisanak**, Belarus' representative in the Board of Governors, participated in the session.

The official position of the Republic of Belarus stems from the fact that any member state of the Non-prolifera-

**Belarus supports IAEA in Iran's nuclear dossier dispute**

tion treaty has the inalienable right to carry out peaceful nuclear activities. Belarus traditionally supports the IAEA and its Director General's efforts to settle the remaining issues in connection with the Iranian nuclear program.

Belarus urges all interested parties to fully cooperate with IAEA on the basis of transparency and good will to solve all remaining problems exclusively within the Agency framework.

## RELATIONS WITH EUROPEAN UNION

*30-31 January Brussels played host to a regular sitting of the EU Council. The agenda included issues concerning the situation in Belarus. A BELTA correspondent had asked spokesman for the foreign ministry Andrei Popov to elaborate on the expectations of the Belarusian side.*

As Andrei Popov said, “our relations with EU are not simple. The Belarusian side has recently come out with an initiative to begin a new series of talks with the EU as regards the whole specter of our mutual relations. Belarus offered the EU to start a relevant political dialogue at the highest level. This was the purpose why we have invited the EU Council General Secretariat senior officials to come to Minsk”.

“The EU has suggested that Minsk should receive senior representatives of the EU Council General Secretariat and European Commission. The Belarusian side is satisfied with this move

from the part of EU. We hope that in the course of the oncoming sitting of the EU Council, and during their visit to Minsk the EU representatives will show a constructive attitude to relationships with Belarus, Andrei Popov noted. Belarus and the EU have many significant areas to develop to meet practical interests of the states and peoples.

The spokesman for the foreign ministry has stressed: “We repeatedly confirm our aspiration to improve the relations with our European partners in the spirit of common European interests.

**Event 2006**

## 4 CANDIDATES FOR PRESIDENCY

*To date some 4 competitors have collected the necessary amount of signatures in favor of nomination as candidates for the presidency, secretary of the central election commission /CEC/ Nikolai Lozovik has told at a press conference.*



The CEC secretary has provided specified information on the number of collected signatures.

**Alexander Lukashenko's** initiative group presented some 1,905,637 million signatures in favor of his nomi-

nation as a candidate for the presidency. The initiative group of **A.V. Milinkevich** presented 198,798 signatures, **A.V. Kozulin** – 158,014, **S.V. Gaidukevich** – 150,504 and **V.D. Frolov** – 58,775 signatures.

Nikolai Lozovik has noted that this stage of the electoral campaign was calm. Some misunderstanding was addressed by territorial and the central election commissions, the CEC secretary has added.

## Sociological poll

**If the presidential elections took place today...**

According to the sociological poll conducted by the institute of social and political studies under the presidential administration of the Republic of Belarus, if the presidential elections took place today in Belarus, Alexander Lukashenko would win an overwhelming majority of votes. 76.7 per cent of the respondents stated they would vote for Alexander Lukashenko. About 2 per cent would vote for other contenders.

### HOW BELARUSIANS TO CONSIDER THEMSELVES

Most Belarusians state their improved financial position for the last four years.

As the poll has showed, Belarus demonstrates a stable tendency on growing number of respondents with average incomes. Thus, if in 2001 this figure equaled some 35.7 per cent of the polled, then in 2005 – it reached 69 per cent. At the same time the amount of those, who consider themselves poor, reduced from 52.2 to 14.3 per cent.

The number of people considering their financial position slightly worsened for the last four years reduced from 44.2 to 12.2 per cent and the amount of those, whose well-being improved, grew from 14.3 up to 52.2 per cent.

In this respect people assess more positively the socio-economic situation in the country. Thus, the number of respondents considering that the socio-economic situation in Belarus has worsened reduced from 50.5 per cent in 2001 to 7.9 per cent in 2005. At the same time the amount of people convinced in the improved socio-economic

situation went up from 9.2 per cent to 38.2 per cent, people considering it stable – from 12.8 to 35.5 per cent. It is understandable that the stable social and economic situation takes the wind out of the sails of the so-called Belarusian opposition, which dreams of provoking large-scale street actions to earn the foreign money. The statement is confirmed by results of the social poll. In particular, 82.3 per cent of the respondents deny the possibility of their involvement in demonstrations under any circumstances, 85.2 per cent – in strikes, 84.7 per cent – in protests, 93.6 per cent – hunger strikes, 96.7 – armed clashes.

Meanwhile, critics are less appreciated in Belarus: non-state mass media – 4.5 per cent (11.5 per cent earlier), free trade unions – 4.2 per cent (9.7 per cent), opposition parties – 0.6 per cent (4.1 per cent).

The poll was conducted in all regional cities, district centres and rural settlements. 1,583 citizens were polled. The sampling is representative.

### CANDIDATES FOR PRESIDENCY TO GO ON AIR

The Election Code of Belarus envisages the right for the election campaign. It stipulates that candidates for the presidency can use radio and TV free air time to deliver their speeches and also can publish their programs, central election commission /CEC/ chair Lydia Yermoshina has said.

“All state central newspapers should publish election programs of the candidates. The list of publications will be specified by the CEC resolution. Air time should be also determined. All the candidates for the presidency would be provided with an hour air-time on radio and the 1st National TV Channel”, the CEC chair has noted.

Each of them would appear on the air twice. The candidates will deliver their speeches on week-days.

**Facts**

### ECONOMIC DEVELOPMENT

**GDP IN JANUARY TO GROW BY 9-10 PER CENT**

*In January 2006 GDP is expected to grow by 9-10 per cent, first vice-premier Vladimir Semashko stated.*

As Vladimir Semashko said the economy of Belarus shows good dynamics. In 2005 GDP in Belarus went up 9.2 per cent. The same growth is expected in 2006. According to the first vice-premier, “the final figures of the economic development rely on the first of all industry”.

Last year Belarus industry posted growth of 14.4 per cent, Vladimir Semashko noted. The main task today is to renew key assets, to continue technical modernization programs to increase production capacity and build up production volumes.

### FOREIGN CAPITAL INVESTMENTS

*In 2005 Belarus attracted foreign capital investments worth of Br375 billion; to compare: in 2001 – Br81 billion, deputy economy minister of this republic Leonid Demidov said.*

At the same time the total volume of foreign investments increased from USD 722 million in 2002 to about USD 1.6 billion in 2005. “Foreign investors show growing interest in Belarus. Talks with representatives of famous companies and financial institutions are regularly held. This is why the share of foreign investments in the total structure of funds invested in the economy will be constantly increasing”, the deputy minister considers.

According to him, stable financial situation and production growth as well as a reducing inflation level arouse interest of foreign investors. International financial organizations also give quite good assessments to the work of the Belarusian economy.

At present Belarus pays more attention to the utilization of funds within the framework of the opened credit lines. “They have good credit conditions and using these funds we can reorient resources of our banking system towards other important projects”, Leonid Demidov stressed.



### Belarus gains popularity as tourist destination

*The number of Russians who visited Belarus last year as a tourist destination increased 2,3 times, deputy minister of sport and tourism Cheslav Shulga.*

At the same time travel agencies are expected to come up with a new product as a combined tour this year. While Smolensk has always

been the final destination of the Golden Ring of Russia tour, now this route might be extended to Belarus' Vitebsk.

A similar combined tour might be proposed for the tourists visiting Russia's Pskov. The final destination of the tour will be Polotsk in Belarus, Cheslav Shulga told reporters.



## En français

## Le Belarus invite les observateurs internationaux aux élections présidentielles



le secrétaire du code électoral du Belarus Nicolai Lozovik

Conformément à la Constitution de la République de Belarus la Chambre des Représentants de l'Assemblée Nationale a adopté une décision de fixer la date des élections présidentielles dans notre pays au 19 mars prochain.

Conformément au Code électoral du Belarus et aux provisions du Document de Copenhague de 1990 la République de Belarus a invité à participer à l'observation internationale des élections un nombre des organisations internationales et des structures interparlementaires.

Les invitations ont été envoyées aux organismes suivants: Comité exécutif de la Communauté des États indépendants et Assemblée interparlementaire de la CEI; Secrétariat du Comité exécutif de la Communauté économique Euroasiatique et son

Assemblée interparlementaire;

Secrétariat de l'Organisation du Traité sur la sécurité collective; Assemblée parlementaire de l'Union du Belarus et de la Russie; Bureau des institutions démocratiques et des droits de l'homme de l'OSCE et Assemblée interparlementaire de l'OSCE.

Cette décision des autorités du Belarus témoigne du caractère transparent des élections et de la ferme intention de les conduire conformément à la législation nationale et aux normes internationales.

## Economie du Belarus: bilan préliminaire pour 2005

D'après les données préliminaires publiées par le Ministère des statistiques et de l'analyse du Belarus le produit intérieur brut a augmenté en 2005 de 9,2% par rapport à l'année précédente et a atteint 63679 mlrd. roubles belarussiens (1 BLR égale 2153 USD). La production industrielle a augmenté en 2005 de 10,4%, la production agricole — de 2,1%.



Le taux d'inflation annuel a été au plus bas depuis 1990 — 8,0%. Les prix de produits alimentaires ont augmenté en 2005 de 8,4%, de biens manufacturés — 3,2%, de services — 11,5%.

Pour la première fois depuis plusieurs années un

excédent positif a été réalisé dans les échanges internationaux du Belarus (234 mln. USD).

Le salaire moyen dans le secteur réel de l'économie a atteint 250 USD par mois à la fin de 2005.

Les épargnes des ménages en roubles belarussiens ont augmenté en 2005 de 56,5%, en devises étrangères — de 21,2%.

## Exposition de la peinture belarussienne "La terre sous les ailes blanches"

Une exposition de la peinture belarussienne a eu lieu à l'Espace Pierre Cardin à Paris.

"La terre sous les ailes blanches" — expression de l'écrivain romantique belarussien éminent, Uladzimir Karatkevitch. Un homme qui, le siècle dernier, a pu réveiller tant d'intérêt et de sentiments de fierté de ses compatriotes à l'égard de leur propre pays.

Peu connu encore le

Belarus est riche pourtant de son passé et de ses traditions historiques et culturels européens. La terre belarussienne a donné naissance à plusieurs artistes illustres qui font parti du patrimoine mondial. A ne citer parmi eux que ceux dont le destin était lié à la France — V.Wankowicz, N.Orda, C.Soutine, M.Kikoine, M.Chagall, N. Leger.

Faire découvrir ce pays et ses talents en donnant la parole à ses artistes tel était

l'objectif de cette exposition.

Quatorze peintres d'approches artistiques différentes, représentant de diverses facettes de la peinture belarussienne ont participé à cet événement: Viktor Alsheusky, Sergei Grynevich, Valiantsin Gubareu, Aliaksandr Hryshkevich, Natallia Ivanova, Ryhor Ivanou, Uladzimir Khadarovich, Uladzimir Kozhukh, Viktor Nemtsou, Ryhor Nesterau, Valery Shkaruba.

## La signature du Protocole additionnel à l'Accord entre la République de Belarus et l'AIEA



Le Protocole additionnel à l'Accord entre la République de Belarus et l'Agence internationale de l'énergie atomique (AIEA) sur l'application des

garanties de non-prolifération de l'arme nucléaire ont été signé à Vienne à l'Agence.

Le Protocole a été signé par M.Alexander Sytchev, Représentant Permanent de la République de Belarus auprès des organisations internationales à Vienne, et M. Mohammed El Baradei,

Directeur Général de l'Agence.

La signature de ce Protocole est une nouvelle confirmation de l'attachement du Belarus aux principes de non-prolifération de l'arme nucléaire et aussi la reconnaissance de l'autorité internationale de l'AIEA dans l'affaire du contrôle de l'utilisation de l'énergie atomique.

Падборку падрыхтавала Кацярына НЕМАГАЙ.

## En español

## La maestría de los jóvenes

El festival fue organizado siguiendo el modelo del "Campeonato Mundial de las formas artísticas de interpretación" de Hollywood, la base del cual es el principio de los Juegos Olímpicos. Y los talentos de diferentes países deben competir en bailes, canto, maestría de actor, habilidad de crear y transmitir imágenes. Este año en el foro participaron más de 100 niños con edades entre 5 y 15 años de Belarus, Ucrania, Rusia, Azerbaiyán, Bulgaria, Polonia, Israel y Malta.



El equipo de Belarus lo componían Egor Volchek — él intervino en la Eurovision infantil del año pasado, y Veronika Tepliakova — una persona de publicidad del proyecto "La belleza salvará al mundo". La preparación de ellos se llevó a cabo en el estudio "Vodolei" del centro internacional de la creación, belleza y talento.

Los muchachos provocaron un verdadero furor, al conquistar premios en todos los espectáculos del festival. En el "Espectáculos de los talentos", el Gran Premio fue conferido a Veronika por su mejor número en el género original (nominación "maestría de actor"), el segundo puesto en canto lo conquistó Egor.

## Un visado en forma rápida

En el vestíbulo de la representación diplomática se ha instalado un sistema electrónico que después de una "conversación de un minuto uno recibe un talón con la fecha y la hora de visita exactas a su elección.

Este no es el primer experimento de alta tecnología que ha introducido la embajada francesa. En verano entro en funcionamiento el sistema de visados biométricos que exigía la presencia personal de cada solicitante. Y he aquí, como dicen los compatriotas de Rousseau y Voltaire, "voilà" — y apareció en la representación diplomática este producto sin igual de la compañía "Mecasoft International", a propo-

to, que ha sido elaborado por ingenieros bielorrusos.

Ahora para entrar a la recepción de la sección de visados de la embajada, no es necesario para uno llamar a todas las puertas, es suficiente con entrar al vestíbulo de la embajada con el pasaporte (se puede pedirle también a un portero), pasar por el escáner la página con la fotografía y en la pantalla sensible con la presión de los dedos responder a las preguntas propuestas. Después hay que elegir, de entre las que se proponen, la fecha y la hora cómodas y recibir el talón con el número de orden que posee los datos del pasaporte.



## "BeST" entra a las comunicaciones

La compañía ZAO "Red Bielorrusa de Comunicaciones" comenzó la explotación comercial de la red de comunicaciones celulares de la norma GSM 900/1800 en Minsk, donde se inauguró el primer centro de servicio de los abonados.

Según las palabras del director general Mijail Dímchenko, hoy día la capacidad de la central de ZAO "BeST" es de 150 mil abonados. Ya en marzo del año 2006 la central puede ser ampliada; a medida que aumente la base de abonados su capacidad puede ser aumentada hasta 3 millones de abonados.

## El brazo de transporte

Los 650 kilómetros que se separan Minsk de Kaliningrado, — no es una distancia considerable, sobre todo si se trata de nuevos proyectos de colaboración que son ventajosos para ambas partes. El trasbordo de los cargamentos bielorrusos a través de los puertos de Kaliningrado — esta cuestión fue una de las principales que se discutieron en la sesión ordinaria del Consejo Bielorruso-Ruso de colaboración a largo plazo de las regiones, ministerios, organismos de gestión estatal de Belarus con la región de Kaliningrado de Rusia.

Dentro de poco tiempo,

se podría esperar el crecimiento de los suministros de pescado desde Kaliningrado. Belarus misma tiene la intención de aumentar la exportación de materiales de construcción, madera, así como también de servicios de construcción. Además, existen planes de colaboración en la esfera agraria. Según las palabras de Gueorgui Boos, dentro de un corto tiempo se planea alcanzar la circulación de mercancías por 200 millones de dólares. Es un paso típico en la colaboración bilateral, pero no el último, señaló el gobernador de la región de Kaliningrado.

Падборку падрыхтавала Наталля НАВУМЕНКА.



Алег ЛУКАШЭВІЧ:

# “Калі адкрываеш нешта такое, што да цябе ніхто не ведаў, гэта вельмі ўражвае”

Алег Лукашэвіч — вядомы беларускі тэлежурналіст. Працуе на Першым нацыянальным канале Беларускага тэлебачання. Пасля заканчэння факультэта журналістыкі БДУ ён трапіў у Парыж, дзе навучаўся ў Міжнародным адукацыйным цэнтры па спецыяльнасці апэратар і рэжысёр тэлебачання. Алег Лукашэвіч зрабіў сабе імя аўтарскай праграмай “Новая калекцыя” — інтэрв’ю з зоркамі сусветнага ўзроўню. Яго героямі і суб’ядзінкамі былі Джулія Орманд, Мікеле Плачыда, Вім Вендэрс, Катрын Дэнёў, П’ер Кардэн, Патрысія Каас, Кшыштаф Занусі, Пітэр Грынуэй і Анджэй Вайда. У гэтым спісе больш за 100 вядомых імен! Алег Лукашэвіч настойліва набліжаў да нашага глядача свет еўрапейскага кіно, удзельнічаючы ў Канскім, Венецыянскім, Берлінскім кінафестывалях. Адкрываў сваё бачанне Дзён высокай моды ў Парыжы. Паралельна з поглядам на Запад разам з сябрам і калегам Аляксандрам Аляксеевым аб’ездзіў Беларусь і выдаў шыкоўны фотаальбом “Спадчына Беларусі”, які меў вялікі грамадскі рэзананс. І як працяг звароту да гісторыі і культурнай спадчыны сваёй краіны задумаў і ажыццяўляе сумесна з Аляксандрам Аляксеевым і апэратарам Паўлам Ценіным новы праект “Эпоха”. У “Голас Радзімы” Алег Лукашэвіч завітаў да прафесара Адама Мальдзіса з просьбай дапамагчы яму з інфармацыяй да новай серыі праграмы “Эпоха”. Такім чынам нашаму карэспандэнту ўдалося задаць Алегу ЛУКАШЭВІЧУ некалькі пытанняў.

— Кожная ваша задума інтрыгуе, ці можна даведацца якія-небудзь падрабязнасці пра “Эпоху”?

— Гэта мой аўтарскі праект, прысвечаны сьлінным асобам, якія нарадзіліся ў Беларусі і ўнеслі значны ўклад у сусветную супольнасць. Пачынаўся праект з фільма пра Марка Шагала, і першыя чатыры серыі ўжо былі паказаны на Першым нацыянальным тэлеканале.

— Хто стане вашымі наступнымі героямі?

— Мы звернемся да шэрагу асоб. Гэта будуць Ефрасіння Полацкая, Францыск Скарына, Тадэвуш Касцюшка, Станіслаў Аўгуст Панятоўскі і іншыя вялікія людзі. Мы будзем адкрываць малавядомыя і невядомыя старонкі іх біяграфіі.

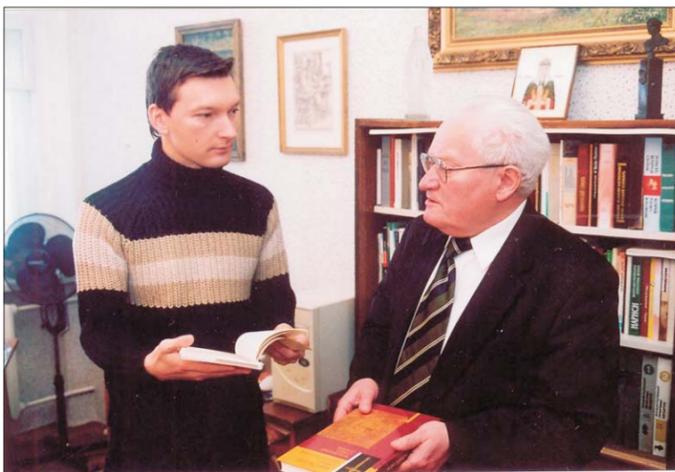
— Дзе вы знаходзіце інфармацыю пра сваіх герояў?

— Для таго, каб зрабіць нешта вартае, трэба прыкласці шмат намаганняў і пабываць у розных краінах. Да прыкладу, над фільмам пра Шагала мы працавалі паўгода і наведвалі важныя мясціны, якія непасрэдна звязаны з нашым героем, у Францыі, ЗША, Ізраілі, Расіі, Германіі. Мы не абмяжоўваемся Мін-

скам і не робім перадачу на падставе тых публікацый, якія былі напісаны да нас. Мы едзем у пэўную краіну і шукаем сведкаў жыцця адразу некалькіх нашых герояў. Напрыклад, як аказалася, амерыканскі перыяд Марка Шагала быў мала вядомы ў Беларусі. І мы знайшлі шмат новага ў ЗША для сябе і, думаю, для глядачоў.

— Ці спадзеяцца вы адкрыць для беларусаў нейкую невядомую для іх асобу?

— Я думаю, сёння найбольш сьліннымі сыны нашай зямлі ўжо вядомы. Знайсці кагосьці яшчэ — гэта будзе сенсацыя для нашай гісторыі. Але адкрыцці здараюцца. Так, у ЗША знайшлі дом, дзе жывіў Шагал, магілу ягонай першай жонкі Бэлы. А чаго вартага сустрача з сынам Марка Шагала Дэвідам! Мы пазнаёмліліся з ім і зрабілі эксклюзіўнае інтэрв’ю. Да нас у Беларусі пра яго ніхто не раскаваў. Дэвід жыве ў Манака і Парыжы, займаецца літаратурай і музыкай. Безумоўна, былі вельмі ўражаныя такім знаёмствам. Наогул, калі адкрываеш нешта такое, што да цябе ніхто не ведаў, гэта вельмі ўражвае. Мы першымі здымалі шагалаў-



ска пано ў Метраполітэн-опера ў Нью-Йорку, іншыя работы майстра ў прыватных калекцыях. Большасць з іх да таго не было нават на рэпрадукцыях.

— Куды вы накіруецеся ў бліжэйшы час?

— Мы павінны былі ехаць у Турцыю па слядах Адама Міцкевіча, які памёр у гэтай краіне. Таксама там нас цікавіла гісторыя Крыжа Ефрасінні Полацкай. Як вядома, ён быў створаны ў тэхніцы Ві-

зантыйскай школы. Але з-за эпідэміі птушынага gryпу вымушаны былі адкласці камандзіроўку.

— Ваша праца над “Эпохай” нагадвае дэтэктыў, ці не так?

— Мы на крупіцах збіраем звесткі. Імкнёмся расказаць пра гістарычных асоб з розных бакоў і розных крыніц, каб гэта была не толькі тая інфармацыя, якая ўжо ёсць у Беларусі. Дарэчы, здарэцца, што тое, што вядома пра кагосьці ў Беларусі, абвяргаецца на

месцы, дзе мы аказваемся, каб гэта пацвердзіць. Мяне засмучае, калі ў нас пішуць пра жыццё сьлінных беларусаў за мяжой, не капаючы глыбока, ва ўсякім разе так, як яны заслугоўваюць.

— Адкуль у вас цікавасць да гісторыі і прага адкрываць новае?

— Гэта прыйшло не адразу. З гадамі гісторыя краіны і тваёй асабістай сям’і набываюць асаблівы сэнс і значэнне. Калі былі жывыя мае дзед з бабуляй, я гэтым асабліва не цікавіўся. Аднойчы ў Варшаве падчас майго побыту ў гасцяях у Кшыштафа Занусі, мы з ім абмяркоўвалі неверагодны поспех у пракаце стужкі “Пан Тадэвуш” Анджэя Вайды. І Занусі некалькі падкрэсліў, што мае прозвішча таксама шляхецкае. Вось толькі тады я пачаў больш дакладна цікавіцца мінулым майго роду. Потым да мяне трапіла кніжка XVII стагоддзя, выдданая ў Вялікім княстве Літоўскім. Там я знайшоў шляхцічаў Лукашэвічаў менавіта з Навагрудчыны, а мае продкі па бацьку менавіта з гэтых мясцін. Мне было вельмі прыемна ўбачыць радавы герб. Да радавога дрэва рукі яшчэ не дайшлі, але скласці яго мяркую абавязкова. А вось вёску Лукашэвічы ўжо знайшоў.

— Вам не здаецца, што Беларусь з’яўляецца своеасаблівай калыскай для талентаў, якія занадта часта пакідаюць яе і ўжо ніколі не вяртаюцца? А самае значнае ў жыцці ствараюць ужо не тут.

— Я думаю трохі пра іншае. Народ наш часам вельмі нядбайна ставіцца да свайго мінулага. Беларусы занадта лёгка аддаюць тое, што папярэднія пакаленні стваралі і збіралі. І тым больш цешыць, што вырастае моладзь, якая, я лічу, з цікавасцю і павагай ставіцца да гісторыі Беларусі. Гэта надае аптымізму.

Алена СПАСЮК.

НА ЗДЫМКАХ:

Алег ЛУКАШЭВІЧ завітаў у “Голас Радзімы” да Адама МАЛЬДЗІСА. Фота Сяргея ДЗЕНІСЕНКІ.

## Музейная зала

# У госці да Уладзіміра Мулявіна

“Уладзімір Мулявін увасабляў сабой не толькі Беларусь і беларускі народ, ён увасабляў і Вялікую дзяржаву, перад якой схіляў галаву ўвесь свет. Мулявін сваімі песнямі і талентам прымусяў нас заварыць па-беларуску”.

Паклоннікі Уладзіміра Мулявіна, народнага артыста СССР і Беларусі, заслужанага дзеяча культуры Польшчы маюць магчымасць азнаёміцца ў Беларускай дзяржаўнай філармоніі з фотавыставай, прысвечанай гісторыі аднаго з самых папулярных калектываў, ансамбля “Песняры”. Размешчана яна на балюстрадзе, што прымыкае да Музея Уладзіміра Мулявіна, створанага ў 2005 годзе, і з’яўляецца яго часткай. Маючы асабліва цікавасць да асобы заснавальніка і нязменнага кіраўніка ансамбля, можна загадаць заказаную экскурсію для групы наведвальнікаў. Іх ужо пабывала тут нямала. Адным з першых Музей Уладзіміра Мулявіна наведваў Прэзідэнт краіны Аляксандр Лукашэнка — 2 мая 2005 года, калі аглядаў будынак філармоніі пасля рамонтнага ўраўнаважвання. Адым з першых Музей Уладзіміра Мулявіна створаны згодна са спецыяльным распараджэннем Прэзідэнта па ўважлівым разгляданні яго памяці.

З дапамогай удавы майстра Святланы Пенкінай, якая па-ранейшаму працуе ў ансамблі “Песняры”, экспанаты для музея збірае, вывучае яго жыццё і творчасць навуковы супрацоўнік Алег ГАГАН. Ён ласкава запрасіў мяне наведаць усе чатыры раздзелы музея, падра-

бязна расказаў пра яго стварэнне і перспектывы.

Фотавыстава адлюстроўвае гісторыю стварэння музея, выступленні, гастролі, сустрачкі артыстаў са знакамітымі людзьмі, з суайчыннікамі за мяжой. Польшча, Балгарыя, Чэхаславакія, Югаславія, Канада, Фінляндыя, рэспублікі былога СССР... Дзе толькі ні выступалі “Песняры”? Тут жа, на балюстрадзе, можна ўбачыць афішы, ноты, нотны зборнік “Беларусь — мая песня” і кнігу “Нота судбы” Людмілы Крушынскай, прысвечаную Уладзіміру Мулявіну (абедзве выдадзены ў 2004 годзе — таксама па распараджэнні Прэзідэнта).

Мемарыяльны кабінет Уладзіміра Мулявіна, як і фондава-экспазіцыйны раздзел, абсталяваны мэбляй, якая некалі служыла ўсім песнярам. Стол, на якім жывыя кветкі, за ім — крэсла, затым піяніна, кніжныя паліцы, на якіх за шклом — асабістыя рэчы Уладзіміра Георгіевіча, сямейныя фатаграфіі на сценах, яго партрэт са спецыяльнай падсветкай... На шафе — футбольны мяч, які падарылі Мулявіну мінскія дынамаўцы з пажаданнем хутчэй наперад, калі ён ляжаў у бальніцы ў Маскве. Тут ёсць магчымасць паглядзець відэазатыскі канцэртаў, песні ў яго выкананні.

Фондава-экспазіцыйны раздзел музея будзе ўяўляць сабой адкрытыя для на-



ведвальнікаў фонды, дзе захоўваюцца і дэманструюцца клавійныя і духавыя музычныя інструменты, касцюмы ўдзельнікаў ансамбля “Песняры” таго перыяду, калі ім кіраваў Уладзімір Георгіевіч (восем камплектаў), яго гітара... На сценах — афішы, партрэт Мулявіна работы мастака з Ліды Уладзіміра Мельнікава, які выкупіла і перадала ў музей Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь. Для гэтага невялікага пакоя будуць заказаны спецыяльныя стэлажы, каб у іх змясціць яшчэ сувеніры, якія атрымлівалі артысты падчас сваіх замежных гастроль у розных краінах свету.

Самы цікавы пакой у Музеі Уладзіміра Мулявіна — так званая Музейная зала, дзе змешчаны праектар, гуцьчы музыка і на экране дэманструюцца дакументальныя запісы з канцэртаў, тэлеперадач. Мастакі прадставілі гэтую частку музея як сімвал працы песняроў, іх творчай лабораторыі, у якой нарадзіліся і пачыналі гуцьчы іх творы. У гэтай экспазіцыі захоўваецца “Залаты дыск” — ганаровы прыз Усесаюзнай фірмы грамафінаў “Мелодыя”, які ансамбль атрымаў за шматлікія тыражы пласцінак. Ён быў першым удадальнікам гэтага прыза ў Савецкім Саюзе. Вось чаму “Песняры” сталі паўсюдна вядомымі! Дакументальная стужка дае магчымасць убачыць ансамбль у розных перыяды яго гісторыі.

Гітара, дынамік, мікрафоны, пульта і сцішаны паўзмок, у якім гуцьчы галасы, што сталі ўжо гісторыяй. Старонкай гісторыі нашага музычнага мастацтва, якую напісаў Уладзімір Мулявін разам са сваімі вучнямі, папелінікамі і сябрамі.

Рэгіна ГАМЗОВІЧ.

НА ЗДЫМКАХ: ансамбль “Песняры” ў 80-я гады; “Залаты дыск”; у Музейнай зале Музея Уладзіміра Мулявіна. Фота Ігара КУЗНЯЦОВА.

# Прагматызм добрасуседства

На пытанні газеты "Голас Радзімы" адказвае Надзвычайны і Паўнамоцны Пасол Беларусі ў Польшчы Павел ЛАТУШКА

— Чым адметная беларуская супольнасць у Рэспубліцы Польшчы? Якім чынам яна захоўвае сваю тоеснасць і самабытнасць?

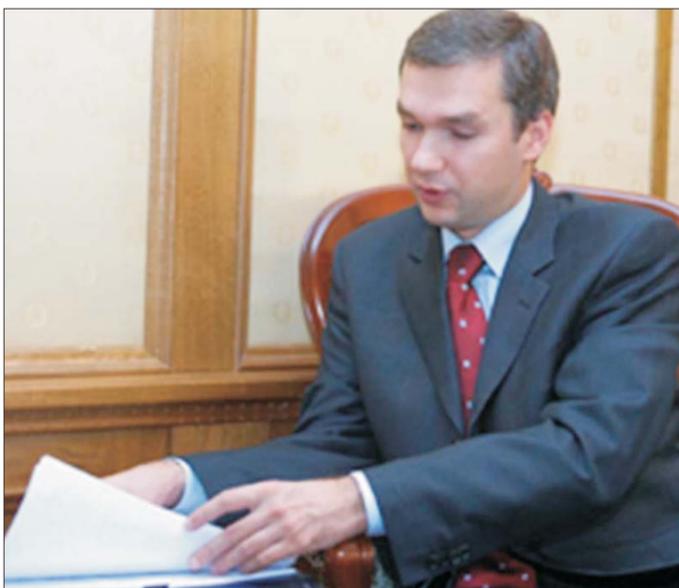
— Пакінуўшы грунтоўны экскурс у гісторыю на будучыню, нагадаю, што беларусы на сучаснай тэрыторыі Польшчы пражываюць стагоддзямі. Лічылася, што напрыканцы мінулага стагоддзя ў Польшчы пражывала звыш 300 тысяч этнічных беларусаў. На жаль, па розных прычынах у час пераліку 2002 года аб прыналежнасці да беларускай меншасці заявілі 48 тысяч грамадзян Польшчы. Тым не менш, і на сённяшні дзень беларусы з'яўляюцца адной з самых вялікіх меншасцей у Польшчы, а ў некаторых гмінах, як, напрыклад, у Чыжоўскай, Дубічах-Царкоўнай, Гайнаўскай і Орлі Гайнаўскага павета Падляскага ваяводства пераважную большасць насельніцтва складаюць жыхары беларускай нацыянальнасці. Таму і сёння ў Польшчы, асабліва на Беластоцчыне, захоўваецца жывая беларуская мова, часта гучыць беларуская песня, можна пабачыць і пачуць непаўторны беларускі фальклор. Але захаванне беларускай культуры не было б магчымым без значнага ўкладу інтэлігенцыі беларускага паходжання — пісьменнікаў і паэтаў, мастакоў, гісторыкаў, настаўнікаў і іншых, якія на працягу многіх дзесяцігоддзяў апякуюцца беларускай мовай, пішуць і выдаюць кнігі, навуковыя зборнікі, навучаюць школьнікаў і гэтак далей. Вельмі важна, што сёння беларускую мову ў 23 пачатковых школах, 14 гімназіях і двух агульнаадукацыйных ліцэях з беларускай мовай навучання ў Гайнаўцы і Бельску-Падляскім Падляскага ваяводства вывучаюць звыш 3 600 вучняў.

Значную ролю ў захаванні і падтрымцы беларускай мовы і культуры, беларускасці ў Польшчы выконваюць грамадскія арганізацыі беларускай меншасці, якіх 14 дзейнічае галоўным чынам у Падляскім ваяводстве. Таксама шматлікія крэўныя сувязі, сяброўскія і разнастайныя дзелавыя адносіны грамадзян Беларусі і Польшчы спрыяюць захаванню самабытнасці беларускай супольнасці ў Польшчы.

— БГКТ з'яўляецца сёння адной са старэйшых беларускіх арганізацый за межамі нашай краіны. Якімі найбольш значнымі дасягненнямі яно адзначае сваё 50-годдзе?

— Беларускае грамадска-культурнае таварыства ў Польшчы (БГКТ), якое на сённяшні дзень аб'ядноўвае некалькі тысяч чалавек, з'яўляецца старэйшай і адной з самых уплывовых арганізацый беларускай меншасці Польшчы. БГКТ ў сваёй дзейнасці актыўна спрыяе захаванню і развіццю беларускай культуры, мовы, адукацыі, нацыянальных традыцый. Важкі ўклад таварыства і ў фарміраванне добрасуседскіх узаемакарысных беларуска-польскіх адносін.

Актыўную ролю ў заснаванні Таварыства адыгралі вядомыя беларускія дзеячы Польшчы Мікола Гайдук, Кастусь Майсёна і іншыя. З самага пачатку сваёй дзейнасці



БГКТ актыўна ўключылася ў развіццё беларускай асветы і школьніцтва, беларускага літаратурнага руху і беларускай нацыянальнай культуры ў Польшчы. Ужо ў 60-ыя гады на Беластоцчыне дзейнічалі 170 пачатковых школ, у якіх вывучалася беларуская мова, а 36 з іх былі з беларускай мовай навучання, тры агульнаадукацыйныя беларускія ліцэі. Пры ўдзеле БГКТ былі створаны на базе настаўніцкай студыі ў Беластоку факультэт беларускай філалогіі і кафедры беларускай філалогіі ў Варшаўскім універсітэце, з 1957 года пачаліся весціся радыёперадачы на беларускай мове.

Актыўную дзейнасць у той час пачынаюць беларускія паэты і пісьменнікі, якія ў 1958 годзе ствараюць самастойную арганізацыю — літаратурнае аб'яднанне "Белавежа". Неабходна адзначыць, што БГКТ з'яўляецца галоўным арганізатарам беларускіх культурна-асветных мерапрыемстваў у Польшчы. Штогод толькі Галоўным праўленнем Таварыства праводзіцца звыш 70 разнастайных конкурсаў, аглядаў, прэзентацый, фестываляў, у якіх удзельнічае 50-60 тысяч чалавек. Многія з іх маюць агульнапольскае значэнне, добра вядомыя і ў Рэспубліцы Беларусь, праводзяцца па некалькі дзесяткаў гадоў запар, у тым ліку Агульнапольскі фестываль "Беларуская песня" (34 гады), Беларускае свята "Купалле" (23 гады), Свята беларускай культуры ў Беластоку (20 гадоў), фестываль "Беласток — Гродна" (11 гадоў) і іншыя.

Вельмі актыўна развіваецца культурнае супрацоўніцтва Таварыства з Рэспублікай Беларусь. Па запрашэнні БГКТ у мерапрыемствах штогод прымаюць удзел 20-30 прафесійных і аматарскіх калектываў з Беларусі. Пры БГКТ актыўна дзейнічае на пастаяннай аснове каля 60 розных аматарскіх калектываў, якія прымаюць удзел у мерапрыемствах, якія праводзяцца не толькі ў Падляскім ваяводстве, але і па ўсёй Польшчы, у Беларусі і іншых краінах.

БГКТ пастаянна актыўна супрацоўнічае з навучальнымі ўстановамі, настаўнікамі беларускай мовы, арганізоўвае выезды ў Рэспубліку Беларусь на курсы прафесійнага ўдасканалення настаўнікаў, экскурсіі навучэнцаў. На аснове Пагаднення з Міністэрствам адукацыі Беларусі Таварыства забяспечвае адбор кандыдатаў у беларускія вышэйшыя навучальныя ўстановы. У мэтах падтрымкі і папулярызацыі беларускай мовы БГКТ штогод арганізоўвае дэкламацыйны конкурс "Роднае слова", конкурсы "Сцэнічнае слова" і "Беларуская песня" для вучняў пачатковых школ і гімназіяў, і іншыя.

Безумоўна, трэба гаварыць не толькі аб здабытках, але бачыць і праблемы, вызначаць перспектывы.

Але ўпэўнены, што і праблемы будуць вырашацца, калі разумець, што беларуская культура як культура нацыянальнай меншасці ў Польшчы ўносіць значны ўклад, надае асаблівы каларыт і разнастайнасць багатай агульнапольскай культуры.

— Якія сумесныя цікавыя культурныя праекты Пасольства сумесна з БГКТ, іншымі арганізацыямі плануе ажыццявіць ў гэтым годзе?

— Пасольства, як і консульскія ўстановы Беларусі ў Польшчы, актыўна супрацоўнічаюць з Беларускай грамадска-культурным таварыствам. Адначасова беларускія дыпламаты ў Польшчы ўзаемадзейнічаюць і гатовы пашыраць стасункі і з іншымі беларускімі арганізацыямі Польшчы. Важным з'яўляюцца і канструктыўныя адносіны з польскімі дзяржаўнымі і грамадскімі арганізацыямі і ўстановамі на карысць добрасуседскіх беларуска-польскіх адносін, дзеля папулярызацыі багатай і разнастайнай культуры беларускага народа.

Гаворачы аб культурных праектах ў 2006 годзе, зразумела, што будзе працягнута падтрымка старых традыцыйных мерапрыемстваў. Але плануецца і ўдзел у арганізацыі разнастайных выстаў, напрыклад, "Сучасныя іканікі і царкоўнае аблячэнне" ў Варшаве і Беластоку, выстаў і пленараў сучасных беларускіх мастакоў. Дарэчы, ужо ў лютым падчас юбілей-

ных мерапрыемстваў БГКТ у Музеі і цэнтры беларускай культуры ў Гайнаўцы плануецца адкрыццё чарговай выставы з фондаў беларускіх музеяў — гэтым разам Дзяржаўнага літаратурнага музея Янкі Купалы — "Малосе я небу, зямлі і прастору...", прысвечанай нашаму славетнаму песняру.

У 2006 годзе будуць праведзены ўжо ў трэці раз у Польшчы Дні беларускага кіно, плануецца арганізацыя паказу ў Музеі А.Міцкевіча ў Варшаве манаоперы "Адзінокі птах" беларускага тэатра "Зніч". Працягнуцца дзейнасць Грамадскага камітэта пабудовы помніка беларускім класікам Янку Купале і Якубу Коласу ў Варшаве.

Плануецца ўдзел беларускіх калектываў у Міжнародным фестывалі царкоўнай музыкі, тэатральным фестывалі ў Торуні, фестывалі культуры нацыянальных меншасцей "Музычныя дыялогі над Бугам" і іншых шматлікіх культурных падзеяў.

Упэўнены, што, як і раней, беларускае мастацтва на разнастайных конкурсах і фестывалях у Польшчы будзе годна прадстаўлена, яшчэ раз засведчыць свой высокі еўрапейскі ўзровень.

— Як развіваюцца стасункі з Польшчай у іншых сферах узаемаадносін, у тым ліку як рэалізуюцца турыстычныя праекты? Якую ролю адыграе адкрыццё беларускай часткі Аўгустоўскага канала?

— Сапраўды, у апошні час актывізавалася беларуска-польскае ўзаемадзеянне ў перспектывным напрамку — развіцці турыстычных паслуг. Так, вялікая зацікаўленасць польскага боку назіралася падчас семінара, прысвечанага пытанням турызму, які адбыўся 29 красавіка 2005 года ў Варшаве ў рамках Нацыянальнай выставы Беларусі ў Польшчы. У семінары прынялі ўдзел генеральны дырэктар Нацыянальнага агенцтва па турызму Беларусі Чэслаў Шульга, старшыня Польскай турыстычнай арганізацыі Анджей Казлоўскі, каля 70 прадстаўнікоў буйнейшых беларускіх і польскіх турыстычных кампаній. Асабліва ўвага была нададзена перспектывам распрацоўкі сумесных праектаў.

Развіццю турыстычных паслуг быў прысвечаны і беларуска-польскі семінар "Трансгранічны турызм", які быў арганізаваны Пасольствам 16 снежня 2005 года ў Белавежы ў рамках канферэнцыі "Еўрарэгіён "Белавежская пушча" сёння і заўтра — перспектывы развіцця". Удзел у семінары прынялі прадстаўнікі Міністэрства спорту і турызму Беларусі, Нацыянальнага агенцтва па турызму Беларусі, Польскай турыстычнай арганізацыі, Еўрарэгіёна "Белавежская пушча", рэгіянальных органаў кіравання дзвюх краін. Падчас мерапрыемства абмяркоўвалася магчымасці прыцягнення інвестыцый у турыстычную галіну Беларусі.

Важным з'яўляецца і тое, што ў 2005 годзе было падпісана і ўвайшло ў сілу беларуска-польскае міжурадавае пагадненне аб рэканструкцыі пагранічнага ўчастка Аўгустоўскага канала (рэканструкцыю беларускай часткі плануецца

завяршыць у 2006 годзе).

У 2005 годзе пры актыўным садзейнічанні Пасольства былі створаны два новыя міжнародныя пункты пропуску на беларуска-польскай мяжы — "Лясная-Рудаўка" на Аўгустоўкім канале для руху з выкарыстаннем воднага транспарту і "Пярэраў-Белавежа" ў Белавежскай пушчы для руху пяхом альбо на веласіпедзе.

Плануем і далей працягваць работу па адкрыццю новых пунктаў пропуску на беларуска-польскай граніцы. У прыватнасці, перспектывным уяўляецца магчымае адкрыццё пагранічнага "Сафіёва-Ліпшчаны", што дазволіць ажыццявіць аўтатрансартны перавозкі турыстаў, якія будуць наведваць Аўгустоўскі канал. Абмяркоўваем пытанні адкрыцця пагранічнага "Тамашоўка — Владава".

— Беларусь — суседка Польшчы і важны эканамічны партнёр. Як развіваюцца сёння гандлёва-эканамічныя адносіны?

— Найбольш красамоўна ілюструюць эканамічнае супрацоўніцтва лічбы. У 2003-2004 гадах двухбаковы тавараабарот павялічыўся больш чым напалову штогод, а ў 2005 годзе ён дасягнуў 1,426 мільярд долараў ЗША, што азначае рост амаль у тры разы за тры апошнія гады. Рост гандлю сведчыць, што Беларусь і Польшча здолелі прыстасавацца да новых умоў супрацоўніцтва, якія паўсталі пасля ўступлення Польшчы ў Еўрасаюз. Дарэчы, 25 лістапада 2005 года ўступіла ў сілу беларуска-польскае пагадненне аб эканамічным супрацоўніцтве.

Ствараюцца і дзейнічаюць сумесныя прадпрыемствы. Напрыклад, у Польшчы збіраюцца трактары МТЗ, а ў Беларусі — малатанажныя аўтамабілі і мікрааўтобусы "Люблін-3".

Пашыраецца наменклатура беларускага экспарту ў Польшчу з акцэнтам на складанатэхнічную прадукцыю. Так, напрыклад, у 2005 годзе распачаліся пастаўкі ў Польшчу аўтамабіляў МАЗ.

У красавіку 2005 года ў Варшаве прайшла першая за апошнія 12 гадоў у гісторыі беларуска-польскіх адносін Нацыянальная выстава Рэспублікі Беларусь. У ёй прынялі ўдзел 135 беларускіх экспанентаў. Гэтая выстава стала буйнейшай Нацыянальнай выставай Беларусі ў краінах ЕС. Праведзена каля 500 гандлёвых перамоў, дасягнута каля 200 канкрэтных дамоўленасцей. Падпісаны шэраг кантрактаў на агульную суму ў дзесяткі мільянаў долараў. Заклучаны інвестыцыйныя пагадненні паміж беларускімі банкамі "Беларусбанк", "Белпрамбудбанк", "Белінвестбанк" і польскімі банкаўскімі ўстановамі.

Вядома, не абыходзіцца ў эканамічных адносінах Беларусі і Польшчы без праблемных момантаў. Як і ў кожнай іншай сферы, вырашаць іх неабходна шляхам дыялогу. Бо да якіх бы міжнародных структур ні належалі Беларусь і Польшча, краіны застаюцца суседзямі, і гэта вызначае характар двухбаковых адносін. А яны павінны грунтавацца на прагматызме добрасуседства.

Пытанні задавала Наталля САЛУК.

Ян СЫЧЭЎСКІ, старшыня Галоўнага праўлення БГКТ:

## "50-годдзе будзе адзначацца ўвесь год"



Беларускае грамадска-культурнае таварыства ў Польшчы сёлета адзначае сваё 50-годдзе. З гэтай нагоды мы ўжо задавалі свае пытанні старшыні Галоўнага праўлення БГКТ Яну Сьчэўскаму і змясцілі інтэрв'ю ў газеце "Голас Радзімы" №48-50 ад 8 снежня 2005 года. Але, непасрэдна напярэдадні юбілею мы прадоўжылі наш дыялог.

— **Паважаны спадар**

Янка Сьчэўскі, як плануецца адзначаць юбілей Беларускага грамадска-культурнага таварыства?

— 25 лютага ў Ваяводскай управе Беластока па вуліцы Міцкевіча, 3, адбудзецца ўрачыстае пасяджэнне, на якім будуць прысутнічаць цэнтральныя і рэгіянальныя ўлады, а таксама прадстаўнікі ўрада з

Беларусі. Потым пройдзе фестываль беларускай песні, а ўвогуле 50-годдзе БГКТ будзе адзначацца ўвесь год. Запланавана мноства розных мерапрыемстваў, якія падкрэсяць значнасць таварыства ў Польшчы, пакажуць якасць беларускага этнасу за 50 гадоў існавання Беларускага грамадска-культурнага таварыства, а таксама падтрымкі асветы, культуры, мовы. Ад 60 да 100 000 людзей звязаны

з дзейнасцю нашага таварыства.

— **Хацелася б даведацца пра Вашы асабістыя планы на бліжэйшы час?**

— Усе планы пасля абрання мяне старшынёй Галоўнага праўлення БГКТ звязаны з дзейнасцю таварыства.

— **Застаецца павіншаваць Вас з такой знамянальнай датай і пажадаць здароўя і плёну ў працы.**

Валянціна ГРЫШКЕВІЧ.



### Беларусь

#### Камітэт

#### па справах рэлігій і нацыянальнасцей пры Савеце Міністраў Рэспублікі Беларусь.

Паважаныя суайчыннікі! Дарагія сябры!

Ад імя Камітэта па справах рэлігій і нацыянальнасцей пры Савеце Міністраў Рэспублікі Беларусь прыміце самыя цёплыя і шчырыя віншаванні з нагоды 50-гадовага юбілею Беларускага грамадска-культурнага таварыства ў Польшчы.

На працягу ўсіх гадоў свайго існавання Таварыства праводзіла паслядоўную работу па падтрымцы беларускай мовы і культуры ў Польшчы, аб'яднанні ініцыятыў суайчыннікаў, захаванні самабытнай культурнай спадчыны, развіцці сувязей і супрацоўніцтва з роднай Беларуссю. Гэтану асабліва спрыяла актыўная пазіцыя Галоўнага праўлення Таварыства, з удзелам якога адбылося і адбываецца шмат значных мерапрыемстваў у Польшчы і за яе межамі. Распаўсюджванне і папулярызацыя традыцый беларускай культуры ў Польшчы спрыяе станоўчаму развіццю двухбаковых добрасуседскіх адносін паміж нашымі народамі.

Камітэт па справах рэлігій і нацыянальнасцей з вялікай увагай адносіцца да падтрымкі і развіцця культурнай і гістарычнай спадчыны нашай Радзімы за яе межамі. Мы шчыра ўдзячны вам, беларусам Польшчы, за тую любоў да Беларусі, якая не згасе ў вашых сэрцах, і выказваем шчырую падзяку за ваш значны ўклад у справу захавання мовы, культуры і гісторыі нашай Айчыны.

У гэты ўрачысты дзень з пачуццём глыбокай павагі і ўдзячнасці жадаю вам моцнага здароўя, шчасця, радасці і дабрабыту, новых значных поспехаў у вашай культурна-асветніцкай дзейнасці. Няхай творчая праца і добры настрой, мір і згода будуць вашымі пастаяннымі спадарожнікамі.

З павагай,

Леанід ГУЛЯКА, старшыня Камітэта.

### Таварыства "Радзіма"

Беларускаму грамадска-культурнаму таварыству ў Польшчы

Дарагія сябры!

Беларускае таварыства па сувязях з суайчыннікамі за рубяжом "Радзіма" шчыра віншуе вас з залатым юбілеем.

Вось ужо пяць дзесяцігоддзяў БГКТ дастойна нясе высокую місію захавання нацыянальнай беларускай адметнасці, любові і павагі да сваёй Бацькаўшчыны, яе культуры, мовы, традыцый і на гэтай ніве яднае суайчыннікаў, што дбаюць аб сваёй Радзіме, узвышаюць яе аўтарытэт.

Самаадданая праца Галоўнага праўлення і ўсіх прыхільнікаў Таварыства пакідае адметныя вехі на пройдзеным шляху. Тое, што ў асяродках, дзе жывуць нашы землякі, гучыць беларускае слова і песня, віруе крыніцай культурнае жыццё, захоўваецца нацыянальная спадчына — ваша заслуга.

У гэты ўрачысты дзень з пачуццём глыбокай павагі шчыра жадаем Таварыству далейшых поспехаў. Няхай творчая праца і добры настрой, мір і згода будуць вашымі пастаяннымі спадарожнікамі.

Са шчырай павагай,

калектыў таварыства "Радзіма". Мінск

### Латвія

Беларускаму грамадска-культурнаму таварыству ў Польшчы

Ад імя Саюза беларусаў Латвіі шчыра і сардэчна вітаю старшыню таварыства Янку Сьчэўскага, Праўленне таварыства, актыў, шматтысячных сяброў БГКТ з 50-годдзем Беларускага грамадска-культурнага таварыства.

Прыемна ўсведамляць, што з дня заснавання Таварыства ў сваёй грамадскай, культурна-асветніцкай дзейнасці ўзяло курс на захаванне нацыянальнай свядомасці беларусаў, іх роднай мовы, беларускіх нацыянальных традыцый, абрадаў, звычаяў. Гэта ўсё разам узятае дапамагала стварэнню культурна-асветных устаноў, мастацкай самадзейнасці. Вашы дасягненні на гэтай ніве радуюць усё беларускае замежжа. Тым больш, што працуе таварыства не за ўсёды ў спрыяльных умовах.

Вашы здабыткі маюць самы шырокі водгук у сэрцах беларусаў на прасторах нашай Бацькаўшчыны, у тых блізкіх і далёкіх краінах, дзе жывуць, робяць свае беларускія справы

нашы суайчыннікі.

Наш Саюз беларусаў Латвіі яшчэ малады — яму 15 гадоў. У сваёй працы мы будзем абавязаны да інтэграцыі з вамі. Першы крок у гэтым напрамку ўжо зроблены — створана Асацыяцыя беларусаў Латвіі і Эстоніі. Дзверы застаюцца адчыненымі для беларусаў Літвы, Польшчы, Калінінградскай вобласці.

Зычым старэйшаму таварыству беларускага замежжа новых значных поспехаў, здзяйснення задум, задач, планаў, якія будуць абазначаны на вашым юбілейным пасяджэнні.

Жадаем сіл, здароўя, невычэрпнай энергіі Вам асабіста, спадар Янка Сьчэўскі, вашым калегам па грамадскай і культурна-асветнай рабоце.

Яшчэ раз сардэчна віншуем усіх беларусаў Польшчы з нагоды 50-годдзя Таварыства.

Старшыня Саюза беларусаў Латвіі  
Валянціна ПІСКУНОВА.

### Казахстан

Беларускаму грамадска-культурнаму таварыству ў Польшчы

Ад усяго сэрца віншуем польскіх сяброў-беларусаў з такім сур'ёзным юбілеем. Жадаем і ў далейшым ім квітнець, убагачаць польска-беларускую культуру, традыцыі і сяброўства.

Аляксандра РАМАНОВА,  
старшыня БКЦ. Астана.

### Літва

Беларускаму грамадска-культурнаму таварыству ў Польшчы

Старшыні Галоўнага праўлення БГКТ паважанаму спадару Яну Сьчэўскаму

З нагоды слаўнага юбілею Таварыства просім прыняць нашыя сардэчныя віншаванні.

Жадаем Вам моцнага здароўя і далейшых поспехаў у вашай нялёгкай, але ганаровай і вельмі патрэбнай дзейнасці.

"Сто гадоў і яшчэ больш!"

З глыбокай павагай,

Л. МУРАШКА,  
прэзідэнт Згуртавання беларускіх грамадскіх арганізацый у Літве.

### Украіна

Беларусы Украіны суайчыннікам у Польшчы

Дарагія нашы сябры, шануюныя суайчыннікі!

Ад усяго сэрца віншуем вас з 50-годдзем Беларускага грамадска-культурнага таварыства ў Польшчы, і хоць жывём мы ў розных дзяржавах, але яднае нас беларускі, асаблівы менталітэт, наша багатая культура, мова, традыцыі.

Ваша нястомнасць, адданасць беларускай справе на працягу паўстагоддзя — прыклад годнасці, нацыянальнага гонару, а ваша работа для нас — гэта вопыт, крыніца каштоўных здабыткаў.

Шчыра жадаем Таварыству і кіраўнікам натхнення, цярдзення, настойлівасці ў ажыццяўленні вашых планаў, у далейшым развіцці ўсіх галін нашай цудоўнай і самабытнай беларускай культуры, духоўнасці. Зычым вашым сем'ям дабрабыту, стабільнасці і міру, кожнаму добрага здароўя і шчасця.

З найлепшымі пажаданнямі,

ад імя беларусаў Усеўкраінскага саюза старшыня Ірына АРЖАХОЎСКАЯ.

### Расія

Беларускаму грамадска-культурнаму таварыству ў Польшчы

Шаноўныя сябры!

Ад шчырага сэрца віншуем вас з 50-годдзем утварэння грамадскай суполкі беларусаў Польшчы.

На сённяшні момант цяжка ўявіць сабе Падляскае ваяводства без прысутнасці беларускай супольнасці, беларускай культуры, беларускага менталітэту.

Вашы мясціны маюць свае адметнасці, і адной з іх, з'яўляецца Вы — шануюнае спадарства.

Беларусы Польшчы ўнеслі свой уклад у развіццё культуры, эканомікі, навукі сваёй краіны. Аднак

яны ніколі не забываліся, што, працуючы на Польшчу, маюць годнасць абараняць правы нацыянальнай не меншасці, а наадварот, нацыянальнай большасці, па праву нараджэння, сваёй этнічнай Радзімы.

Спадзяёмся, што яшчэ не раз пачуем пра годны падзеі вашай Грамады.

Беларускі Дух у Польшчы — гэта заўжды Еўрапейскі цывілізаваны інтэлігенцкі Дух.

Ён патрэбны нашаму Народу. Ён патрэбен нам. Трымайце гэты рэй заўжды высока й годна.

Старшыня Рады ІТБК імя Яна Чэрскага  
Алег РУДАКОЎ. Іркуцк.

### Эстонія

Беларусам Беласточчыны

Шаноўныя беларусы Беласточчыны!

Шчыра віншуем вас з залатым юбілеем Беларускага грамадска-культурнага таварыства ў Польшчы. Выказваем вялікую ўдзячнасць за тую значную грамадскую працу, якой вы самааддана займаецеся на карысць захавання беларускай культуры ў Польшчы. Няхай гарачая любоў да беларускасці, якую вы беражна захоўваеце ў сваіх сэрцах, не згасне, асвятляе ваш жыццёвы шлях вечна.

З павагай да вас,

Асацыяцыя беларусаў Эстоніі.



## Мінск, Захарава, 28. Дом дружбы

**Леанід ЛОЙКА**, доктар гістарычных навук, загадчык кафедры дыпламатычнай і консульскай службы факультэта міжнародных адносін БДУ, старшыня таварыства "Беларусь — Польшча":

# "Праца ў Польшчы была цікавай і адказнай"

— Паважаны Леанід Вікенцьевіч, раскажыце, калі ласка, пра работу таварыства "Беларусь — Польшча", якое вы ўзначальваеце. Калі яно ўзнікла, яго функцыі?

— Таварыства "Беларусь — Польшча" ўтварылася на аснове таварыства "Беларуска-польскай дружбы" як аддзяленне таварыства "Савецка-польскай дружбы", якое ўзнікла ў 1957 годзе. У 1991 годзе пасля абвешчання незалежнасці Беларусі мы перасталі быць структурай вялікай усеасязнай арганізацыі "Таварыства савецка-польскай дружбы", а павялі сваю работу. Наш адпаведнік у Польшчы, таварыства "Польшча — Беларусь", таксама мае вялікую гісторыю. Таварыства "Польшча-савецкай дружбы", якое ўзнікла яшчэ ў 1945 годзе цяпер называецца "Польшча — Усход" і складаецца з асобных таварыстваў, у тым ліку і таварыства "Польшча — Беларусь". Нашы грамадскія арганізацыі існуюць без дзяржаўных датацый, амаль усе мерапрыемствы і функцыі выконваюцца на грамадскіх пачатках ці з дапамогай асобных мецэнатаў.

— Якія мерапрыемствы вы праводзіце?

— У значнай меры абапіраемся на традыцыі, захоўваем такія накірункі, якія пацвердзілі сваю эфектыўнасць. Хоць грамадскасць атрымала значна больш магчымасцей для рэалізацыі міжнароднага супрацоўніцтва, ніша для нашай працы засталася, бо ніхто іншы мэтаанкіравана, сістэмна не спрабуе арганізаваць двухбаковае культурнае супрацоўніцтва грамадскіх арганізацый. Гэта робіць наша таварыства разам з Беларуска-польскім таварыствам дружбы і культурнай сувязі з замежнымі краінамі. Калі дзяржава ў асобе Міністэрства культуры, Міністэрства замежных спраў арганізоўваюць у дачыненні з Польшчай важныя акцыі — Дні культуры Беларусі ў Польшчы, ці Дні польскай культуры ў Мінску — мы актыўна ў іх удзельнічаем, да таго ж значную частку мерапрыемстваў ладзім самі. Наша таварыства праводзіць у Мінску вечарыны, канцэрты польскай музыкі, абмеркаванне кніг, публікацыі польскіх аўтараў, мерапрыемствы з нагоды нацыянальных свят Польшчы. На гэтыя імпрэзы запрашаюцца ўсе жадаючыя, і перш за ўсё тыя, хто мацуе беларуска-польскія стасункі, цікавіцца польскай



гісторыяй і культурай. Звычайна ўсе мерапрыемствы праводзім у ДOME дружбы. Гэта адзін напрамак нашай дзейнасці. Другі важны накірунак: дапамагам устанавіць кантактаў і падтрымліваем сувязі паміж ВУН Беларусі і Польшчы, арганізоўваем навуковыя семінары, канферэнцыі, выезды вучоных, студэнтаў. З 1991 года сумесна правялі 12 навуковых канферэнцый беларускіх і польскіх гісторыкаў.

Яшчэ адзін прыклад зацікаўленага супрацоўніцтва — гэта адпачынак дзяцей летам. У Польшчы нашых дзяцей з Чарнобыльскай зоны і іншых рэгіёнаў прымае таварыства "Польшча — Беларусь". А мы ў сваю чаргу ўжо 11 гадоў прымаем групу польскай моладзі — пераможцаў алімпіады беларускай мовы, якая праводзіцца ў Польшчы. Ладзіць алімпіаду таварыства "Польшча — Беларусь", кафедра беларускай філалогіі Варшаўскага ўніверсітэта. Сродкі на правядзенне алімпіады дае польская дзяржава. Гэта адзіны прыклад правядзення алімпіады беларускай мовы такога ўзроўню за межамі Беларусі. Вучні разам з настаўнікамі прыязджаюць у Беларусь, каб правесці заключны этап — падвядзенне вынікаў і ўзнагароджанне пераможцаў алімпіады. Шмат гадоў гэта было на Свіцязі, у Навагрудку, апошні чатыры ці пяць гадоў ўзнагароджанне адбываецца ў Мінску. Мы размяшчаем асацей, робім для іх культурную праграму. Галоўная імпрэза — уручэнне ўзнагарод — адбываецца ў ДOME дружбы. У ёй удзельнічаюць прадстаўнікі Міністэрстваў замежных спраў, адукацыі, Камітэта па справах рэлігіі і нацыянальнасцей пры Савецкім Міністэрстве Рэспублікі Беларусь, Мінскага гарадскога аддзела адукацыі, тэатральнага, газета "Голас Радзімы", іншыя арганізацыі і асобы.

— Вы некаторы час працавалі ў Польшчы. Чым давялося займацца?

— Маё знаёмства з Польшчай пачалося амаль выпадкова. У 1970 годзе студэнтам прымаў удзел у навуковай канферэнцыі і атрымаў першую прэмію на Усеасязным конкурсе. Узнагарода — паездка ў Польшчу. Тады гэта была незвычайная падзея. Калі скончыў універсітэт, мяне размеркавалі на работу на кафедру навішай гісторыі і там пачаў пісаць працу па гісторыі Польшчы. Затым была паездка ў Польшчу для збору матэрыялу для дысертацыі. Праз два гады паехаў як навуковец на стажыроўку ў Ягелонскі ўніверсітэт. Абараніў дысертацыю па гісторыі Польшчы. Стаў лічыцца спецыялістам па гэтай краіне, працаваў намеснікам дэкана гістарычнага факультэта. У 1980 годзе мяне запрасілі ў Польшчу намеснікам дырэктара Дома савецкай навукі і культуры, але ў хуткім часе прыняў дырэктарскія абавязкі. Мы рабілі вельмі добрую справу: збліжалі культуры, арганізоўвалі культурнае супрацоўніцтва. Праводзілі розныя імпрэзы для дзяцей, мастацкія, навукова-тэхнічныя выставы. Польская прэса вельмі многа давала інфармацыі пра нас, польскае тэлебачанне паказвала рэпартажы аб тым, што адбываецца ў нашым ДOME. Да нас добра ставілася польская грамадскасць. Праца была вельмі цікавай, хаця, прызнаюся, на той час асцерагаліся правакацыяў, экстрэмісцкіх выходаў, але нас паважалі нават праціўнікі СССР, польска-савецкіх адносін у той форме, у якой яны тады будаваліся. Мне работа падабалася, натхняла і тое, што яе вынікі мелі адзнаку. Самыя кранальныя ўзнагароды — ганаровы жыхар Варшавы, заслужаны дзеяч культуры Польшчы, шэраг іншых. Так паляк ацэньвалі нашу працу. На той час там працавала каля ста чалавек у чатырох кропках. Дом савецкай навукі і культуры ў Варшаве, філіял рускай мовы імя Пушкіна ў Вар-

шаве і два філіялы Дома савецкай навукі і культуры ў Гданьску і Катавіцах.

Потым мяне прызначылі саветнікам пасольства. Займаўся амаль той жа самай справай, адказваў за грамадскія і культурныя сувязі. У краіне была складаная сітуацыя і мы далікатна выконвалі свае абавязкі. У гэтай краіне давялося працаваць амаль шэсць гадоў.

— У Беластоку ёсць Беларускае грамадска-культурнае таварыства, якое ўзначальвае зараз Ян Сьцьчэўскі. Ці мае таварыства "Беларусь — Польшча" кантакты з гэтым таварыствам?

— Калісьці мы выступалі з ініцыятывай шматбаковага супрацоўніцтва: таварыства "Беларусь — Польшча", таварыства "Польшча — Беларусь", БГКТ і Саюз палякаў у Беларусі. Сустрэчы праводзілі ў Гродне, на Беласточчыне. Але, як аказалася, у кожнага сваё кола дзейнасці, таму супрацоўніцтва адбываецца ў асобных накірунках. Прадстаўнікі БГКТ удзельнічаюць у арганізацыі алімпіады па беларускай мове, у рабоце навуковых канферэнцый. Кантакты з БГКТ былі ў мяне, калі працаваў саветнікам амбасады ў Польшчы. Была вялікая запатрабаванасць жыхароў Беласточчыны ў сустрэчах з беларускім мастацтвам, песняй, танцам. Гэтая праца на мяне эмацыянальна паўплывала, я заўсёды супрацоўнічаў з Беласточчынай. Хочацца ўзадаць пра такія эпізоды. Звярнуўся да мяне колішні кіраўнік БГКТ Канстанцін Майсеня і выказаў праблему, што няма падручнікаў па беларускай літаратуры для дзіця, для школ, няма буквароў. Падручнікі — гэта дзяржаўны дакумент. З адной краіны ў другую перавезці без дамоўленасці на дзяржаўным узроўні было складана. Я давеў паслу сутнасць праблемы. У выніку Беларусь дапамагла: было рашэнне Саўміна, аб дадатковай неабходнай выдаты колькасці падручнікаў.

— Дзякую за размову, здароўя і плён у працы.

**Валянціна ГРЫШКЕВІЧ.** НА ЗДЫМКУ: Леанід ЛОЙКА (трэці справа) з польскімі партнёрамі: Канстанцінам МАЙСЕНЕМ, Алесем БАРШЧЭЎСКІМ, Янам ЧЫКВІНЫМ.

## Адбылося пленарнае пасяджэнне Галоўнага праўлення таварыства "Польшча — Беларусь"

Адбылося пленарнае пасяджэнне Галоўнага праўлення таварыства "Польшча — Беларусь", у якім прынялі ўдзел члены ГП і кіраўнікі рэгіянальных аддзяленняў таварыства ў Польшчы. Па запрашэнні кіраўніцтва таварыства ў пасяджэнні прынялі ўдзел пасол Беларусі ў Польшчы і прадстаўнікі пасольства.

У справядным выступленні старшыні ГП, прафесара Баляслава Хмялінскага была прааналізавана дзейнасць таварыства за 2005 год, адзначаны добрыя кантакты і плённае супрацоўніцтва з Беларуска-польскім таварыствам дружбы і культурнай сувязі з замежнымі краінамі, таварыствам "Беларусь — Польшча", Пасольствам Беларусі ў Польшчы, асветлены асноўныя накірункі работы ў 2006 годзе.

У выступленні пасла была дадзена высокая ацэнка шматгадовай плённай дзейнасці таварыства на карысць развіцця беларуска-польскіх сувязей, асветлены праблемы сучаснага стану беларуска-польскіх адносін, перспектывыныя пытанні сумеснай з таварыствам дзейнасці. Асабліва была адзначана дзейнасць таварыства па арганізацыі штогадовай Усяпольскай алімпіады па беларускай мове, якая садзейнічае пашырэнню ведаў аб беларускай мове і культуры, утрыманню добрасуседскіх адносін паміж беларускім і польскім народамі.

Удзельнікам пасяджэння, якое працягвалася ў добраахвотнай і зацікаўленай атмасферы звыш дзвюх гадзін, былі выказаны асабістыя меркаванні, запакоенасць дзеяннямі польскіх палітычных колаў, скіраваных на пагаршэнне атмасферы польска-беларускіх стасункаў. Былі таксама выказаны канкрэтныя прапановы па рэалізацыі сумесных польска-беларускіх праектаў у мэжах пашырэння навукова-культурнага і рэгіянальнага супрацоўніцтва, маладзёжнага абмену, турызму і іншага.



## "БЕЛАРУСЬ-TV" РУХАЕЦЦА НА ЗАХАД

1 лютага міжнародны спадарожнік тэлеканал "Беларусь-TV" Нацыянальнай дзяржаўнай тэлерадыёкампаніі аздначыў год свайго вяртання ў эфір.

На прэс-канферэнцыі ў Мінску генеральны прадзюсер прадзюсерскага цэнтра тэлеканала "Беларусь-TV" Віктар МАЮЧЫ падвёў наступныя вынікі: сёння вяртання "Беларусь-TV" ажыццяўляецца ў кабельных сетках больш чым 200 аператараў і ў 150 населеных пунктах блізкага і далёкага замежжа. Каля пяці мільёнаў чалавек могуць глядзець беларускія праграмы ў Расіі, Украіне, Казахстане, Малдове, Польшчы, Літве, Латвіі, Эстоніі, Узбекістане, Аўстраліі, Грузіі, Арменіі. Дзякуючы намаганням беларускай дыяспары Прыднястроўя, эфірны перадачыч беларускага канала працуе ў горадзе Бендэры.

Прамое вяртання "Беларусь-TV" вядзецца і ў Інтэрнэце, перадачы можна глядзець на сайце Белтэлерадыёкампаніі [www.tv.by](http://www.tv.by). Кожны месяц праграмы беларускага спадарожнікавага канала глядзела каля 30 тысяч наведвальнікаў сайта. У снежні гэты паказчык павялічыўся амаль у два разы і склаў 58 тысяч глядачоў.

Па геаграфічнай характарыстыцы аўдыторыі, асноўны глядач "Беларусь-TV"

знаходзіцца на Усходзе: 60 працэнтаў — у Расійскай Федэрацыі, 14 працэнтаў — у Прыбалтыцы, восем працэнтаў — у Малдове, 10 працэнтаў — ва Украіне, два працэнта — у іншых краінах. У Інтэрнэце ж больш за ўсіх тэлеканал глядзюць жыхары ЗША, Канады, Германіі, Ізраіля, Партугаліі, Іспаніі. Але гэта далёка не мяжа магчымасцей "Беларусь-TV". Віктар Маючы ўпэўнены, што за ўвесь год свайго існавання тэлеканал значна павялічыць сваю аўдыторыю на Захадзе.

Сваім глядачам тэлеканал "Беларусь-TV" прапаноўвае перадачы розных жанраў, дакументальныя і мастацкія фільмы, аналітычныя праграмы, ток-шоу і, канешне, навіны — тое лепшае, што фарміруецца з інфармацыйнага прадукта нацыянальных дзяржаўных тэле- і кінавытворцаў: тэлеканалаў БТ, АНТ, СТБ, Беларуска-тэлеграфнага агенства.



Акрамя распаўсюджвання канала і праграмаў на паўночным захадзе, вельмі важна, праводзіць работу па вывучэнні аўдыторыі. У чэрвені і снежні расійскім Некамерцыйным партнёрам "Медыа Камітэт" па заказе Белтэлерадыёкампаніі былі праведзены даследаванні аўдыторыі ў Расіі і ў Прыбалтыцы.

У Расіі міжнародны спадарожнік тэлеканал "Беларусь-TV" прадстаўлены ў 36 гарадах. Сацыялагічны даследаванні паказалі, што "веданне тэлеканала" ў ліпені 2005 года было дастаткова высокім у гарадах Цэнтральнага рэгіёна Расіі і Калінінградскай вобласці, яно перавышала веданне расійскіх кабельных каналаў "Рамблер-Тэлесетка", TV-3, 7 TV. Па ацэнках спецыялістаў, тэлеканал уваходзіць у спіс 20 самых папулярных. Праграмы "Беларусь-TV" па п'яцібальнай шкале глядачамі былі ацэнены на 4. Аўдыторыя канала прадстаўлена ўсімі ўзроставымі і сацыяльнымі групамі з высокім адукацыйным узроўнем (74,7 працэнта маюць вышэйшую і сярэдняю спецыяльную адукацыю).

У Прыбалтыцы "Беларусь-TV" прадстаўлены ў 27 гарадах. У Латвіі пазнавальнасць беларускага канала вельмі высокая — 73,3 працэнта — і апераджае пазнаваль-

насць усіх астатніх у прапанаваным спісе. Рэальная аўдыторыя, тая людзі, хто сапраўды паглядзелі канал хаця б адзін раз у месяц, складае 64 працэнта. Сярэдняя адзнака канала складае 4,1 бала, і канкурэнтна "Беларусь-TV" па сярэднесутачным праглядзе з такімі каналамі, як "Euronews" і "Муз-TV".

На працягу ўсяго 2005 года тэлеканал "Беларусь-TV" прадстаўляўся на шматлікіх выставах і семінарах як у Беларусі, так і за мяжой. Сярод іх — XI кіеўскі Міжнародны тэлерадыёкірмаш ва Украіне, "НАЦЭКСПА-2005" у Расіі, XXVII Канферэнцыя і выстава "Канвергенцыя сеткі — бізнес, тэхналогіі, управленне" ў Польшчы...

На VIII Еўразійскім тэлефоруме, які праходзіў 9-13 лістапада ў Маскве, тэлеканал "Беларусь-TV" быў названы падзей года ў інфармацыйнай прасторы Еўразіі, Белтэлерадыёкампанія ўзнагароджана спецыяльным дыпломам за фарміраванне адзінай інфармацыйнай прасторы Еўразіі і спецыяльным памятным медалём.

Кацярына НЕМАГАЙ.

# КАНТАКТЫ І ДЫЯЛОГІ

ВЕСТКІ МІЖНАРОДНАЙ АСАЦЫЯЦЫІ БЕЛАРУСІСТАЎ. №52

Хада падзей

## Год Ежы Гедройца



*Паводле рашэння ЮНЕСКА, 2006 год абвешчаны ў свеце годам Е. Гедройца. Прыгадаем, што гэты вядомы публіцыст, грамадскі дзеяч, рэдактар папулярнага польскага штомесячніка ў Парыжы "Kultura" нарадзіўся ў Мінску сто гадоў таму, 26 ліпеня 1906 года, быў хрышчаны ў касцёле на Залатой Горцы і потым з вялікай сімпатыяй пісаў пра мінскі перыяд свайго жыцця ў мемуарах.*

Побач з рашэннем ЮНЕСКА ласць было прынята аналагічнае рашэнне польскага Сейма. У польскіх крыніцах гаворыцца, што Ежы Гедройц праяўляў выключную талерантнасць у дачыненні да іншых народаў, у тым ліку беларусаў, літоўцаў, украінцаў, яшчэ ў 50-х гадах мінулага стагоддзя прадказваў, нібы прарок, іх дзяржаўную незалежнасць. Старонкі яго часопіса былі адкрыты для аўтараў самых розных поглядаў. Адзін з нумароў "Культуры" быў прысвечаны беларускай праблематыцы, стала прысутнічала яна і ў іншых нумарах. Тая ж праблематыка ёсць і на старонках кварталніка "Zeszyty Historyczne", заснаванага паводле волі Е. Гедройца ў Парыжы замест "Культуры". Так, у апошнім нумары за мінулы год, дастаным у рэдакцыю "Голасу Радзімы", змешчана вялікае даследаванне Войцеха Сяляшынскага "Барыцьба дзяржаўных устаноў з беларускай падпольнай дзейнасцю на паўночна-ўсходніх землях П Рэчы Паспалітай (1920-1925)", дзе выкарыстаны багаты архіўны матэрыял.

Як паведаміў нам дырэктар Польскага інстытута ў Мінску спадар Цэзары Карпінскі, Таварыства аякунства над архівам Літарату-

нага інстытута ў Парыжы (інстытут быў заснаваны Е. Гедройцам 60 гадоў назад, а таварыства дзейнічае ў Варшаве з 1996 года) распрацавала на юбілейны год план разнастайных мерапрыемстваў. Мяркуюцца перавадаць на сродках электроннай інфармацыі ўсе нумары "Культуры", якія трапіць ў масавыя бібліятэкі. Будзе адпаведная міжнародная навуковая канферэнцыя. З'явіцца на свет юбілейная манета, серыя паштовых марак.

Як пісалася пра гэта ў ранейшых нумарах "Кантактаў і дыялогаў", у канцы 1999 года ГА "Міжнародная асацыяцыя беларусістаў" удэкаравала Е. Гедройца ў час арганізаванай ім навуковай канферэнцыі ў Парыжы слудзім поясам. У Мінску быў праведзены "круглы стол", прысвечаны нашаму знакамiтаму суайчынiку, а матэрыялы змешчаны ў спецыяльным нумары "Кантактаў і дыялогаў". Многае зрабілі для папулярнага асацыяцыі Аляксандр Анціпенка і Ігар Бабкоў. Цяпер дзякуючы ініцыятыве Польскага інстытута ў Мінску ранейшыя матэрыялы будуць перавыдадзены дзюма асобнымі зборнікамі. Рыхтуецца навуковае пасяджэнне.

## Пані Эмілія нібы прысутнічала сярод нас

*Прысутная і бліжкая нам, незабыўная, высакародная пані Эмілія — гэтыя і іншыя цёплыя словы былі сказаны на літаратурна-краязнаўчай канферэнцыі, прысвечанай жыццю і творчасці польскай пісьменніцы і мастачкі Эміліі Кунавіч. Стоўнілася сто гадоў з дня яе нараджэння. Канферэнцыя прайшла ў самым канцы года ў Ільянскай сярэдняй школе з краязнаўчым ухілам імя А. Грымаца Вілейскага раёна.*

На мерапрыемстве прысутнічалі знакамітыя людзі Вілейшчыны: мастак Б. Цітовіч, архітэктар А. Капцюг, краязнавец А. Рогач, паэт С. Кутас, пісьменніца З. Крупская, дырэктар цэнтра пазакласнай работы Ж. Скуратовіч, выкладчыца лінгвістычнага ўніверсітэта з Мінска Т. Марцыёнка — апошняя асабіста сустрэлася з Э. Кунавіч і падзялялася сваімі ўспамінамі.

З дакладам "Жыццёвыя пуцявіны Эміліі Кунавіч" выступіла настаўніца школы Роза Шэрая. Актыўны ўдзел у канферэнцыі прынялі вучні школы. Яны былі не толькі слухачамі, але і чыталі ўрыўкі з кнігі пісьменніцы "Неўтаймаваныя сэрцы", верш Максіма Танка "Стралкі гадзінніка", які ў свой час Э. Кунавіч пераклала на польскую мову. А вакальная група вучняў пад кіраўніцтвам дырэкта-

ра Ільянскай музычнай школы М. Шэрай выканала песні на польскай мове. Песні прагучалі як малітвы ў памяць пра Эмілію Кунавіч — пісьменніцу, мастачку і настаўніцу, якая да вайны працавала ў Ільі і пранесла аб гэтым свае ўспаміны праз усё жыццё. Паэт Мікола Кутас прысвяціў Э. Кунавіч верш "Ілья помніць яе маладой" і працягнуў яго прысуткам.

Дачка Э. Кунавіч, Э. Касіньска прыслала ў школу шмат фотаздымак, дакументаў і кніг. На іх аснове ў зале была зроблена тэматычная выстава "Незабыўная пані Эмілія".

На канферэнцыю, пры жаданні, можна вярнуцца: відэакамера запісала яе на плёнку.

**Уладзімір КАЖАМЯКА,**  
кіраўнік гуртка "Памяць"  
(Вілейскі раён).

## Даследаванні

# Беларуская царкоўная спадчына ў лёсе Адама Міцкевіча

*Сусветная гуманітарная навука, якая назапасіла за больш чым векавую гісторыю вывучэння жыцця і творчасці вялікага паэта многія тысячы самых розных па значнасці прац, не адказала на шэраг прынятых на важнасці пытанняў, па сутнасці, і не ставіла іх, часта сілкавалася старымі міфамі, ствараючы новыя, а напярэдадні нядаўняга 200-гадовага юбілею Прарока вымушана была прызнаць недастатковасць і нават беспадстаўнасць таго погляду на яго спадчыну, які стаў амаль традыцыйным.*

Да ліку істотнейшых нявырашаных праблем, што маюць вызначальнае значэнне для разумення вялікай колькасці міцкевічаўскіх біяграфічных і творчых рэалій, адносіцца і тая, што вынесена ў загаловак нашага артыкула.

Размешчаная амаль у цэнтры сучаснай Еўропы Навагрудчына, радзіма Адама Міцкевіча, захавала на сваіх прасторах мноства помнікаў кірыла-мефодзіеўскай духоўнай традыцыі, можна сказаць, што была перапоўнена імі. Традыцыя гэтая жыла тут паўнакроўна, працягваючы прарастаць з часоў Старажытнай Русі. З моманту нараджэння яе складовыя часткі акалялі А. Міцкевіча: царкоўныя будынкі і літургія, іконы, царкоўныя службы і кнігі, беларускае прасанароддзе, якое прама ці апасродкавана працягвала следаваць старой духоўнай традыцыі і, пасляўшыся ў доме Міцкевічаў, аказала на паэта велізарны ўплыў. Не выключана, што і продкі А. Міцкевіча вызнавалі тую ж духоўную традыцыю, асабліва, калі ўлічыць вялікую верагоднасць яго нешляхец-

гулярныя кантакты бацькі паэта з настаяцелем навагрудскай царквы Святога Мікалая святаром Александровічам, пра святаго, што праходзілі па многіх справах, якія ён вёў як адвакат.

Зусім не выпадкова ў маладога Міцкевіча з'яўляюцца не толькі сябры, якія паходзілі з уніяцкіх сем'яў і нават сем'яў уніяцкіх святароў, але і самі уніяцкія святары, вобразы якіх адразу ж перавандравалі і ў яго паэтычныя творы. Прыгадаем, што шасці-смігадовы Адам хадзіў на заняткі ў прыходскую школу ў Сталовічах, дзе выкладаў сын айца Цімафея. Часта па дарозе з Завосся, Туганавічаў або з возера Свіцязь паэт прыпыняўся ў Валеўцы з яе вядомай царквой.

У Вільні кола такіх блізкіх знаёмых Адама Міцкевіча прыкмётна пашырлася, у яго трапілі і многія маладыя універсітэцкія прафесары, дзеці уніяцкіх святароў. Сярод іх — І. Даниловіч, выдатны даследчык царкоўнаславянскай даўня-

ны айцец М. Баброўскі. З гэтай даўняй Міцкевіч працягваў знаёміцца і нават вывучаць яе і на Навагрудскай зямлі, у прыватнасці, у вядомай бібліятэцы Храптовічаў у Шчорсах, дзе ён з 1819 года неаднаразова бываў і плённа працаваў. Зусім побач са Шчорсамі, усяго ў пяці вярстах на поўнач, знаходзіўся старажытны Лаўрышаўскі манастыр, у якім тады зберагалася вядомае сярод славянаў усяго свету пергаменнае Лаўрышаўскае Евангелле, амаль ці не галоўнае з захаваных сімвалічных сведчанняў спрадвечных праваслаўных асноў Навагрудскай зямлі і ўсяго Вялікага княства Літоўскага, шматвяковай вернасці іх тысячагадовай кірыла-мефодзіеўскай духоўнай традыцыі.

Ацэньваючы ў паўвекавым узросце свой жыццёвы шлях, сваю літаратурную творчасць, А. Міцкевіч пісаў свайму старшаму брату Францішку: "Будзь заўсёды ўпэўнены, што яна бярэ свой выток з той глебы, на якой мы выхоўваліся ў бацькоўскім доме".

У найбольш поўнай меры сказанае вышэй пацвярджаецца і пры аналізе грандыёзнай літаратурна-філасофскай працы — лекцыі па гісторыі славянскіх літаратур, якія раскрываюць — як ніякі іншы твор Міцкевіча — яго асабістую духоўную таямніцу і трагедыю. Менавіта тут, у гэтых лекцыях, ён з усёй яснасцю і падрабязна выказваецца аб прызначэнні царкоўнаславян-



кага паходжання. І таму нельга не пагадзіцца з вядомым польскім даследчыкам Е. Клочоўскім, які нядаўна пісаў: "... для тых пакаленняў, для Міцкевіча, Польшча гэтая яшчэ перш найперш даўня Рэч Паспалітая з цэлай яе мазаікай народаў і рэлігій". Праўда, у такую трактовку неабходна адразу ўнесці вельмі істотныя колькасныя і якасныя карэктывы.

Так, на канец XVIII стагоддзя ў Навагрудскім ваяводстве было прыкладна 160 уніяцкіх, 50 праваслаўных прыходаў, 12 базільянскіх манастыроў, а вось рымска-каталіцкіх парафій было ўсяго некалькі. Нават у Навагрудку да часу нараджэння А. Міцкевіча ў многім дамінавала кірыла-мефодзіеўская традыцыя, ішлі службы на царкоўнаславянскай мове па меншай меры ў чатырох уніяцкіх цэрквах і двух манастырах — мужчынскім і жаночым, а некалькі паэзіяў — таксама ў адной, магчыма, праваслаўнай царкве, якіх за стагоддзе да гэтага было тут не менш за дзесяць.

Знамянальна, што тады ж знакамітая чудатворная ікона Божай Маці Навагрудскай адыграла асаблівую ролю ў лёсе паэта. Як раскаваў і пісаў ён сам, яна дапамагла вярнуць яго, маленькага, да жыцця, калі выпаў з акна. З таго часу і назаўсёды поблік гэты заставаўся ў свядомасці паэта. Бесперапынна ўсплываў ён у яго памяці і ў далёкім Парыжы.

Неабходна прыгадаць і пра рэ-

скай мовы для славян, прычым становіцца цалкам відавочным, што ў нейкай ступені ён сам займаўся гэтай мовай, судакранаўся з ёй і таму пра кірыла-мефодзіеўскую традыцыю ў Вялікім княстве Літоўскім, Рускім і Жамойцкім і ў славянстве ў цэлым разважаў з веданнем справы, а не па чутках. Уласна кажучы, менавіта гэтая традыцыя бачылася яму асновай для "рускай", гэта значыць усходнеславянскай літаратурнай школы.

Вельмі важнай тэмай для ўсёй творчасці А. Міцкевіча было адлюстраванне царкоўнага жыцця простага народа ў яго родных краях. Відаць, найбольш яскрава і ў той жа час незвычайна загадкава піша ён пра гэта ў знакамітых "Дзядках", якія і да сённяшняга дня не даюць супакою многім інтэрпрэтарам літаратурнай, ідэяна-філасофскай і рэлігійнай спадчыны паэта ва ўсім свеце. Вось царква, вось уніяцкі святар, вось таямнічая народная працясія, якая ідзе на могількі, каб згадаць сваіх продкаў так, як павялося здаўна. Адна з самых важных сцен у "Дзядках" — прыход галоўнага героя ў дом святара для гутаркі аб уласцівасцях чалавечай душы і будове сусвету.

Усе гэтыя вобразы бачыў тады вакол сябе дваццацігадовы Міцкевіч, які да таго часу ніколі не выязджаў за межы Беларусі і Літвы, яны ж працягвалі прывабліваць яго і ў далёкай эміграцыі.

"Стараруская" царкоўная спадчына аказалася для Адама Міцкевіча адной з важнейшых крыніц станаўлення яго светапогляду і творчага паэтычнага пачатку, уваасобленай потым у многіх творах паэта. У канцы яго жыцця спадчына гэтая з усёй выразнасцю з'явілася адлюстраванай у знакамітых лекцыях у College de France, якія там чытаў прафесар Міцкевіч, арганізатар адной з першых у Еўропе кафедраў славянскай літаратуры.

**Юрый ЛАБЫНЦАЎ,**  
доктар філалагічных навук,  
намеснік старшыні ГА "МАБ",  
**Ларыса ШЧАВІНСКАЯ,**  
кандыдат філалагічных навук,  
сябар камітэта ГА "МАБ"  
(Масква).

НА ЗДЫМКАХ: старажытны мітрапаліцкі Барысаглебскі сабор у Навагрудку — месца знаходжання цудоўнай іконы Маці Божай Навагрудскай, успетай А. Міцкевічам; драўляная царква XVIII стагоддзя ў імя святых Пятра і Паўла ў вёсцы Валеўка — адзін з галоўных вобразаў "малой радзімы" А. Міцкевіча, цесна з ім звязаных.

**Фота Ю. ЛАБЫНЦАВА (2005).**



## Юры Вашкевіч: друкаванае слова — сродак збліжэння і ўзаемаразумення народаў

Выдадзеная ў Мінску манаграфія Юрыя Вашкевіча “Беларуска-польскія культурныя сувязі ў 1945-1991 гадах” — гэта спроба гістарычнага, а значыць, максімальна аб’ектыўнага асэнсавання ўзаемаадносін дзвюх дзяржаў. Як піша сам аўтар ва ўступе, “матэрыяльнай базай кнігі з’яўляюцца архіўныя дакументы, матэрыялы, апублікаваныя ў СССР, Рэспубліцы Беларусь і Польшчы, савецкія, беларускія і польскія навуковыя працы, перыядычныя выданні і прэса, а таксама ўспаміны і дзённікі”. Асновай манаграфіі з’яўляецца кандыдацкая дысертацыя, падрыхтаваная і абароненая аўтарам на гістарычным факультэце Варшаўскага ўніверсітэта. У кнізе, стройнай па сваёй праблематыцы, звяртаецца ўвага не толькі на розныя формы культурных зносін, але і разглядаецца значны фактар ва ўзаемаразуменні — устрыянне беларускай культуры палякамі і наадварот.

Перыяд 1945-1991 гадоў неадназначны для БССР і Польшчы. Палітычныя і сацыяльныя ўмовы ў абедзвюх краінах істотна адрозніваюцца. Беларусь была падпарадкавана савецкай уладзе, якая аказала значны ўплыў на культурнае развіццё і светапогляд грамадзян. Польская ж дзяржава “ўсё ж была фармальна суверэннай дзяржавай, суб’ектам міжнароднага права, што спрыяла стварэнню цэлых абшараў культурнай аўтаноміі нават пад савецкім кантролем”. Таму натуральна з’яўляецца, што культуры гэтых дзяржаў не маглі развівацца па адным узору, а кардынальна розныя напрамкі не маглі прывесці да іх радыкальнага збліжэння і ўзаемапракнення. Але ж факт наяўнасці плённых беларуска-польскіх культурных сувязей гэтага перыяду застаецца фактам.

Юры Вашкевіч дзеліць кнігу на сем падтэм і найперш разглядае гісторыю беларуска-польскіх культурных сувязей XIX — першай паловы XX стагоддзя, а затым тэзісна, але ацэнна звяртаецца да архіўных матэрыялаў, каб прааналізаваць культурную дзейнасць беларусаў на Беласточчыне, беларускага мастацтва, літаратуры, тэатра, кіно ў Польшчы, а таксама польскія беларусазнаўчыя



даследаванні, паказ Беларусі ў польскай гістарыяграфіі і мемуарыстыцы.

Паколькі самі матэрыялы даследавання розныя па сваім характары, то ў выніку іх сінтэзу і супастаўлення атрымліваецца шматгранны і глыбокі аналіз прадмета. Тэма выносы, што культуру Беларусі палякі ведалі на мінімальным узроўні, бо не адчувалі да яе цікавасці, маўляў, беларускі народ меў праблемы з самавызначэннем, з’яўляюцца часам дэлараванымі, хоць і ясна высвечваюцца на старонках. Не ў тым справа, што ў 1950-1970-я гады XX стагоддзя ў Польшчы перакладалі В. Быкава з рускай мовы, а У. Караткевіча, напрыклад, амаль не ведалі. Тут аўтар не абвінавачвае кагосьці за недастатковасць і часта фармальнасць культурных кантактаў, а робіць акцэнт на тым, што нават пры тагачаснай уладзе гэтыя кантакты ўсё ж былі. І беларуская літаратура на польскую мову перакладалася, і праводзіліся тыдні беларускага кіно, і выставы беларускага жывапісу і графікі палякі маглі наведаць, спектаклі глядзець...

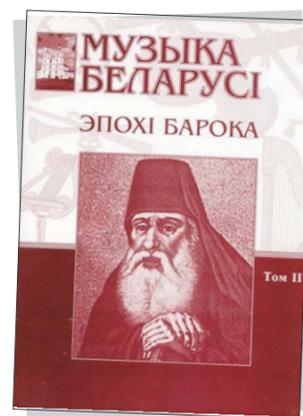
З цягам часу, калі пачалі складацца больш спрыяльныя ўмовы ў Беларусі для развіцця сваёй культуры, сувязі паглыбляліся

і далі плён, асабліва ў навукова-даследчай дзейнасці. З 1970-х гадоў было апублікавана шмат даследаванняў у галіне літаратуры і гісторыі. Гэта нарыс В. Вільчынскага пра творчасць Я. Неслухоўскага-Лучыны, публікацыі В. Стохеля і Т. Позыняка, нарыс пра Янку Купалу А. Баршчэўскага і шмат іншых прац.

У канцы 1980-х гадоў польскае літаратуразнаўства ўзбагацілася новымі шматлікімі публікацыямі, звернутымі да беларускай літаратуры. Літаратурныя крыткі Польшчы неаднолькава глядзелі на творчасць тагачасных беларускіх пісьмennisкаў. Многія не прызнавалі творы беларускай літаратуры глыбокімі па сваёй псіхалагічнасці, прыпісвалі ім залішняую правінцыяльнасць. Але Ю. Вашкевіч прыводзіць вытрымкі з прац прафесара Варшаўскага ўніверсітэта Ф. Няўважнага, які лічыць, што беларуская літаратура да таго часу перастала быць літаратурай толькі сялянскай, калгаснай, што яна разумна ўвабрала ў сябе таксама лепшыя навацы еўрапейскай літаратуры. Аднак, як адзначае аўтар, польская крытыка не выпрацавала цэласнага погляду на беларускую літаратуру.

Падвядзючы вынікі, Юры Вашкевіч сцвярджае: культурныя адносіны паміж Беларуссю і Польшчай “можна залічыць хутчэй да абмену культурнымі каштоўнасцямі і паслугамі, заключанага ў фармальнай рамкі і зведзенага да афіцыйных дакументаў міжнародна-юрдычнага характару, чым да непасрэднага сутыкнення культур праз узаемадзеянне іх носыбітаў, якое не падлягае дзяржаўна-адміністрацыйнаму кантролю”. Факты літаратуразнаўства і гісторыяграфіі ўсё ж даюць падставы для аптымізму. Таму аўтар прызнае, што тагачаснае беларуска-польскае супрацоўніцтва ўсталявалася і пашырыла ўспрыянне палякамі беларускай культуры.

Марына ГАБРЫЯНІК.



## Кампазітары, супольныя для Беларусі, Літвы і Польшчы

У першы том хрэстаматы ўвайшлі не так даўно выяўленыя “Песнапенні пра Ефрасінню Полацкую”, музыка з Берасцейскага і Нясвіжскага канцыяналаў, творы Цыпрыяна Базыліка, Валянціна Бакфарка, Яна Бранта, Вацлава з Шамотула, Мікалая Гамулкі, Войцаха Длугарая, Дыямедэ Като, Крыштафа Клабана. Гэтыя аўтары, цесна звязаныя з Заходняй Еўропай, з музычным жыццём Польшчы, бывалі і друкаваліся ў Вялікім княстве Літоўскім (Бярэце, Вільня, Гародня), пакінулі тут трывалы след.

Другі, барочны, том складаюць творы з Астрэмечэўскага (Ягелонскага) рукапісу, які раней іменавалася “Полацкім спыткам”, Санкт-пецбургскага рукапісу “Куранты” (1732), ананімнага псалмы-калядкі, лірчынны і жартоўныя канты, творы Мікалая Дылецкага, які дзейнічаў у Беларусі і Расіі ў часы Сімяона Полацкага (адсюль і яго выва на вокладцы), Жыгімонта Ляўксміна, Андрэя з Рагачова, які працаваў арганістам у Нясвіжы, Марка Скакі.

Многія публікацыі першага і другога тамоў абпіраюцца на знаходкі, зробленыя мной у польскіх бібліятэках і архівах. Польскія калегі аказалі мне сяброўскую дапамогу ў пошуках і атры-

У 2005 годзе нарэшце здзейснілася даўня мар: выдадзены складзеныя мной першыя два томы хрэстаматы па гісторыі музыкі Беларусі — ад старажытнасці да пачатку XX стагоддзя. Гэта — “Музыка Беларусі эпохі Сярэднявечча і Рэнесанса” і “Музыка Беларусі эпохі Барока”. Кожнаму збору нотных твораў папярэднічае кароткі нарыс гісторыі музычнай культуры адпаведнага перыяду і “Кароткія звесткі пра кампазітараў”.



буццям твораў і кампазітараў, у многім супольных для некалькіх сённяшніх суседніх краін, якія ўтварыліся на тэрыторыі былой Рэчы Паспалітай.

Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь дапусціла хрэстаматыю ў якасці вучэбнага дапаможніка для студэнтаў вышэйшых, навучэнцаў сярэдніх спецыяльных навучальных устаноў культуры і мастацтва.

А ўперадзе — выданне помнікаў эпохі Асветніцтва (класіцызму), XIX стагоддзя.

Вольга ДАДЗІЁВА, прафесар, загадчыца кафедры Беларускай акадэміі музыкі.

## У Беларусі — пра Польшчу, у Польшчы — пра Беларусь

У апошні час зборы Міжнароднай асацыяцыі беларусістаў ледзь не штомесячна папаўняюцца кнігамі, прысвечанымі беларуска-польскаму грамадска-культурнаму ўзаемадзеянню. Гэта і індывідуальныя манаграфіі, і калектыўныя працы, і зборнікі.

Наша задача — даць пра навінкі хаця б сціслую інфармацыю, зацікавіць ёй патэнцыяльных чытачоў.

Апрача манаграфіі Юрыя Вашкевіча,



пра

якую асобна гаворыцца вышэй, сярод беларускіх выданняў вылучаецца вучэбны дапаможнік для студэнтаў філалагічных факультэтаў “Традыцыйная культура беларусаў у польскай перыядыцы другой паловы XIX — пачатку XX

ст.” сябра асацыяцыі Анатоля Літвіновіча. Першая частка кнігі прысвечана прысутнасці беларускіх фальклорных твораў і фалькларыстыкі на старонках варшаўскіх навукова-літаратурных часопісаў “Бібліётэка Варшавска” (1841-1914), “Тыгоднік Ілюстраваны” (1864-1918) і “Клосы” (1865-1890). У другой частцы даследчыцы абсягі павялічваюцца: да фалькларыстыкі далучаюцца этнаграфія, краязнаўства. Аб’ектам аналізу становяцца беларусазнаўчыя публікацыі ў часопісах “Вісла”, “Земля”, “Збор вядомасці до антропалёгіі краёў”, “Матэрыялы антропалёгічна-археалёгічна і этнаграфічна”.

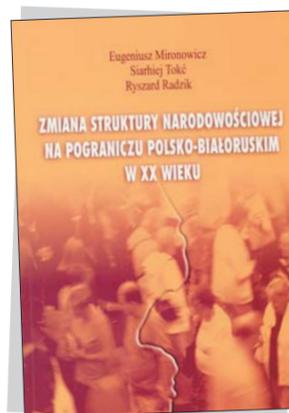
У выніку пошукаў А. Літвіновіча беларуская фалькларыстыка ўзбагацілася новымі твораў і імёнамі. У кнізе змешчаны ілюстрацыі, узятыя з першакрыніц.

Як вучэбны дапаможнік для студэнтаў-філолагаў выйшла таксама кніга “Польская і чэшская паэзія памежжа XIX-XX стагоддзяў”. Аўтары складалі яе — Алена Вострыкава (чэшская частка) і Мікалая

Хмяльніцкі (польская частка). У калектыўнай манаграфіі прасочваюцца асноўныя тэндэнцыі ў творчасці польскіх паэтаў Яна Каспрэвіча, Казімежа Тэтмаера, Леапольда Стафа, аўтарам курсавых і дыпломных работ прапануюцца для аналізу іх творы. Падаецца прыкладны план адпаведных курсавых і дыпломных работ, рэфератаў і дакладаў.

Сярод польскіх выданняў той жа тэматыкі найперш трэба назваць наадаванае Рышардам Радзікам калектыўнае даследаванне “Змена нацыянальнай структуры на польска-беларускім памежжы ў XX стагоддзі”, выдадзенае летась універсітэтам у Беластоку (кафедра беларускай культуры). Напісалі працу тры аўтары-беларусы: Эўгеніюш Мірановіч з Беластока, Сяргей Токць з Гродна і Рышард Радзік з Любліна.

Дзевяць раздзелаў кнігі — гэта восем даўжэйшых або кароткіх перыядаў фарміравання і змен нацыянальнай структуры жыхароў беларуска-польскага культурнага, этнічнага, нацыянальнага, моўнага і часткова рэлігійнага памежжа, разумемага шырока: ад Беластока і ледзь не пад Мінск. Гэтыя змены ілюструюцца і пацвярджаюцца дзсяткамі лічбавых табліц, што прыдае кнізе асаблівую каштоўнасць як першакрыніцы. Завершае кнігу артыкул Р. Радзіка “Беларусы і палякі. Грамадская свядомасць жыхароў Беларусі”.



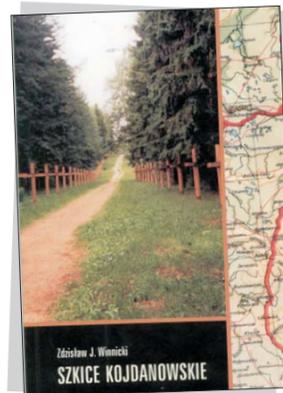
Прафе-

сар Вроцлаўскага ўніверсітэта Эдзіслаў Юльян Вінніцкі, будучы ў Мінску ў час супольнай навуковай канферэнцыі “Знакі мінчане”, перадаў у бібліятэку асацыяцыі сваю апошнюю беларусазнаўчую манаграфію “Койданаўскія нарысы. Койданаўска-польскі нацыянальны раён у БССР. Заўвагі аб генезісе, а таксама аб перадумовах функцыянавання. Стан даследаванняў праблематыкі” (Вроцлаў, 2005).

У “Койданаўскіх нарысах” гаворка ідзе не толькі пра нацыянальны польскі раён на тэрыторыі прыгранічнай “савецкай Дзяржыншчыны”, трагічны лёс яе жыхароў у 30-я гады мінулага стагоддзя. Прыводзіцца таксама шэраг звесткі аб колкасці палякаў на

тэрыторыі ўсёй БССР і па яе раёнах, аб ролі каталіцкага веравызнання ў фарміраванні іх нацыянальнай самасвядомасці. Кніга багата ілюстравана рэдкімі фатаграфіямі.

“Койданаўскія нарысы” — не адзіная беларусазнаўчая праца вроцлаўскага прафесара. Ён напісаны і апублікаваны “Польска-беларускія нарысы” (1998), “У Мінску Літоўскім, горадзе колішняй Рэчы Паспалітай” (1999), “Занёманскія нарысы і абразкі” (2000), “У краіне Вялікай Мядзведзіцы: Слядамі



Сяргея Пясецкага” (2001, у сааўтарстве), “Сучасная беларуская дактрына і гістарыяграфія” (2003), многія артыкулы на тую ж тэму.

Тамара ШКУРКО.

# С К А Р А Б Л О Б И К А

## Прэзентацыя "Традыцыйная смыковая музыка Беларусі"



Так называецца дыск, які з'явіўся нядаўна і адлюстроўвае творчасць капэлы Алеся Лася ў складзе: цымбалісткі Марыны Калечыц, Ганны Харчанкі, якая іграе на скрыпцы і басэты, Юрыя Рамашэўскага (басэты) і самога спадара Алеся — занага скрыпача і майстра народных музычных інструментаў. Кіраўнік капэлы прысвяціў гэты дыск "народным музыкам, сапраўдным прафесіяналам, якія праз усё жыццё пранеслі любові да музыкі; людзям з адкрытаю душою, яснымі вачыма, годным у сяброўстве, якія рабілі жыццё святочным". Сам ён, пераемнік беларускіх народных музычных традыцый, піша ў анатацыі да гэтага музычнага альбома: "Мне пашчасціла сустрэцца са скрыпачамі, якія адкрылі для мяне прыгажосць старадаўняй музыкі, навучылі мяне яе граць і глядзець праз музыку на Свет".

Уладальнікі гэтага дыска могуць пачуць творы ў выкананні аднаго з настаўнікаў Алеся Лася — смаргонскага скрыпача Антона Высоцкага, а таксама "ў два смыкі" разам з ім (запіс 1991 года). Астатнія творы — гэта адноўленыя вясковыя рэпертуары музыкі, якіх Алеся чуў на вяселлях, бясёдах і ў экспедыцыях па Беларусі. Рэканструкцыя аўтэнтычнай смыковай капэлы заняла шмат гадоў карпатлівай працы, але вартая таго, бо прынесла сапраўдную асалоду слухачам — аматарам традыцыйнай культуры.

Рэгіна ГАМЗОВІЧ.

# Захаванне фальклорнай спадчыны на Падляшшы

Еўрасаюз падтрымлівае беларускі фальклор на Падляшшы, а Беларусь, са свайго боку, аказвае дапамогу этнічным беларусам у Польшчы

У маі мінулага года рэктарам Варшаўскага ўніверсітэта Янам Вянгельскім і рэктарам Белдзяржуніверсітэта Васілем Стражавым падпісана дамова аб навуковым супрацоўніцтве. За ўдзел беларускіх фалькларыстаў адказвае прафесар Белдзяржуніверсітэта Васіль ЛІЦВІНКА, польскіх — прафесар Аляксандр Баршчэўскі. Васіль Ліцвінка таксама склаў навукова-даследчы праект "Фальклор і традыцыйная культура беларуска-польскага Падляшша", разлічаны на тры гады. Сёння Васіль Ліцвінка адказвае на пытанні нашага карэспандэнта Рэгіны ГАМЗОВІЧ.



— Наколькі я ведаю, філалагічны факультэт Белдзяржуніверсітэта заўсёды падтрымліваў навуковыя, творчыя сувязі з Варшаўскім ўніверсітэтам, наладжваў абмен студэнтамі, якія накіроўваліся ў суседнюю краіну на практыку. Ці працягваецца такое супрацоўніцтва зараз?

— У меншай ступені, як раней, але працягваецца. Летась, напрыклад, у канферэнцыі, прысвечанай 220-годдзю З.Даленгі-Хадакіўскага, брала ўдзел вялікая група польскіх вучоных з Падляскага ўніверсітэта з Беластока (цяпер Беластоцкае ваяводства называецца Падляскім). Падляшша — гэта назва зямель у басейне сярэдняга цячэння Заходняга Буга, які ў першым тысячагоддзі нашай эры засялялі мазаўшане, дрыгавічы, бужане, яцвягі, у першай палове XIV стагоддзя яно знаходзілася ў складзе Вялікага княства Літоўскага, з 1569-га — Польшчы, з 1795-га — Аўстрыі і Прусіі, з 1807-га — Расіі, з 1939-га — у складзе БССР, з 1949-га — Польшчы. Складаны лёс!

Этнічнае насельніцтва Падляшша ў асноўным беларускае, таму мы і супрацоўнічаем з кафедрай беларускай філалогіі Варшаўскага ўніверсітэта, створанай у 1956 годзе знакамітай фалькларысткай Абрэмскай-Яблонскай. На гэтай кафедрэ захоўваецца вялікая колькасць запісаў фальклору, зробленых выкладчыкамі і студэнтамі падчас экспедыцый у беларускія вёскі Польшчы. У тры гады Беластоцкага была сапраўдным раем беларускай традыцыйнай культуры. Зараз у рамках пагаднення аб супрацоўніцтве ў Польшчы працуюць былы супрацоўнік лабараторыі фальклору нашага філфака Юрыя Выдронак, які гэтыя запісы фальклору перапісвае на дыскі, робіць рэстаўрацыю плёнак. Такой тэхналогіяй не валодаюць яшчэ на кафедры беларускай філалогіі ў Варшаве, таму мы ім дапамагам.

Дапамагам і ў сучасных запісах фальклору. Каардынуе ўсю працу з польскага боку прафесар Баршчэўскі, з беларускага — я. Алеся Баршчэўскі з'яўляецца ганаровым прафеса-

рам нашага ўніверсітэта. Ён вядомы ў свеце як паэт Алеся Баршчэўскі, выдатны знаўца беларускага фальклору, мясцовай народнай гаворкі Беластоцчыны, бо сам там нарадзіўся і вырас. Я знаёміўся з магістарскімі працамі па беларускаму фальклору ў Польшчы, якімі кіраваў Аляксандр Баршчэўскі, — вельмі якасныя даследаванні. Ён добра ведае радзінную, вясельную і пахавальную традыцыю на Беластоцчыне, бо абараніў па гэтай тэме доктарскую дысертацыю, зараз рыхтуе маладыя кадры. Яго манаграфія надрукаваная па-польску, а мы зараз намагаемся выдаць яе на беларускай мове. Гэта таксама пазначана ў пагадненні аб супрацоўніцтве.

Наступным этапам узаемадзеяння беларускіх і польскіх вучоных будзе абмен супрацоўнікамі і студэнтамі: мы пашлём у Польшчу на чатыры месяцы на стажыроўку сваіх фалькларыстаў са студэнтамі, якія будуць праходзіць спецыялізацыю, а яны да нас — сваіх. У Варшаўскім ўніверсітэце моцная фалькларыстычная еўрапейская школа, дзе фальклор разумеюць як асобную народна-навуковую навуку, таму практыка там будзе карыснай нашым студэнтам. У гэтым годзе ў нас на філфаку ўводзіцца спецыялізацыя па фалькларыстыцы. Дарэчы, руская фалькларыстычная школа склалася толькі як філалагічная, у адрозненне ад польскай.

Яшчэ адбудзецца абмен навуковымі матэрыяламі. Тэматыка — вывучэнне беларуска-польскага памежжа. Гродзенскі і Брэсцкі ўніверсітэты вывучаюць гэты рэгіён. Да таго ж, у Брэсце нядаўна створаны Аддзел праблем Палесса на правах інстытута Нацыянальнай акадэміі навук Беларусі, дзе будзе вывучацца прыроднае асяроддзе Палесса. Так што работа вядзецца грунтоўна.

— А што будзе вынікам трохгадовага супрацоўніцтва даследчыкаў фальклору беларуска-польскага памежжа?

— Будучы надрукаваны манаграфія Аляксандра Баршчэўскага на беларускай мове і зборнік артыкулаў даследчыкаў фальклору. У зборніку будуць асэнсаваны ўсе бакі традыцыйнай культуры беларуска-польскага памежжа. Пастараемся ілюстравць зборнік фотаздымкамі, прыкладзі да яго дыскі з фальклорнымі запісамі і навуковым каментарыем. Белавежская пушча — не толькі прыродны, але і культурны запаведнік. Таму ў ракурсе даследавання гэтага асяродку супрацоўніцтва беларускіх і польскіх вучоных-беларусістаў мае вялікае значэнне. Калі ўдасца выпусціць альбом, багата ілюстраваны, гэта ўвогуле было б цудоўна. У Польшчы рэгулярна праз два гады праводзіцца польска-беларуская навуковая канферэнцыя "Шлях да ўзаемнасці". Магчыма, у яе рамках правядзём выніковую агульную навуковую

ўсяго свайго, беларускага. Да таго ж там высокая даўня музыкальная культура. А моладзь, на жаль, моцна паланізуецца, свядомасць у многіх ужо не беларуская. Таму культурныя беларускія асяродкі тут праводзяць вялікую работу: ладзяць традыцыйныя фестывалі беларускай песні, фальклорныя фестывалі рознага ўзроўню.

— Раскажыце, калі ласка, пра апошні фестываль.

— Гэта быў 10-ты па ліку фестываль, які носіць назву "З вясковага падворку". Упершыню я прысутнічаў на міжнародным фальклорным фестывалі ў вёсцы. Вёска Чаромха — памежнае паселішча пры Белавежскай пушчы ў Польшчы, дзе жывуць этнічныя беларусы. У Камянічах Камянецкага раёна — беларускай вёсцы праз мяжу — яшчэ мацнейшая аўтэнтычная фальклорная традыцыя (я ўжо не кажу, што ўся тэрыторыя Беларусі захоўвае яшчэ дагэтуль унікальныя старажытныя абрады ў жывым бытаванні), аднак у нас такіх фестываляў пакуль няма.

Трапіўшы на гэты фестываль, я быў не проста сузіральнікам. Кожны дзень на працягу гадзіны паказваў яго ўдзельнікам дакументальныя відэафільмы з запісамі жывых абрадаў на Беларусі — пераважна ў палескім рэгіёне: "Ваджэнне куста" ў Пінскім раёне, "Ваджэнне і пахаванне стралы" — у Веткаўскім, "Жаніцьбу Коміна" ў вёсках Беланавічы Петрыкаўскага і Пагост Жыткавіцкага раёна, "Провады русалкі" ў вёсцы Дзімамеркі Лоеўскага, "Саракі" ў Ельскім раёне, "Юр'я" — у Мазырскім і іншых. Усе здзіўляліся, асабліва французы і немцы, і не верылі, што гэтыя фільмы былі заснятыя ў наш час, з 1985 па 2000 год.

— Заканчэнне на 12-й стар.

НА ЗДЫМКАХ: Васіль ЛІЦВІНКА (чацвёрты справа) на фестывалі "З вясковага падворку" разам з народнымі майстрамі з Камянецкага раёна Брэсцчыны; Людміла ДАЎНЯНКАВА дэманструе беларускія строі.



# Захаванне фальклорнай спадчыны на Падляшшы

Еўрасаюз падтрымлівае беларускі фальклор на Падляшшы, а Беларусь, са свайго боку, аказвае дапамогу этнічным беларусам у Польшчы

— Пачатак на 11-й стар.

Выгяднае геаграфічнае становішча Чаромхі станоўча ўплывае на мясцовую эканоміку. А пасля ўступлення Польшчы ў Еўрасаюз стала паступаць фінансавая дапамога і адтуль. Асабліва ўвага — Белакежскай пушчы, якая знаходзіцца пад патранажам Савета Еўропы. Гэты фестываль таксама фінансаваны Еўрасаюзам, каб падтрымаць аўтэнтычную фальклорную плынь. Прысычаная сучасным мадэрнам Еўропа цягнецца да народнай культуры, якая захавалася ў натуральным асяроддзі, таму там апякуюцца мясцінамі і людзьмі, якія захавалі гэтую культуру.

— Што вы можаце сказаць пра ўдзельнікаў фестывалю з розных краін свету?

— Фестываль сабраў моладзь з 10 краін Еўропы — Польшчы, Украіны, Беларусі, Славеніі, Балгарыі, Вялікабрытаніі, Літвы, Францыі і іншых. Мова спеваў, музыкі, народнага мастацтва была зразумелая ўсім. Вядучыя па-польску прадстаўлялі ўдзельнікаў, аднак самі выдатна валодалі беларускай мовай. Паўна, яны — беларусы з Беласточчыны (не змог з імі пазнаёміцца).

Арганізатары стараюцца, каб да іх прыехалі аўтэнтычныя фальклорныя калектывы. Нават з Парыжа былі сапраўдныя сучасныя вандруны музыкі, якія не выступаюць ніколі на сцэне, а ходзяць па вуліцах, іграюць і спяваюць. Самае вялікае ўражанне на мяне зрабіла выступленне калектыву “Божычы” з Украіны. Гэта студэнты кансерваторыі, Кіеўскага ўніверсітэта, якія ад сваіх бабуль і дзядуль перанялі спеўную традыцыю. Яны паказалі найвышэйшы ўзровень мастацтва ў выглядзе спектакля з народнага жыцця.

Кумірам на гэтым фестывалі было наша беларускае этнатрыа “Троіца” на чале з цудоўным музыкантам і спеваком, даследчыкам фальклору Іванам Кірчуком. Яны імправізавалі, выступалі з іншымі калектывамі. Увогуле, гэта быў фестываль, на якім адбываўся абмен вопытам, агляд спосабаў падыходу да фальклору, яго сцэнічнай інтэрпрэтацыі з пазіцыяй найбольш дакладнага капіравання арыгіналу. Мяне ўразіў малады калектыв са Славеніі, які называецца “Орлік”. Орлік — гэта назва возера. Калектыв выкарыстоўвае тапанімічныя паданні, легенды, уплятаючы іх у канву свайго выступлення. Гэта як бы набліжае глядача да таго месца, адкуль яны прадстаўляюць фальклор. Безумоўна, што гэта стылізацыя фальклору, але ўсё зроблена з густам і любоўю, і калектыв меў вялікі поспех. Увогуле ўвесь фестываль прадстаўляў у асноўным моладзь, якая вывучае, прапагандуе, пераймае фальклорныя традыцыі сваіх народаў.

— А што вы можаце сказаць пра фальклорныя калектывы Беласточчыны, якія бралі ўдзел у гэтым фестывалі, якое ўражанне засталася ад экспеды-



цыі па вёсках?

— Чаромха складаецца з дзвюх паселішчаў. Адно з іх — пасёлак ля чыгункі з насельніцтвам, якое тут жыве спрадвек, займаецца як традыцыйным сельскім заняткам, так і сучасным бізнесам, другое знаходзіцца за тры кіламетры ад яго і падобна на акультураную беларускую вёску, дзе гаспадары вядуць сваю гаспадарку. І, трэба заўважыць, жывуць багата. Паселішча называецца Чаромха Вёска. Між тым мне падалося, што тут не толькі ўклад жыцця, але і аўтэнтычнасць традыцыі не парушана. І гаворку старэйшае і сярэдняе пакаленне захоўвае. Я адчуваў там сябе, як дома на Палессі, у сваім Столінскім раёне, бо гаворка вельмі падобная. Тут, у вёсцы, ёсць фальклорна-этнаграфічны калектыв старэйшых па ўзросце носьбітаў традыцыйнай культуры, створаны каля 20 гадоў таму назад, які захоўвае старажытныя абрадавыя і лірычныя песні, неаднаразова ўдзельнічаў у фальклорных фестывалях у

Польшчы і ва Украіне. А ў пасёлку Чаромха існуе маладзёжны ансамбль, які мае такую ж назву, як і вёска, толькі ў польскім вымаўленні — “Чарамшына” (хлопцы і дзяўчаты спяваюць і іграюць на цымбалах, дудцы, басэці, акардэоне, гітары, ударных інструментах). Абодва калектывы бралі ўдзел у фестывалі. Яшчэ я пазнаёміўся са спявачкамі народнага спеўнага гурта з вёскі Дабрыводы. Яны спяваюць песні радзінныя, вясельныя, сірочыя, лірычныя і жартоўныя, балады, каляндарна-абрадавага цыклу (веснавыя “рагулькі”, велікодныя, летнія сенакосныя і жніўныя, калядныя) — маюць самы разгорнуты, багаты рэпертуар. Амаль усе ўдзельніцы сельскіх гуртоў спяваюць яшчэ і ў царкоўным хоры. Кожны дзень я стараўся наведаць беларускія вёскі, фіксуючы на відэакамеру гутаркі з носьбітамі традыцыйнай культуры, песні, танцы, якія яны захоўваюць. Чуў я і фальклорны калектыв “Вульчанкі” з



вёскі Вулька Церахоўская, што за 3 кіламетры ад Чаромхі. Гурт існуе больш за 20 гадоў, выступаў на фестывалях у Польшчы, ва Украіне і ў Беларусі. Яго ўдзельніцы не толькі прапагандуюць народныя песні, захоўваючы

увесь каляндарны і сямейна-абрадавы цыкл свайго вёскі, але і спяваюць у царкве, на пахаваннях. Усе гурты захоўваюць сваю мясцовую гаворку.

Трэба адзначыць, што лепшыя песні ў выкананні гэтых спявачак запісаны на аўдыёкасеты на Польскім радыё ў Беластоку, выдадзены Таварыствам аматараў народнай культуры. Гэта цэлая серыя, якая носіць назву “Песні — не толькі святы” (музычныя традыцыі Падляшша). Касеты суправаджаюць багата ілюстраваныя фатаграфіямі ўкладшы з тэкстамі пра калектывы і асобных спявачак, іх рэпертуар і мясцовасць, адкуль яны родам, а таксама пра серыю, якая знаёміць з аўтэнтычнымі спявачкамі ўсходняга Падляшша. Беларусы Падляшша, не глядзячы ні на якія абставіны, уплыў глабалізацыі, захоўваюць фальклорную спадчыну, паважаюць яе носьбітаў і перадаюць наступным пакаленням тое, што дайшло праз многія стагоддзі і складае гісторыю нашага народа.

НА ЗДЫМКАХ: выступае ансамбль “Чарамшына”; захавальніцы фальклорнай спадчыны вёскі Чаромха; эмблема і пачатка фестывалю “З вясковага падворку”; спявае “Орлік” са Славеніі; калейдаскоп здымкаў, зробленых падчас фестывалю.

Фота Алеся БЕЯ.



# ПРААН зацікаўлена ў развіцці агратурызму ў рэгіёне "Белавежская пушча"



Багатая гісторыка-культурная і прыродная спадчына рэгіёна "Белавежская пушча", мноства старажытных традыцый і абрадаў, а таксама унікальная архітэктура і побыт, абумоўленыя блізкасцю гэтай тэрыторыі да беларуска-польскай мяжы, ствараюць той непаўторны каларыт, які адыгрывае значную ролю ў развіцці агра-і экатурызму.

Для больш актыўнага развіцця гэтага віду турызму ў Беларусі праводзяцца комплексныя мерапрыемствы, накіраваныя на стварэнне належных умоў для пастаўшчыкоў агратурызму і пашырэнне ўсведамлення розных слаёў насельніцтва аб агра-і экатурыстым патэнцыяле, які ўжо ёсць. Гэтым садзейнічаюць удасканаленне нарматыўна-заканадаўчай базы, правядзенне прэзентацый, семінараў, выстаў, канферэнцый, аказанне падтрымкі мясцовым жыхарам, якія займаюцца ці жадаюць займацца агратурызму бізнесам.

З гэтай мэтай у Беларусі пачалася рэалізацыя праекта Праграмы развіцця ААН і Міністэрства прыродных рэсурсаў і аховы навакольнага асяроддзя Рэспублікі Беларусь "Экалагічна ўстойлівае развіццё рэгіёна "Белавежская пушча": сумяшчэнне аховы прыроды і ўстойлівага развіцця".

Асноўнай мэтай праекта з'яўляецца развіццё агра-і экатурызму ў рэгіёне "Белавежская пушча", у які ўключаны Пружанскі і Камянецкі раёны Брэсцкай вобласці, а таксама Ваўкавыскі, Зэльвенскі і Свіслацкі раёны Гродзенскай вобласці. Праект носіць трансгранічны характар і паралельна выконваецца ў Польшчы.

За час рэалізацыі праекта ПРААН у Беларусі падрыхтаваны прапановы і рэкамендацыі па змяненні заканадаўства ў галіне агра-і экатурызму, прычым некаторыя з іх ужо ўвайшлі ў нядаўна зацверджаную Нацыянальную праграму па развіцці турызму на

2006-2010 гады, вызначаны патэнцыяльныя і існуючыя пастаўшчыкі агратурызму і паслуг рэгіёна "Белавежская пушча", мясцовыя народныя ўмельцы, падрыхтаваны да выдання буклет аб турыстычным патэнцыяле рэгіёна і тэматычны календар, праведзены вучэбна-прэзентацыйныя мерапрыемствы.

трыхаваных мясцовымі жыхарамі, пераможцы якога атрымаюць сродкі ў памеры 1 500-2 000 долараў ЗША на развіццё сваіх агратурызму сядзіб.

АН па Еўропе і СНД праект атрымаў прапанову наладзіць сувязь з чэшскім грамадскім аб'яднаннем "ТООЕВО", якое распрацоўвае вучэбныя праграмы для малога і сярэдняга бізнесу, выкарыстоўваючы рэсурсы ААН. Планаецца, што супрацоўніцтва ў сферы агратурызму выльецца ў арганізацыю конкурсу ся-

рысты, праязджаючы па тэрыторыі Беларусі, павінны мець магчымасць дзесьці спыніцца, тым самым яны дадуць даход вясковым жыхарам. Тым самым садзейнічаюць развіццю інфраструктуры і прыцягненню інвестыцый. Усё гэта разам даасць ста-



Акрамя таго, аб'яўлена аб пачатку Праграмы фінансавай падтрымкі праекта.

Праграма фінансавай падтрымкі прадстаўляе сабой конкурс агратурызму мікра-праектаў, пад-

на парадку дня стаіць таксама пытанне навучання гаспадароў сядзіб. Тым з іх, хто сапраўды захаце развіваць агратурызм, будуць вучыцца ў межах праекта ў Польшчы. Акрамя таго, ад Рэгіянальнага бюро ПРА-

род беларускіх гаспадароў сядзіб, а затым — навучання яго пераможцаў у Чэхіі.

Беларусь — транзітная краіна, і гэта ўказвае на магчымыя накірункі развіцця турызму. Ту-

ноўчы сацыяльны эффект.

**Сяргей ДЗЕНІСЕНКА.**  
НА ЗДЫМКАХ: уражанні ад рэкламнага агратурызму тура па Брэсцчыне. Фота аўтара.

## Турыстычная Гайнаўка

Гайнаўка, што прытулілася да заходняй ускраіны Белавежскай пуш-

чы, з'яўляецца адным з наймалодшых гарадоў

Падляшша. У XVIII стагоддзі была тут леснікова сядзіба, побач з якой у наступным стагоддзі ўзнікла вёска. Яе развіццё паспрыялі пушчанскія рэсурсы і пракачка чыгуначнай лініі. У міжваенны перыяд тут быў шматлюдны рабочы пасёлак. У 1927-1938 гадах у Гайнаўцы адбываліся частыя забастоўкі і выступленні працоўных. У час нямецкай акупацыі вакол горада дзейнічалі савецкія партызаны ды атрады Батальёнаў хлопскіх і АК. 17 верасня 1942 года на ўскраіне пушчы гітлераўцы расстралялі 105 жыхароў горада.

Гарадское права Гайнаўка атрымала ў 1950 годзе, а ў 1953-1975 гадах была сядзібай павятовых улад. Да часу змены грамадскага парадку ў Польшчы горад быў важным цэнтрам драўніннай і хімічнай прамысловасці.

Да прыродных каштоўнасцей Гайнаўкі трэба залічыць групу 60 запаведных дрэў на тэрыторыі горада. Да культурных каштоўнасцей належаць захаваныя урбаністычная пла-

ніроўка і драўляная забудова цэнтра горада, арыгінальны ў архітэктурным плане Свята-Троіцкі сабор, іншыя сакральныя аб'екты, рабочы пасёлак, будынак хімічнай фабрыкі 1915 года ды могілкі з Першай сусветнай вайны.

У Гайнаўцы працуюць Музей і асяродак беларускай культуры, Музей кавальства і слясарства, міні-скансэн пры станцыі вузкакалейкі ды міні-скансэн сацрэалізму ў "Бары ў Валодзі". У горадзе адбываюцца шматлікія мерапрыемствы: міжнародны фестываль "Гайнаўскія дні царкоўнай музыкі", канцэрты камернай і арганнай музыкі ў касцёле Уздзвіжання Святога Крыжа, беларускі фэст, фестываль рэлігійнай песні "Співаўту Рапу", сусветны Дзень турызму ў верасні, пешы рэйд па Белавежскай пушчы, Мікалайкавы рэйд, гайнаўскі паўмарафон і турнір пляжнага валейбола.

У Гайнаўцы пачынаецца некалькі пешых тураходаў:

- зялёны, у Белавежу;
- "Шлях партызанскага змагання" (чырвоны) у Нараўку;
- кругавы "Шлях па слядах студзеньскага паўстання" (сіні), Гайнаўка — Арэшкава — Гайнаўка.

Праз горад пралягае пяць веласіпедных маршрутаў:

- "Шлях праваслаўных храмаў" (жоўты) у Нарву і Чыжы;
- Гайнаўка — Арэшкава — Гайнаўка (сіні);
- Гайнаўка — Дубіны — Навасяды — Ліпіны — Гайнаўка;
- Гайнаўка — Дубічы-Царкоўныя — Чаромха (чырвоны).

Начлежную базу Гайнаўкі складаюць два гатэлі, зезны дом і матэль (разам 223 месцы), гасцінныя пакоі ў Беларускаму музеі і Доме Міласэрнасці "Самаранін" (разам 23 месцы) ды адной агратурызму кватэры (5 месцаў). Гастраномія — гэта тры рэстараны і некалькі бараў.

**Міхал МІНЦЭВІЧ**  
"НІВА".



# Музей у Гайнаўцы

Назва паселішча Гайнаўка, што ў Падляскім ваяводстве ў Польшчы, вядома многім беларусам у свеце. Перш за ўсё таму, што Музей беларускай культуры і рэвалюцыйнага руху (такі была яго першапачатковая назва) ствараўся агульнымі намаганнямі жыхароў і структур улады Беластоцчыны з дапамогай урада Беларусі і некаторых беларускіх грамадскіх арганізацый, а таксама беларусаў з далёкага замежжа. Гісторыю стварэння гэтага музея вывучае зараз мой калега — журналіст газеты “Ніва” Віктар БУРА. Нядаўна ён звярнуўся да Мікалая ВАСІЛЁНКА, які ў той час быў першым намеснікам старшынні таварыства “Радзіма”, з просьбай падзяліцца ўспамінамі пра тое, як была арганізавана дапамога ў будаўніцтве музея з боку Беларусі, пра супрацоўніцтва з ініцыятарам стварэння музея Канстанцінам Майсенам. Яго цікавіць таксама асоба самога Мікалая Васілёнка, яго біяграфія. Мікалай Іванавіч патэлефанаваў нам у рэдакцыю і прапанаваў адлюстравіць гэтую тэму на старонках нашай газеты, пагутарыць таксама з цяперашнімі супрацоўнікамі таварыства “Радзіма”, дзе захоўваюцца ўсе дакументы, якія тычацца будаўніцтва музея ў Гайнаўцы, перапіска. Дзякуючы агульным намаганням, атрымаўся матэрыял, які можа прыдацца для напісання гісторыі Музея беларускай культуры ў Гайнаўцы. Хутка яму споўніцца 20 гадоў з часу заснавання.



Таварыства “Радзіма” на працягу ўсіх 40 гадоў свайго існавання шмат дапамагала і зараз дапамагае беларускім суполкам замежжа: аказвае матэрыяльную, юрыдычную і метадычную дапамогу з Бацькаўшчыны, арганізоўвае экскурсіі і падарожжы па Беларусі, ажыццяўляе культурныя праекты і шмат чаго яшчэ. Не памылся, калі адзначу, што самую вялікую дапамогу атрымалі ў свой час беларусы Беластоцчыны, асабліва падчас будаўніцтва музея ў Гайнаўцы. Гэты музей стаў усёбеларускай будоўляй. Значная роля ў арганізацыі гэтай кампаніі належыць былому намесніку старшынні таварыства “Радзіма” Мікалаю Васілёнку.

Сустраўшыся з Міколам Іванавічам, перш за ўсё папрасіла яго раскажаць, які асабісты жыццёвы вопыт дапамог яму ў працы з беларусамі замежжа.

Нарадзіўся Мікола Васілёнак у вёсцы Звікова Аршанскага раёна, а потым жыў з бацькамі і вучыўся ў Віцебску, адкуль быў прызваны ў армію. У 1941 годзе паступіў у ваеннае артылерыйскае вучылішча ў Растове, дзе яго застала вайна. Вызваляў Заходнюю Еўропу ад фашыстаў, штурмаваў Берлін, а вярнуўся дадому толькі ў ліпені 1946 года ў званні старшага лейтэнанта. Маці лічыла, што яго збераглі жывым і здаровым яе малітвы. У пасляваенны час Мікалай Іванавіч займаў розныя пасады ў партыйных і савецкіх органах. Калі выйшаў на пенсію, яго захапіла праца ў таварыстве “Радзіма”.

Мікалаю Іванавічу Васілёнку хутка споўніцца 85 гадоў, але выглядае ён значна маладзей, у чым яму дапамагаюць штодзённыя фізічныя практыкаванні і праца на прыродзе — на ляснічцы. Тут адыходзіць сардэчны боль і туга па спадарожніцы жыцця, жонцы Тамары Георгіеўне, з якой пражыў 45 гадоў і якая нядаўна адшпіла ў іншы свет.

Памяць Мікалай Іванавіч захаваў добрую, аднак успаміны пра сваё жыццё не пісаў, лічыць сябе звычайным чалавекам савецкага часу. Але 15 гадоў дзейнасці ў таварыстве “Радзіма” — значны час у гісторыі гэтай арганізацыі. Безумоўна, такі тэрмін тут мог працаваць толькі натхнёны і сумленны чалавек. Такім і быў Мікола Васілёнак. Менавіта ён дапамагаў Канстанціну Майсена ажыццявіць яго мару — стварыць у Гайнаўцы музей для беларусаў Беластоцчыны, які б стаўся для іх агульным домам.

Мікола Іванавіч гаворыць:

— Хацеў бы я сёння сустрэцца з Канстанцінам Майсенам. У свой час, калі будаваўся музей, мы зблізіліся, добра разумелі аднаго і змаглі садзейнічаць здзяйсненню такой вялікай грамадскай справы. Калі Канстанцін Мікалаевіч прыязджаў у Мінск, запрашаў яго спыніцца ў мяне і пераканаўся, які гэта сціплы чалавек! Я таксама гаспяваў у яго, калі прыязджаў у Польшчу. У нашых біяграфіях будаўніцтва музея ў Гайнаўцы лічу значнай падзеяй.

Канстанцін Мікалаевіч Майсена — выключны, незвычайны чалавек. Ён задумаў і стварыў музей у Гайнаўцы. Гэта вялізная праца, якой ён прысвяціў сваё жыццё. Сам ездзіў па вёсках, збіраў экспанаты, стварыў этнаграфічную калекцыю. Быў проста апантаны гэтай ідэяй. Радаваўся кожнай цагліне, укладзенай у будынак музея.

Усюды, дзе мог, шукаў падтрымку і дапамогу ў будаўніцтве. Перш за ўсё пераканаў сваіх землякоў у неабходнасці стварэння такога музея, затым звярнуўся да беларусаў Амерыкі, іншых краін свету, да кіраўніцтва БССР. Калі прыехаў з гэтай ідэяй у Беларусь, звярнуўся ў таварыства “Радзіма”, і я яму дапамагаў, як кажуць, адчыняць дзверы кабінетаў, арганізоўваў сустрэчы на дзяржаўным узроўні. Ён зрабіў мяне сваім аднадумцам, і мы абодва гора-

да даказвалі, што не па сваёй волі беларусы Беластоцчыны аказаліся за межамі Бацькаўшчыны, што яны спрадвеку жывуць на сваёй зямлі і хочучь захаваць сябе беларусамі. Яны імкнуцца захаваць сваю гісторыю і культуру, мясцовую гаворку, гуртуюцца вакол праваслаўнай царквы. Па колькасці гэта адна з самых вялікіх супольнасцей нашых суайчыннікаў у замежжы. Ім абавязкова трэба паспрыць ў іх дзейнасці. І нас зразумелі, чым можна было, дапамагалі адразу, паступова вырашала ўсе пытанні.

— Так было толькі ў дачыненні да беларусаў Беластоцчыны або іншых замежных суполак таксама? Якія ўвогуле былі ўзаемаадносінны таварыства “Радзіма” з беларусамі замежжа ў 90-я гады ХХ стагоддзя?

— У той перыяд былі наладжаны актыўныя сувязі з суполкамі. Да нас прыязджалі беларусы з ЗША, Канады, Аўстраліі, Германіі, Аўстрыі, Аргенціны і іншых краін. І мы ездзілі ў многія краіны. Вельмі моцныя былі аб’яднанні беларусаў, напрыклад, у Аргенціне, дзе ўтварылася шмат клубаў. Беларусы Амерыкі працавалі актыўна. Разумеючы значэнне нашай работы з дыяспарай, таварыству “Радзіма” выдзялялі сродкі на правядзенне заплаваных мерапрыемстваў. Мы маглі заказаць пашпарты для мастацкіх калектываў беларусаў замежжа, набыць для іх кнігі, падручнікі, кінафільмы, даслаць газеты і іншае, арганізоўвалі таксама курсы для кіраўнікоў мастацкай самадзейнасці.

— Якая канкрэтная дапамога была аказана беларусам Беластоцчыны і як увогуле гэтая справа пачыналася?

— Ведаю, што Майсена сам спраектаваў музей, які складаўся з трох карпусоў. Будаўніцтва першага корпуса пачалося ў 1986 годзе восенню і зацягнулася на гады з-за недахопу сродкаў. Польскі ўрад дапамог, але менш, як абяцалася. Бо-

льш сродкаў сабралі беларусы Беластоцчыны, аднак іх было недасаткова. Тады Канстанцін Мікалаевіч звярнуўся па дапамогу да беларусаў замежжа, якія сабралі пэўную суму грошай, потым прыехаў у Беларусь з тым, каб папрасіць дапамогі ў беларускага ўрада. У 1990 годзе Савет Міністраў Беларусі прыняў рашэнне выдзеліць сродкі на будаўніцтва музея ў Гайнаўцы. Быў створаны спецыяльны рахунак таварыства “Радзіма” ў банку, на які пералічвалі свае сродкі розныя прадпрыемствы і арганізацыі. З 1991 па 1993 год сродкі выдзяляліся з дзяржаўнага бюджэту. Яны ішлі перш за ўсё на закупку будаўнічых матэрыялаў. Газета “Голас Радзімы” шмат пісала пра будаўніцтва музея ў Гайнаўцы, заклікала чытачоў да збору сродкаў, кніг для беларускай школы ў Гайнаўцы і музея. Тады на аснове дасланных кніг у Гайнаўцы была створана бібліятэка. Усім дапамагалі, чым маглі. Канстанцін Мікалаевіч Майсена з’яўляўся арганізатарам сувязі беларусаў Беластоцчыны з Бацькаўшчынай па ўсіх пытаннях.

— Вернемся да будаўніцтва музея. Колькі часу яно заняло?

— Музей будаваўся каля 10 гадоў — па частках, паступова. Калі першы корпус быў пабудаваны, Майсена адразу ж арганізаваў там этнаграфічную выставу, запрасіў гасцей — прадстаўнікоў розных арганізацый, журналістаў з Беларусі, каб паглядзелі, як будуюцца музей, як папярэдняе экспанатамі. Калі ў дар ад Беларусі ў 1990 годзе быў атрыманы “рафік”, Канстанцін Мікалаевіч заўсёды прыязджаў на ім у Мінск: трэба было вырашаць шмат гаспадарчых праблем. А ў Польшчы пры будаўніцтве музея гэтая машына была проста неабходная. Ён так радаваўся, атрымаўшы яе ў дапамогу для сваёй працы! Яшчэ адзін падарунак музею з Беларусі — кінаапаратура для дэманстрацыі фільмаў. З Бацькаўшчыны дасылалі кінафільмы, фоназапісы з Беларускага радыё. Я не ведаю, як зараз, а тады ў музеі быў буфет, дзе маглі нешта перакусіць наведвальнікі, пасядзець і пагутарыць няспешна, абмяняцца ўражаннямі і навінамі. Калі я ў 1995 годзе спыніў сваю работу ў “Радзіме”, музей быў амаль дабудаваны.

Гісторыя стварэння музея адлюстравана ў дакументах, якія захоўваюцца ў таварыстве “Радзіма”. З імі нас пазнаёмілі яго супрацоўніцы Наталія Тактасунава і Галіна Навіцкая.

Будаўніцтва музея пачалося ўвосень 1986 года, закончылася ў 1997 годзе. Канстанцін Майсена быў старшынёй Грамадскага камітэта па будаўніцтве музея ў Гайнаўцы. Будучы на спецыяльнасці інжынера-будаўніком, сам склаў праект будынка музея з трох карпусоў. Ён з горыччу пісаў у “Радзіму”, што было запланавана 70 працэнтаў кошту будаўніцтва выдаткаваць з дзяржаўнага бюджэту Польшчы, 30 працэнтаў — ахвяраванні грамадзян. На жаль, атрымалася наадварот. На той час польскі ўрад фінансавала мала падтрымаў будаўніцтва музея. 17 тысяч далараў даслалі землякі з замежжа — з Англіі, Аўстраліі, Бельгіі, ЗША, Канады, Францыі.

Зварот старшынні Грамадскага камітэта па будаўніцтве музея ў Гайнаўцы Канстанціна Майсена да намесніка прэм’ер-міністра Ніны Мазай з просьбай дапамагчы ў будаўніцтве музея аказаўся паспяховым. Беларусь стала дапамагаць на дзяржаўным узроўні. У 1990 годзе рашэннем Савета Міністраў БССР быў адкрыты спецыяльны рахунак у банку для таварыства “Радзіма”, куды паступалі сродкі з дзяржаўнага бюджэту ў 1991-1993 гадах, а таксама ад прадпрыемстваў, арганізацый і пэўных асоб, якія хацелі дапамагчы ў гэтай справе. З Беларусі везлі ў Гайнаўку цэглу і драўніну (лес з Белавежскай пушчы), дуб на дзверы і паркет, мрамур, метлахскую плітку, сантэхніку, батарэі, мэблю, усё патрэбнае для гатэля ў музеі (мэблю, пасцельную і сталовую бялізну, прасы, сантэхабсталіяванне і іншае), кавярні (халадзільнікі, электрасамавары, электрапліты, кавараркі), для абсталявання кіназалы (кінаапаратура, креслы для глядачоў, кінафільмы для паказу, гукаўзмацняльная апаратура), пішучыя машыны, музычныя інструменты, відэамагнітафон, нацыянальныя строі, фотаапараты і ўсё для абсталявання фоталабараторыі, вышывальны апарат (ужо ў 1990 годзе Гайнаўка магла прымаць заказы на выраб беларускіх народных строяў). У 1990 годзе быў заказаны ў Прыбалтыцы, у горадзе Елгава Мікрааўтобус для падтрымкі музея. Сяўгас “Ракаўскі” перадаў батарэі для ацяплення музея. Спецыялісты Гродзенскага рамонтна-будаўнічага прадпрыемства “Кінатэхспрам” устанавілі апаратуру ў кіназале. Фабрыкі і заводы перадалі станкі для апрацоўкі драўніны, вырабы мастацкіх промыслаў. А Гродзенскі гісторыка-археалагічны музей напісаў метадычны дапаможнік і арганізоўваў сумесныя экспедыцыі па Беластоцчыне па збору экспанатаў для музея.

Супрацоўнікі таварыства “Радзіма” займаліся разам з Майсенам закупкай будаўнічых матэрыялаў, сачылі за растаможваннем на мяжы ўсяго, што перасылалася ў Гайнаўку, рабілі справаздачы па выдаткаваных сродках з бюджэту і ўсіх астатніх, што паступалі на спецыяльны рахунак у банку.

На заканчэнне нашай размовы Мікалай Васілёнак зазначае:

— Наколькі я ведаю, супрацоўніцтва з беларусамі Беластоцчыны ў таварыства “Радзіма” з таго часу аслабла, хоць кіраўнікоў мастацкай самадзейнасці з Польшчы, як і з іншых краін, запрашаюць на курсы кожны год. Абмяжоўвацца толькі адным відам ўзаемаадносін з этнічнымі беларусамі ў Польшчы нельга, патрэбна больш поўнае ўзаемадзеянне, бо і ў тамтэйшых беларусаў ёсць чаму павучыцца, што перацяне.

**Рэгіна ГАМЗОВІЧ.**  
НА ЗДЫМКУ: першы корпус музея пабудаваны! На памяць ля яго сфатаграфаваліся: злева — Мікалай ВАСІЛЁНАК, Канстанцін МАЙСЕНА, Янка МОЙСІК; справа — старшы рэфэрэнт таварыства “Радзіма” Канстанцін ШАЛЯСТОВІЧ, побач з ім — тагачасны рэдактар газеты “Голас Радзімы” Вацлаў МАЦКЕВІЧ.

Фота з асабістага архіва Мікалая Васілёнка.

**Збіральнікі**

# Шматгранны талент, памножаны на працавітасць

З нагоды 70 годдзя Генадзя Каханюскага (1936-1994), рупліўца на ніве беларускай навукі і асветніцтва, музейнай справы і краязнаўства.

*Першая ў 2006 годзе вечарына, якая адбылася ў Дзяржаўным літаратурным музеі Янкі Купалы, была прысвечана памяці вядомага музеязнаўца і краязнаўца, вучонага і пісьменніка Генадзя Каханюскага. З успамінамі пра яго выступілі Генрых Далідовіч, Ганна Запартыка, Арсень Ліс, Вячаслаў Рагойша, Сяргей Панізінік і іншыя калегі, а таксама яго сын, намеснік дэкана гісторыка-філалагічнага факультэта Маскоўскага педагагічнага інстытута, які скончыў у 1963 годзе. У сталіцы не марнаваў часу: дапытліва ўзіраўся ў багатыя музейныя экспазіцыі, пачаў архіўныя даследаванні, шукаў сляды беларусаў. Затым працаваў настаўнікам на роднай Маладзечаншчыне. Ужо тады сфарміравалася і выразна праявілася яго цікавасць да збіральніцкай працы. Таму педагагічную дзейнасць паспяваў сумяшчаць з работай ў Мінскім абласным музеі ў Маладзечне як навуковы супрацоўнік. З 1969 года стаў намеснікам дырэктара, а ў 1978-1982 гадах быў дырэктарам музея. Уздзяліваўся ў многіх экспедыцыях, збіраючы для музея новыя экспанаты. Яго фонды склалі каля 50 тысяч адзінак. Сярод новых паступленняў — скарпка, якая магла належаць М.-К. Агінскаму, случкі пояс, атрыманы з Маскоўскага гістарычнага музея; “адкрыты ліст” на імя Зарыяна Далугі Хадакоўскага.*



Нарадзіўся Каханюскі ў вёсцы Дамашы Маладзечанскага раёна ў сялянскай сям’і.

Пасля заканчэння Лебедзеўскай сярэдняй школы і службы ў арміі Генадзь Каханюскі вучыўся на гісторыка-філалагічным факультэце Маскоўскага педагагічнага інстытута, які скончыў у 1963 годзе. У сталіцы не марнаваў часу: дапытліва ўзіраўся ў багатыя музейныя экспазіцыі, пачаў архіўныя даследаванні, шукаў сляды беларусаў. Затым працаваў настаўнікам на роднай Маладзечаншчыне. Ужо тады сфарміравалася і выразна праявілася яго цікавасць да збіральніцкай працы. Таму педагагічную дзейнасць паспяваў сумяшчаць з работай ў Мінскім абласным музеі ў Маладзечне як навуковы супрацоўнік. З 1969 года стаў намеснікам дырэктара, а ў 1978-1982 гадах быў дырэктарам музея. Уздзяліваўся ў многіх экспедыцыях, збіраючы для музея новыя экспанаты. Яго фонды склалі каля 50 тысяч адзінак. Сярод новых паступленняў — скарпка, якая магла належаць М.-К. Агінскаму, случкі пояс, атрыманы з Маскоўскага гістарычнага музея; “адкрыты ліст” на імя Зарыяна Далугі Хадакоўскага.

Энтузіяст абхадзіў і аб’ездзіў усю Маладзечаншчыну, суседнія і аддаленыя раёны. Дапамагаў яму, далікатна накіроўваючы, сакратар райкама партыі Вячаслаў Ляшковіч. Удзельнічаў у многіх экспедыцыях і літаратурных мясцінах. Тут і по-

сці дарозе (Віленскаму тракту), і Ракуцёўшчына, дзе бываў Максім Багдановіч, і дом у Радашковічах, куды да жонкі прыязджаў працаваць Браніслаў Тарашкевіч.

Неаддзельнай ад пошукавай стала навукова-даследчая і краязнаўчая работа. Ужо ў першых кнігах “Маладзечна: Гістарычна-эканамічны нарыс” (1971), “Вілейка: Гістарычна-эканамічны нарыс” (1974), “На запаветнай зямлі” (1974) Генадзь Каханюскі выявіў свой погляд на гісторыю і культуру Беларусі. Аб’ектам яго даследаванняў становіліся, здаецца, нічым непрыкметныя гарады і вёскі, хутары і ваколіцы, і, вядома ж, людзі, што іх насялялі. Для сярэдзіны 1970-х, калі гістарычная навука была пад прясінгам, такі, беларусазнаўчы (ці краязнаўчы) падыход быў па меншай меры мала перспектыўным. Але Каханюскі ўпарта працягваў “пошукі беларускага” ў Беларусі. Рэсперктыўны погляд на зробленае папярэднікамі даў багаты матэрыял, які ў 1979 годзе быў аформлены ў кандыдацкую дысертацыю, што абаранялася ў Віленюсе пры актыўнай падтрымцы маскоўскіх вучоных. А ў 1984 годзе пабачыла свет яго кніга “Археалогія і гістарычнае краязнаўства Беларусі ў XVI-XIX стст.”. Тут упершыню краязнаўства разглядалася як самастойны накірунак дзейнасці і як метад гістарычнага даследавання, вызначалася яго адрознасць ад іншых дысцыплін. У 1981 годзе вучоны быў запрошаны для работы ў Інстытут мастацтваз-

наўства, этнаграфіі і фальклору АН БССР.

У Мінску (а дабіраўся ён сюды кожны дзень на электрычцы), кола інтарэсаў Генадзя Каханюскага значна пашырылася. Яго хвалявалі пытанні аховы гісторыка-культурнай спадчыны, выяўлення і зберажэння асабістых архіваў дзеячаў культуры. Ён запісваў успаміны тых, хто, нягледзечы на ўзрост, захаваў добрую памяць пра мінулае. Як чалавек, “лёгка на ногі”, пабываў у многіх мясцінах, звязаных з жыццём і творчасцю Янкі Купалы, Максіма Багдановіча, Адама Гурыновіча, Старога Уласа, Браніслава Тарашкевіча, Фелікса Тапчэўскага і іншых. Ездзіў дзеля музейных і архіўных пошукаў у Маскву і Львоў, Вільнюс і Уфу, Архангельск і Жытомір. Яго стараннем у навуковы ўжытак былі ўведзены імяны малавядомых літаратараў XIX — пачатку XX стагоддзя. Гісторыка-літаратурныя даследаванні склалі кнігі нарысаў “Адчыніся, таямніца часу” (1984), “Повязь часоў” (1985), “А сэрца ўсё імкне да роднага краю...” (1991).

Генадзь Каханюскі быў не толькі ўніклівым даследчыкам. Не менш важным для яго была папулярызаванне ведаў. Ён гуртаваў вакол сябе настаўнікаў, нераўнадушных людзей, якія разумелі важнасць актыўнага засваення гісторыка-культурнай традыцыі праз непасрэдны ўдзел у краязнаўчай рабоце. На з’ездзе краязнаўцаў Беларусі ў 1989 годзе Каханюскага абралі старшым

наёй Беларускага краязнаўчага таварыства, якое аб’яднала сілы навукоўцаў і аматараў з усёй краіны. Гэта быў перыяд адраджэння патрыятычнага руху, калі штогод у абласных і раённых гарадах праходзілі краязнаўчыя чытанні, ствараліся музейныя экспазіцыі, выдаваліся цікавыя зборнікі артыкулаў, манаграфіі.

Узнікла патрэба ў адзіным інфармацыйным і метадычным цэнтры па краязнаўстве. У 1992 годзе ўдалося стварыць аддзел музеязнаўства, бібліятэказнаўства і краязнаўства ў складзе былога Нацыянальнага навукова-асветнага цэнтры імя Ф. Скарыны. Яго, разумела, узначаліў Генадзь Каханюскі, мне ж пашчасціла з ім працаваць. У аддзеле быў пакладзены пачатак стварэнню базы даных. У планах значыліся далейшыя даследаванні з гісторыі краязнаўства, выданні даведнікаў па музеязнаўстве і бібліятэказнаўстве, метадычнай літаратуры для настаўнікаў. Вучоны многа і плённа друкаваўся, у тым ліку ў газеце “Голас Радзімы”, яе бібліятэчцы. У 1992 годзе была абаронена доктарская дысертацыя. Шырылася кола вучняў, паслядоўнікаў. Ды цяжкая хвароба і заўчасная смерць абарвалі спадзяванні і яго самога, і калегі, і сям’ю, у якой, падрастаючы, становіліся на тую ж, навукова-пошукавую сцяжыну сын і дачка.

Распачатую справу сёння працягвае не адзін дзесятак рэгіянальных краязнаўчых таварыстваў. Узгадалася новае пакаленне дапытлівых і нераўнадушных людзей, якія рупліва вядуць музейна-краязнаўчае збіральніцтва. А ў дапамогу ім — паўтара дзесятка кніг і брашуры і некалькіх сот артыкулаў самаахвярнага і працавітага Генадзя Каханюскага.

**Лідзія КУЛАЖАНКА, кандыдат гістарычных навук. НА ЗДЫМКУ:** Генадзь КАХАНЮСКИ (у першым радзе другі злева) апошні раз, напярэдадні пераходу на работу ў Мінск, сустракае Новы 1982 год з супрацоўнікамі Мінскага абласнога музея ў Маладзечне. Справа ад яго сядзіць Таісія ЛЯНКЕВІЧ, сённяшні дырэктар музея. **Фота з фондаў Маладзечанскага музея. Публікуецца ўпершыню.**

## Знакамітых мінчан пабольшала

— Пачатак на 1-й стар. —

Напрыканцы мінулага года прайшла другая канферэнцыя з таго ж цыкла. На гэты раз яна была прысвечана духоўным асобам (католікам, праваслаўным, мусульманам, іудэям) канца XIX — першай паловы XX стагоддзя, якія дзейнічалі ў Мінску і на Міншчыне. Таму месцам правядзення была выбрана тэатральная зала касцёла святых Сымона і Алены.

Адкрылася канферэнцыя ўступным словам біскупа Антонія Дзямянкі. Ён падкрэсліў, што Мінск мае багатыя традыцыі мірнага сужыцця розных веравызнанняў, заклікаў удумліва вывучаць мінулае. “Мы столькі ведаем, колькі памятаем”, — прыгадаў біскуп лацінскае выслоўе.

Першы даклад праваслаўнага святара дацэнта Ігара Андріянава быў прысвечаны

постаці Мінскага і Тураўскага епіскапа Мітрафана (Краснапольскага), прызначанага на гэтую кафедру ў 1912 годзе. Паходзіў ён з Варонежскай губерні, з сялянскай сям’і. У 1916 годзе епіскапа Мітрафана перавялі ў Астраханскую епархію, дзе яго ў 1919 годзе расстралялі балывавікі. Потым мучанік быў далучаны да ліку святых, а ў 2002 годзе ўнесены ў сабор беларускіх святых.

Магістр Рэзія Александровіч расказала пра асобныя аспекты жыцця мусульманскай супольнасці Мінска. У пачатку XX стагоддзя яна налічвала 1145 вернікаў, засяроджаных пераважна ў Татарскай слобадзе. У 1900-1902 гадах была ўзведзена мячэць, потым разбураная. Цяпер яна адбудоваецца ў раёне вуліцы Ціміразева. Р. Александровіч пазнаёміла прысутных з дзейнасцю некаторых мусульман: Хасен Александровіч выдаваў у час нямецкай акупацыі падпольную “Звязду”, Якуб Шынкевіч стаў муфціем Польшчы, а Адам Шагідзевіч — генералам у той жа краіне.

Яўрэйская супольнасць Мінска пачатку XX стагоддзя стала прадметам даследавання прафесара Эмануіла Гофе. З гэтай супольнасці выйшлі акадэмік-медык Давід Бернштэйн, наркам будаўніцтва СССР Сямён Гін-

цбург, вядомы публіцыст Генрых Баравік і многія іншыя знакамітыя дзеячы.

Асобныя даклады беларускіх і польскіх вучоных былі прысвечаны рэктару Мінскай каталіцкай духоўнай семінарыі Фабіяну Абрантовічу, якога звязвалі сяброўскія сувязі з сям’ёй Янкі Купалы, мінскаму біскупу Адаму Вайткевічу, удзельніку і лётаністу рэлігійнага жыцця на Міншчыне французца па паходжанні Язафату Жыскару. Аналізаваўся агульны стан рэлігійнага жыцця ў Беларусі ў першыя гады савецкай улады.

Ксёндз доктар Уладзімір Завальнюк паведаміў прысутным, што ім закончана вялікая аўтарская праца “Касцёлы царскай імперыі — ад пачатку XIII стагоддзя”, заснаваная на невядомых раней архіўных матэрыялах, якія захоўваюцца ў Санкт-Пецярбургу. Разумела, у будучую кнігу ўвойдуць і святыні на беларускай зямлі. Усяго ў поле зроку даследчыка трапілі больш 1100 храмаў (а пры кожным з іх было яшчэ ад тых да шасці капілаў). Удзельнікі канферэнцыі мелі магчымасць пазнаёміцца з макетам кнігі.

На канферэнцыі ўсплывалі і забытыя імёны і свецкія асобы, якія нарадзіліся ці пражывалі на Міншчыне, вялі тут актыўную грамад-

скую дзейнасць. Згадваўся, напрыклад, Рышард Праляскоўскі (1903-1971) (на здымку). Пасля Першай сусветнай вайны ён пераехаў у



Варшаву, стаў там дырэктарам сталічнай Публічнай бібліятэкі, напісаў каля сотні прац, якія не згубілі свайго значэння да нашага часу (да іх адносяцца выдадзеныя пасмяротна даследаванні і нарысы “Эварэтычныя праблемы арганізацыі бібліятэк”). Але ў пачатку XX стагоддзя жыў у Мінску (якраз насупраць касцёла, дзе адбылася канферэнцыя), істотна ўплываў на грамадскае і рэлігійнае жыццё. Да

## Урокі Генадзя Каханюскага не прайшлі бяследна

*Сяргей Чыгрын, журналіст і літаратар са Слоніма, нямаючы зрабіў на беларускай краязнаўчай ніве. Выдаў і некалькі кніг. Апошняя з іх — “Паклікання на родны парог” — убачыла свет у мінскім выдавецтве “Беларускі кнігазбор”. У асобных нарысах аўтар расказвае ў асноўным пра свайго земляка, пра тых знакамітых рупліўцаў беларушчыны, хто нарадзіўся на Слонішчыне ці неўдало суседству. Чакае ў кнізе і сустрача з Максімам Танкам (публікацыя “Максім Танк на старонках “Беларускага лётанісу”) і Генадзем Каханюскім (“Урокі краязнаўства”).*

І калі расповед пра народнага пісьменніка Беларусі Максіма Танка носіць, хутчэй, бібліяграфічны характар, уяўляе каштоўнасць як літаратурнаму дадзенаму ўсім маладзечанцам і не толькі маладзечанцам Генадзя Каханюскага — яркае сведчанне таго, якім нераўнадушным да любой прайвы цікаўнасці да гісторыі Айчыны быў Генадзь Аляксандравіч.

Расповед Сяргея Чыгрына пабудаваны і на пераказе эпістэлярных стасункаў са знакамітым краязнаўцам. Працягуем услед за слонішчым даследчыкам напісанае Каханюскім (ужо хаця б таму, што ў лісце — і “тэхналогія” краязнаўчай работы): “Вельмі раю Вам пяер ужо ўзяцца за складанне ўласнага банка ведаў Слонішчыны”. Зрабіце скрыначку ці, можа, знаёмыя бібліятэкары дадуць “Вам свой “куфэрачак”, і ў алфавітным парадку складайце карталішкі з паметкаю, пра што гаворыцца (газета, кніга, часопіс і г.д.)”.

А мяне асабіста сустрача з успамінамі пра Генадзя Каханюскага падштурхнула да наступных разваг. Даўно ўжо наспела патрэба сабраць і выдаць кнігу успамінаў пра знакамітага маладзечанца. І апекавацца гэтым клопатам маглі б не толькі ў Маладзечне, але і ў Мінску. Бо Генадзь Каханюскі шмат зрабіў для Беларусі ўвогуле. І многіх маладых людзей падтрымаў у дарозе да краязнаўчых запіскаўленняў.

**Алесь КАРЛЮКЕВІЧ.**

Успамінаў аб ім вяртаўся ў сваіх публікацыях. І тут, гаворылі выступаючы, паўстаюць загадкі. У бібліяграфіі прац Р. Праляскоўскага значнае месца займаюць артыкулы “Чалавек”, змешчаны ў зборніку “Апостал моладзі кс. Эдвард Швейніц” (Познань, 1936), “Першае памяшканне Іuventus Christiana” і “Першы праект статуа Іuventus Christiana”. Апошнія два змешчаны ў 1937 годзе ў імясячніку, які выдаваўся ў Варшаве, пад той жа лацінскай назвай. З бібліяграфіі вынікае, што моладзевая хрысціянская арганізацыя “Іuventus Christiana” ўзнікла ў Мінску ў 1919 годзе пад кіраўніцтвам таго ж Э. Швейніца. Але гэтая асоба, а таксама абставіны ўзнікнення папулярнай міжнароднай арганізацыі прысутным у зале даследчыкам былі абсалютна невядомы. Таму кіраўнік польскай дэлегацыі прафесар Эдзіслаў Юльян Вінніцкі абліцаў распаць шукаць, найперш першакрыніцу, каб раскрыць яшчэ адну невядомую старонку нашага супольнага мінулага, ахарактарызаваць забытую ў Беларусі асобу Р. Праляскоўскага.

Матэрыялы канферэнцыі цяпер рыхтуюцца да друку.

**Настасся ГВОЗДЗЕВА.** Рэпрадукцыя з рэдэка польскага выдання.

# Люстэрка краязнаўчай і культурнай дзейнасці

У канцы 2005 года нам у рэдакцыю прынеслі пакунак, які перадаў з Польшчы Дарафей Фіёнік — слынны краязнавец, дзеяч беларускага і праваслаўнага руху, галоўны рэдактар часопіса “Бельскі гостінец” і кіраўнік таварыства “Музей малой айчыны ў Студзіводах”, пра які мы пісалі ў нумары 32-33 за 2005 год. У пакунку сярод іншых выданняў — некалькі нумароў часопіса, іх агляд мы прапануем увазе нашых чытачоў. Змешчаныя тут матэрыялы надзвычай цікавыя, адлюстроўваюць глыбока тую краязнаўча-культурную дзейнасць, якую ажыццяўляе спадар Дарафей з сябрамі, працягваючы даўнюю традыцыю беларусаў Беларускага краю. Тут заўсёды захоўвалі сваю этнічную і рэлігійную адметнасць (праваслаўе), традыцыі продкаў і мясцовую гаворку, на якой і выдаецца гэты часопіс.

У трэцім нумары часопіса “Бельскі гостінец” паведамляецца, што ў Музеі малой айчыны ў Студзіводах у маі 2005 года дэманстравалася выстава карцін Івана Шымковіча разам з творамі яго дачкі Зінаіды і ўнучкі Элі. “Якім пшчаслівым і задаволеным быў дзядзька Іван, — піша Дарафей Фіёнік, — што ў год яго 85-годдзя карціны паказалі свету!” А ўжо 7 ліпеня яго не стала: адышоў у вечнасць у дзень свайго нябеснага патрона — Яна Хрысціцеля. Быў пахаваны ля Стрыкоўскай царквы. Яго памяці прысвяцілі мастацкі пленэр, які адбыўся ў Стрыках у канцы ліпеня, а творы выстаўлены ў музеі ў Студзіводах. У чэрвені былі запісаны ўспаміны Івана Шымковіча. На наш погляд, гэта вельмі каштоўны краязнаўчы матэрыял — не толькі пра лёс самога мастака і яго творчасць, але і час, калі ён жыў, яго ўдзел у рэлігійным жыцці землякоў і пра вёску Стрыкі.



Вёска паўстала з адной хаты, у якой жылі мяшчане Стрыкі. Яны былі бондарамі і да таго ж ездзілі ў Бельск падмятаць брук. Потым каля іх рассяліліся іншыя людзі. У лесе кожны меў свой загон. Іван Шымковіч успамінае, як араў драўлянай сахой на валах ягоны бацька Ануфрый. Бацька ў 1911 годзе быў ініцыятарам таго, каб паставіць ля вёскі капліцу. Сам Іван Шымковіч у свой час пакрыўваў купал мясцовай Прачысненскай царквы бляхаю (раней яна была крыга гонгаю).

Калі ў 1914 годзе пачалася вайна, Ануфрый Шымковіч разам з жонкай выехаў у Тульскую губерню Расіі, дзе нарадзіліся Іван і яго сястра. Сям'я вярнулася з бежанства дадому ў 1921 годзе. Усё было спалена, і трэба было абжывацца нанова. Але даць адукацыю дзецям — гэта была святая справа.

Маляваннем Іван Шымановіч захапіўся ў школе. Асабліва падабалася яму маляваць коней і салдат. Скончыўшы школу, некалькі разоў

вучыўся на курсах у Бельску. Фарбаў не было — маляваў вуглём. Хацелі адправіць яго на вучобу ў Мінск, але тут выбухнула вайна. На гэты час ужо быў жанаты. Ратаваўся з жонкай у Бельску, дзе можна было знайсці працу. Пасля вайны ўзнікла патрэба ў абразях, бо многія храмы згарэлі. У 1947 годзе паставілі новую царкву ў Малешаве, і ён зрабіў там іканастас. Пасля выконваў шмат заказаў для царкваў. Маляваў таксама копіі карцін знакамітых мастакоў. Фарбы рабіў сам з камення — яшчэ пасля школы распрацаваў сваю тэхналогію.

Маляванне абразоў на крыжах у ваколіцах Бельска-Падляска існуе яшчэ з XIX стагоддзя, гэты звычай падтрымаў званы мастак Лявон Тарасевіч, а распаўсюдзіла сярод дзяцей Ганна Свярубска-Кандрацок — рэдактар “Зоркі”, дзіцячага дадатку да газеты “Ніва”. Зараз ёсць новапастаўленыя крыжы, якія распісалі дзеці. Так што традыцыя народнага малярства не затухае на Падляшшы. Часопіс змяшчае здымак дзяцей за работай.

І ўсё ж большая частка трэцяга нумара часопіса “Бельскі гостінец” прысвечана біяграфіі адной знакамітай асобы, адлюстроўвае складаны лёс, які выпаў у XX стагоддзі на долю тутэйшай беларускай інтэлігенцыі. З Богам у сэрцы пераадоўваліся шматлікія выпрабаванні. Гэта Яраслаў Кастыцэвіч, чьё імя — цэлая эпоха ў гісторыі Бельска і Бельшчыны (1896-1971). Адзначыўшы разам з усімі беларусамі 15-годдзе БГКТ, ён адышоў у вечнасць, пакінуўшы шмат удзячных вучняў.

У час фашыскай акупацыі ўжо ў верасні 1941 года ў Бельску і наваколлі ўзнікла даволі густая сетка беларускіх пачатковых школ, якая давала адукацыю ўсяго двух класаў — больш немцы не дазвалялі. Кастыцэвіч быў спачатку візітатарам гэтых школ, але ўжо ў канцы года адышоў ад гэтай справы і арганізаваў у сваім доме падпольную беларускую сярэдняю школу, дзе вучылася, нягледзячы на пагрозу рэпрэсій, прыблізна 40 дзяцей і моладзі. Часам заглядалі немцы, тады вучні ішлі працаваць, быццам наёмныя работнікі. Пасля вайны ўлады прызналі гэтае навучанне прыгодным для прадаўжэння вучобы ў гімназіі.

У 1944 годзе спее ідэя арганіза-

цыі Беларускай пачатковай школы і Беларускай дзяржаўнай гімназіі, якую ажыццявіла Людміла Ермаковіч. У іх станаўленні немалаважную ролю адыгрываў і Яраслаў Кастыцэвіч. Ён кіраваў вучнёўскім камітэтам, заснаваў аркестр, які стаў прыносіць прыбытак школе, дбаў пра рэлігійнае выхаванне. У 1945 годзе закрылі беларускую гімназію ў Гайнаўцы. У 1946-ым — Бельску, усё абсталюванне якой перавезлі, а вучняў перавялі ў Ліцэй імя Тарэвуша Касцюшкі.

У той час Бацькаўшчыну пакінула каля 30 тысяч беларусаў Беларускага краю, а тых 100 тысяч, што засталіся, былі запісаны палякамі. Польшкі ўлады загадалі выязджаць у Савецкі Саюз усім, хто нарадзіўся на яго тэрыторыі. Вымушаны быў выехаць і дырэктар 2-й школы, якая знаходзілася ў адным будынку з Беларускай дзяржаўнай гімназіяй, яе дырэктарам стаў Яраслаў Кастыцэвіч. Прасіў не закрываць гімназію, але справа была вырашана. Ён выкладаў у ліцэі, у Бельскай сярэдняй прафесійнай школе, быў членам Паятовай рады і ўвесь час клапаціўся пра беларускае навучанне бельскіх дзяцей.

У 1949 годзе змяніўся накіраванак дзяржаўнай нацыянальнай палітыкі ў Польшчы, і міністр асветы даў згоду на стварэнне ў Бельску-Падляскім дзяржаўнай агульнаадукацыйнай школы пачатковай і ліцэйскай ступені з навучаннем беларускай мовы. Праз год улады даручылі кіраваць школай Яраслаў Кастыцэвічу. Гэта была сталінская эпоха, час палітычных рэпрэсій і атэізму, аднак дырэктар школы быў падкрэслена веруючым чалавекам, які амаль увесь педагагічны калектыў, а вучням выкладаў Закон Божы. Дапамагалі яму ў гэтым вялікія дыпламатычныя здольнасці, якімі карыстаўся ў сваіх зносінах з начальствам і ўладамі. У школе развіваліся мастацкія здольнасці вучняў: у 1954 годзе школьны хор налічваў 86 чалавек, дзейнічаў духавы аркестр з 30 інструментаў, адзін з нешматлікіх у Польшчы. Дырэктар сам ездзіў на ровары па Беларуска-польскаму і набіраў у свой ліцэй найлепшых вучняў, каб даць ім далейшае навучанне па-беларуску.

Аднак былі цяжкасці ў суіснаванні ў адным будынку з польскай школай № 1, да таго ж падчас пажару згарэла частка школьнага будынка: наспывала неабходнасць у пабу-

ISSN 1506-9192  
**БЕЛЬСКІ ГОСТІНЕЦЬ**  
краязнаўча - культурны часопіс  
нр 3 (31) 2005  
год 8



дове ўласнага будынку беларускай школы. У гэты час у 1956 годзе ўзнікла Беларускае грамадска-культурнае таварыства, заснаваны тымчасовым кіраўніком “Ніва”, у якіх дырэктар бачыў папечнікаў у ажыццяўленні свайёй даўняй ідэі — пабудаванне школы ў цэнтры Бельска на месцы, дзе стала спаленая ў 1941 годзе Мікалаеўская царква. Улады хацелі размясціць там дом культуры. Аднак пры садзейнічванні Канстанціна Майсені Ваяводская рада нарадовая задаволіла просьбу дырэктара, і ў 1961 годзе праз многія цяжкасці, нястачу матэрыялаў і сродкаў быў узведзены прыгожы, прасторны гмах, які і зараз красуецца ў цэнтры Бельска, а побач з ім — Свята-мікалаеўская капліца. Да 1965 года Яраслаў Васільевіч быў дырэктарам школы, а потым да 1968-га вучыў дзяцей латыні. Пайшоў на пенсію ў 72 гады, не спыняючы грамадскай дзейнасці.

Яраслаў Васільевіч Кастыцэвіч нарадзіўся і быў выхаваны ў сям'і сваяцкіх сваяцкіх, які стаў потым бельскім благачынным, дэпутатам ад праваслаўнага духавенства ў Бель-

скай Думе, удзельнічаў у арганізацыі Бельскай мужчынскай гімназіі. Яго продкі па бацькоўскай лініі былі таксама праваслаўнымі сваяцкімі, культурнымі дзеячамі і асветнікамі, арганізатарамі царкоўна-прыходскага школьніцтва. Яраслаў вучыўся ў Гродзенскай, затым (у сувязі з пачаткам вайны) у Бельскай гімназіі. Сям'я эвакуіравалася ў Кіеў, дзе бацьку прызначылі сваяцкім канцэптам вайсковага шпітэля, а Яраслава мабілізавалі ў армію. Скончыўшы артылерыйскае вучылішча, служыў на Каўказскім фронце, дзе Расія змагалася з Турцыяй. Дэмабілізаваны, паступіў у Кіеве ва ўніверсітэт на філалагічны факультэт, дзе вучыўся два з паловай гады. У Кіеве было шмат беларускай інтэлігенцыі, выдаваліся газеты, дзейнічалі арганізацыі, ішла барацьба за незалежную Беларусь. Вярнуўшыся на Радзіму ў Бельск-Падляскі, Яраслаў Кастыцэвіч пачаў асветную працу сярод землякоў-беларусаў, якой прысвяціў усё сваё жыццё. Пра вялікія выпрабаванні, якія перанёс, піша “Бельскі гостінец” у нумары трэцім за 2005 год.

У беларускім ліцэі вучыўся і праваслаўны сваяцкі айцец Грыгорый Сосна, якому прысвечана значная частка другога нумара часопіса “Бельскі гасцінец”. У яго ўспамінах, якімі дзеліцца ў гутарцы з Ганнай Фіёнік, — лёс многіх беларусаў Падляшша. Пасля вайны сям'я жыла ў змяняцы ў вёсцы Шэрні, дзе ён нарадзіўся. Тут пачаў вучыцца ў самавука Івана Шэршана, скончыўшы два класы, затым два наступныя класы — у Малініках, куды трэба было хадзіць у любое надвор'е праз рэчку (дагэтуль яго мучаюць рэўматычныя болі). Наступная школа — у Орлі, бо ў Малініках была толькі пачатковая школа. А да Орлі — сем кіламетраў. Зімой ішоў па снегу, які часам быў па пояс, вясной з-за разліву ракі Арлянкі прыходзілася ісці ў абход. Аднак вучыўся лепш за іншых, нягледзячы на цяжкасці, якія толькі загаргоўвалі яго характар. Хлопцу далі магчымасць вучыцца дзядзькі і цёткі з боку маці, якія апекаваліся ёю, бо выхоўвала сына без мужа.

Скончыўшы сем класаў, паступіў у беларускі ліцэй. І дагэтуль ве-



льмі ўдзячны Яраславу Кастыцэвічу, які шчыра апекаваўся ім, замяніўшы бацьку. Далейшы шлях таксама падказаў ён, параіўшы паступаць у духоўную семінарыю. У той час рэлігійнага навучання ў школе не было, але Кастыцэвіч падбадзёрваў, дапамог. Скончыў семінарыю за два гады. Затым — духоўная акадэмія, пачатак пастырскай працы...

Дапытлівы розум і набытая адукцыя абудзілі цікавасць айца Грыгорыя Сосны да гісторыі. Стаў вывучаць гісторыю вёскі Сяміцічы, дзе ў яго быў прыход, затым — усёй епархіі. Яму дапамагалі ўсе, да каго б ні звяртаўся. Працаваў у бібліятэках Польшчы, СССР — у Маскве і Ленінградзе, Мінску. У Маскве пасябраваў з Юрыем Лабінцавым і яго жонкай. У Польшчы песна супрацоўнічаў з Мікалаем Гайдучком, Антонам Мірановічам, а цяпер — з Дарафеем Фіёнікам. Матэрыялаў з цягам часу сабралася шмат, таму стаў вывучаць гісторыю ўсіх парафій Беластоцчыны. На кожную парафію спачатку завёў папку, затым іх аказалася па некалькі. Усяго за 30 гадоў карпатлівай працы набылася 150 папак матэрыялаў.

Напісаўшы магістарскую працу,



прыняўся за доктарскую, аднак захапіўся працай у Беластоцкім навуковым таварыстве. Яго старшыня Васіль Чачуга даў магчымасць друкавацца, і доктарскую працу ён закінуў, бо хацеў выдаць кніжку. Першая выйшла ў 1984 годзе, за ёй — яшчэ 28. Збіраў бібліяграфію Беластоцчыны, чаго да яго не рабіў ніхто. Лічыць, што праваслаўе, беларускасць, рэгіянальнасць складаюць усведамленне сваёй Малой Радзімы ў яго землякоў. Уся сям'я айца Грыгорыя Сосны дапамагае яму ў крывавых працах, а матушка з'яўляецца саўтэрам кніг, сама вывучае гісторыю святых абразоў. Тут жа на дзевяці старонках змешчана бібліяграфія публікацый айца Грыгорыя Сосны і матушкі Антаніны Троц-Сосны.

Да канца другога нумара часопіса "Бельскі гасцінец" за 2005 год змешчаны шэраг дакументаў па гісторыі Орлі і Арлянскай воласці, пачынаючы з 1512 года. З 1635 года Орля стала адной з галоўных магнцкіх рэзідэнцый, дзякуючы Крыштофу II Радзівілу. У 1634 годзе атрымала статус мястэчка і герб — чорны арол з сжэраі у лапе, змешчаны на чырвоным фоне шчыта. Тут жа можна азнаёміцца з летапісам Арлянскай царквы і іншымі матэрыяламі, якія з'яўляюцца фрагментамі кніжкі пра Шчыты і ваколіцы, якая выйшла ў канцы 2005 года клопатам і за сродкі Беларускага гістарычнага таварыства.

**Агляд зрабіла**  
**Рэгіна ГАМЗОВІЧ.**

НА ЗДЫМКАХ: вокладка трэцяга нумара часопіса адлюстроўвае памятную фатаграфію, на якой у цэнтры з кветкамі Яраслаў Кастыцэвіч у 1952 годзе з настаўнікамі і вучнямі; Іван Шымковіч; айцец Грыгорый СОСНА; герб Орлі.

## У будучы даведнік

### Эстонія

## Астраумава Маргарыта

**Астраумава (Звязіна) Маргарыта Івановна** (28.12.1940, Каўнас, Літва), педагог, мастачка, вядомы ў Эстоніі **беларускі грамадскі дзеяч, лаўрэат прэміі культуры Іда-Вірумаа** (1999). **Старшыня Беларуска-эстонскага згуртавання "БЗЗ" з 1992 года, намеснік старшыні аб'яднання беларускіх мастакоў краін Балтыі "Маю гонар", старшыня Круглага стала нацыянальных аб'яднанняў Паўночна-Усходняй Эстоніі.**



Маргарыта Астраумава нарадзілася ў сям'і ваеннаслужачага ў Каўнасе, дзе служыў яе бацька. Дзяцінства і юнацтва прайшло ў Беларусі, у Лепелі Віцебскай вобласці, на радзіме яе маці. У 1948 годзе Маргарыта пайшла ў першы клас, а ў 1958 годзе скончыла Лепельскую сярэднюю школу. Таленавітая дзяўчынка вельмі захалялася маляваннем, таму адразу пасля заканчэння школы паступіла ў Віцебскі педагагічны інстытут імя Кірава на мастацка-графі-

чны факультэт. Пасля заканчэння (1962) спачатку працавала настаўніцай ў сярэдняй школе, потым загадчыцай мастацкага музея. З 1962 года наша суайчынніца жыве ў Эстоніі. Доўгія гады яна была дырэктарам Ільхвійскай мастацкай школы.

Таленавітая мастачка шмат працавала ў жанры жывапісу. З 1977 года Маргарыта Івановна выстаўляла свае працы на розных як асабістых, так і супольных выставах, якія праходзілі ў Эстоніі, Латвіі, Расіі, Беларусі, Германіі, Фінляндыі. Многія мастацкія творы нашай суайчынніцы знаходзяцца ў Музеі сланца горада Кохтла-Ярве, а таксама ў прыватных калекцыях Фінляндыі, Швецыі, ЗША, Германіі, Польшчы, Латвіі, Літвы і іншых краін.

На працягу ўсяго жыцця Маргарыта Івановна самааддана займалася грамадскай дзейнасцю. Яна выбіралася дэпутатам Ільхвійскай гарадской думы 1992, 1993, 1996, 1999, 2002 гадоў склікання. М.Астраумава адна з першых уключылася ў стварэнне беларуска-эстонскага згуртавання "БЗЗ" у Кохтла-Ярве (1989). З 1992 года і па цяперашні час яна з'яўляецца старшынёй беларускай супольнасці. Адначасова сябр Круглага стала па справах нацыянальных меншасцей пры Прэзідэнце Эстоніі.

У 1999 годзе М.Астраумава атрымала званне лаўрэата прэміі культуры Іда-Вірумаа. У 2002 годзе яе ўзнагародзілі знакам "За асобныя заслугі".

Наша суайчынніца — маці дзвюх дарослых дачок, мае двух унукаў.

**Наталля ТАКТАСУНАВА.**

# Альбярцінец, які быў маршалкам Сейма III Рэчы Паспалітай

**Багата наша Слонімшчына на таленавітых людзей. Але лёс многіх з іх склаўся так, што ўсё сваё вядомае жыццё яны пражылі ў іншых краінах свету. Пра многіх пры іх жыцці мы нават і не ведалі.**

Асабліва шмат нашых землякоў жыве ў Польшчы. Нядаўна ўдалося адшукаць звесткі пра яшчэ аднаго знакамітага, але малавядомага нам слонімца — польскага палітыка, сацыёлага, публіцыста, доктара гуманітарных навук, прафесара Мікалая Казакевіча. Мікалай Казакевіч з 1989 да 1991 года быў маршалкам (спікерам парламента) Сейма Польшчы X склікання — так званага Кантрактнага Сейма.

Бацька нашага земляка быў родам з Віцебшчыны. Калі пачалася рэвалюцыя ў Расіі ў 1917 годзе, ён дабравольцам пайшоў у польскую пяту Сібірскую дывізію генерала Чумы. А калі ў 1920 годзе большавікі занялі Сібір, бацьку Мікалая Казакевіча ўзялі ў палон. Як палонны ён працаваў у адным з сібірскіх атрадаў, што шукаў сярэбра. Праз год, у выніку абмену ваеннапалоннымі, сям'я Казакевічаў прыехала ў Слонім. У Сібіры ў Казакевіча закахалася дачка Аляксэя Чудагашава, кіраўніка хакаскага племені манголаў праваслаўнага веравызнання. Але яе маці была з роду Янкоўскіх, ды яшчэ каталічка. Сям'я Чудагашавых займалася конегадоўляй і гандлявала з суседнім Кітаем. Пляменнікі Чудагашавых умела палявалі на собалю і мелі вялікі прыбытак.

У Сібіры ў сям'і Казакевічаў нарадзіліся дачка і сын. Усе яны разам з некалькімі месяцамі дабраўліся да Слоніма. А высакародны арыстакрат Войцех Пуслоўскі падараваў Казакевічам у Альбярціне ўчастак зямлі і даў мажлівасць там пабудаваць дом. Акрамя гэтага, яны адкрылі яшчэ ў Альбярціне сваю харчова-прамысловую краму, а таксама сам гаспадар — паручнік адстаўцы — атрымліваў штомесячную кампенсацию ад войска. "Памянкаў у Альбярціне было мала, — успамінаў пазней Мікалай Казакевіч, — а тэма, што тут жылі, часта наводзілі сябе ганарыста. Напрыклад, яны папрабавалі, каб беларусы з імі размаўлялі па-польску. Таму тут існаваў нейкі двухбаковы нацыянальны і палітычны канфлікт. Многія беларускія сяляне, як і нешматлікія яўрэі ў Аль-

бярціне, падтрымлівалі Савецкі Саюз. Беларусы не вельмі любілі палякаў, але майго бацьку паважалі, бо ён ведаў рускую мову, якая была падобна на беларускую. Ды і ён не папрабавалі, каб беларусы з ім размаўлялі па-польску. Апрача гэтага, ён шчыра дапамагаў беларусам. Пісаў ім праўдзінні і апеляцыі ў справах вызвалення з турмаў, арыштаў, штрафаў. Лічыў таксама, што польская дзяржава прымяняе ў адносінах да беларусаў неразумную і несправядлівую палітыку, якая сама ўпыхае іх у абдымкі камунізму..."

У 1923 годзе ў Альбярціне ў сям'і Казакевічаў нараджаецца сын Мікалай. Дзяцінства хлопчыка прайшло ў Альбярціне сярод беларускіх, польскіх і яўрэйскіх дзяцей. Але ў 1929 годзе Казакевічы пераязджаюць у Слонім.

Там яны пабудавалі вялікі драўляны дом, а побач адкрылі новую мануфактуру краму. Бацька Мікалая як ваенны інвалід атрымаў ліцэнзію на гандаль гарэлкай і тытунём. І хоць большая палова жыхароў Слоніма ў той час аддавала перавагу самагонцы і самасейцы, вайскоўцы і чыноўнікі горада над Шчарай былі пастаяннымі кліентамі іх крамы.

У краме гандлявала маці. За гэтыя гады яна вывучыла польскую і беларускую мовы. На якой мове пакупнікі ў краме да яе звярталіся — на такой яна ім і адказвала. Ды і сяброў у сям'і Казакевічаў у Слоніме з кожным годам павялічвалася.

Мікалай з братам былі католікі, а сястра — праваслаўная. Але бывала так, што на святы ўсе разам наведвалі і каталіцкія, і праваслаўныя слонімскія храмы. Адным словам, у Слоніме Казакевічам жылося добра. Але калі сястра закончыла ліцэй і паступіла ў Віленскі ўніверсітэт, нашы землякі ў Слоніме ўсё прадалі і пераехалі ў Вільню, дзе купілі крыху зямлі і невялікі домік на скрыжаванні вуліц Пілсудскага і Навагрудскай. У 1938 годзе бацькі раптоўна не стала: памёр ад запалення лёгкіх.

Пасля смерці бацькі для сям'і Казакевічаў наступілі нялёгкае часы. Але дзеці паволі атрымлівалі адукацыю.

## Украіна Харкевіч Уладзімір

**Харкевіч Уладзімір Васільевіч** (19.04.1947, в. Сасноўка Лунінецкага раёна Брэсцкай вобласці), кандыдат геолога-мінералагічных навук.



У Харкевіч закончыў геалагічны факультэт Львоўскага ўніверсітэта (1969). Пасля яго заканчэння працаваў інжынерам-геолагам у Жыткавіцкай ГРП "Белгеагідратрэст" (1969-1970); інжынерам-геолагам пры праектаванні аб'ектаў лёгкай прамысловасці Украіны (1972); інжынерам-геолагам пры праектаванні маніторынгу грунтавых вод на асушальных сістэмах заходніх абласцей Украіны (Львоў, 1973); старшым інжынерам-геолагам, малодшым навуковым супрацоўнікам, старшым навуковым супрацоўнікам Львоўскага ўніверсітэта (1974-1983) па тыпізацыі серных руд месцанараджэння Прыкарпацця. У 1982 годзе абараніў кандыдацкую дысертацыю на тэму: "Законамернасці лакалізацыі і мінерала-геахімічныя асаблівасці стронціевага акамянення ў серных месцанараджэннях Прыкарпац-

ця сумесна з іх комплексным выкарыстаннем". Працаваў старшым навуковым супрацоўнікам, загадчыкам лабараторыі і займаўся пытаннямі ўдасканалення тэхналогіі падземнай выплаўкі серы, горных работ на серных месцанараджэннях, тэхналогіям здабычы і перапрацоўкі серных руд, аховы нетр і геалагічнага асяроддзя пры эксплуатацыі месцанараджэння самароднай серы (1984-1992). Быў кіраўніком групы "Львівдзіпрокомунбуд", якая займалася ацэнкай ўплыву на наваколнае прыроднае асяроддзе пры праектаванні аб'ектаў камунальнай інфраструктуры. З 1993-га па 1996-ы даследаваў геалага-экалагічную сітуацыю ў Чырвонаградскім горна-прамысловым раёне, Сіцінаўскім нафтавым месцанараджэнні, Трускавецкім месцанараджэнні мінеральнай вады, стварыў аўтаматызаваную геакалагічную базу даных. З 1997-га — правадзейны гідрагеолог на экалагічных работах "Захадургеалогіі", а з 2001-га па сумяшчальніцтву — дацэнт кафедры экалогіі, інжынернай геалогіі і гідрагеалогіі геалагічнага факультэта Львоўскага ўніверсітэта.

У Харкевіч мае больш за сорок гадоў навуковых і навукова-метадычных прац, чатыры аўтарскія пасведчанні аб вынаходніцтвах. Ён не толькі навуковец, працаўнік, але і паэт. У 1997 годзе ў Львове выйшаў зборнік вершаў У.Харкевіча "З радзімай у сэрцы".

**Анатоль КРЭЙДЗІЧ.**

Мікалай, пасля агульнай школы, вучыўся ў мужчынскім ліцэі імя караля Зыгмунта Аўгуста, а потым — у беларускай гімназіі.

У час вайны юнак быў моцна паранены. А калі паправіўся, працаваў фізічна на розных работах, а пасля вайны нават быў арыштаваны органамі НКВС. Дапамог вызваліцца яго сябар.

У другой палове 40-х гадоў Казакевічы пераязджаюць у Польшчу, і Мікалай паступае на філасофскі факультэт Варшаўскага ўніверсітэта, які закончыў са ступенню магістра. Пасля абараніў доктарскую дысертацыю, стаў прафесарам.

У 1947 годзе Мікалай уступае ў саялскую партыю "Стронніцтва людоев", пасля аб'яднання якой з партыяй "З'ядночонэ стронніцтва людоев" (ЗСП) становіцца яе сябрам да канца дзейнасці апошняй (1989), прымае актыўны ўдзел у партыйнай рабоце.

Падчас ваеннага становішча ў Польшчы Мікалай Казакевіч быў адным з заснавальнікаў і членам Прэзідыума Часовай краёвай рады Патрыятычнага руху нацыянальнага адраджэння Польшчы (1982-1983). У 1985 годзе ўпершыню стаў дэпутатам Польскага Сейма. Быў намеснікам старшыні парламенцкай камісіі нацыянальнай адукацыі і моладзі, а таксама членам камісіі па навуцы і тэхнічным прагрэсе. У Сейме X склікання (1989-1991), выбраным згодна з пагадненнямі, дасягнутымі з дэмакратычнай апазіцыяй, выконваў абавязкі дэпутата ад партыі ЗСП, а пасля ад партыі "Польскае стронніцтва людоев". З 4 ліпеня 1989 года быў спікерам парламента да датэрміновага яго роспуску. А ў 1991 годзе зноў абіраецца дэпутатам Сейма і прымае актыўны ўдзел у парламенцкіх камісіях замежных спраў, канстытуцыйнай камісіі Нацыянальнага Сходу, спецыяльнай камісіі па абмеркаванні праектаў канстытуцыйных законаў "Хартыя правоў і свабод".

Наш зямляк у свой час актыўна прадстаўляў польскі парламент на міжнародным форуме як прадстаўнік дэлегацыі Сейма і Сената Рэспублікі

Польшчы ў Паўночнаатлантычнай Асамблеі. Ён уваходзіў у склад заснавальніцкай рады Народна-дэмакратычнай партыі Польшчы.

Спіс усіх палітычных пасадаў Мікалая Казакевіча можна яшчэ працягнуць. Але акрамя палітыкі наш зямляк з Альбярціна актыўна займаўся і навукай. Ён працаваў у аддзеле сацыялогіі Інстытута развіцця вёскі і сельскай гаспадаркі Польскай акадэміі навук. Быў заснавальнікам Польскага педагагічнага таварыства і намеснікам старшыні Міжнароднай федэрацыі планавання сям'і Еўропы. Напісаў і выдаў дзесяткі кніг па педагагіцы, філасофіі, выхаванню і сацыялогіі, а таксама кнігу парламенцкіх мемуараў "Быў я маршалкам кантрактнага..." Яго навукова-папулярныя кнігі для моладзі і пра моладзь выдаваліся ў Варшаве, Жэневе, Рыме, Лондане і ў іншых гарадах свету.

Мікалая Казакевіча не стала ў 1998 годзе. Ён пахаваны ў Варшаве. Кожны раз пры жыцці, калі журналісты прасілі нашага земляка расказаць пра сваё жыццё, ён заўсёды прыгадаў родны Альбярцін 20-х — 30-х гадоў мінулага стагоддзя: "Альбярцін раскінуўся на пласкагор'і, якое апускалася з поўначы на поўдзень у напрамку невялікага возера. У гэтай частцы пасёлка знаходзіўся падобны на класічны палац графаў Пуслоўскіх. Яго фасад трохі нагадваў Палац на Вадзе ў Лазенках у Варшаве. Гэтую прыгожую сядзібу Пуслоўскіх акружаў намнога прыгажэйшы за яе ліставы парк. На другім канцы Альбярціна стаялі пабудовы кляштара айцоў езуітаў грэка-каталіцкага абраду. Белья муры кляштара напаміналі казармы, але шматлікія і мілагучныя званы заўсёды пераконала, што гэта сакральны аб'ект і сядзіба яго слуг. Недалёка ад нашага дома на высокім падмурку стаяла драўляная каплічка каталіцкага касцёла. У нядзелю выразна быў чуваць ціхі звон, які заклікаў вернікаў на набажэнства. А штодзень апоўдні адбываўся арганізаваны законнікам канцэрт царкоўных званоў..."

**Сяргей ЧЫГРЫН (Слонім).**



# Вяртанне ў Лявонпаль

У Лявонпальскім культурным цэнтры (Міёрскі раён Віцебскай вобласці), які размешчаны ў будынку былой польскай стражніцы, дзейнічаюць бібліятэка і музей Радзімнаўства. Там цікава бываць людзям з усіх чатырох бакоў свету.

Прыязджаюць і нашы суайчыннікі з Польшчы. Урадженцы былога "повяту Браслаўскаго" наведваюць белую рэзідэнцыю графа Лапацінскага (там аднаўляецца касцёл), спыняюцца перад Калонай у гонар Канстытуцыі 3 мая 1791 года... Пан Спіцэвіч летась хоць паўдня пабыў у "сваім" мястэчку Лявонпаль, дагледзеў могількі родзічаў. А пані Зофія Алеіка ў музеі Радзімнаўства зняла на памяць відэафільм. Праслязілася, калі ўбачыла на стэндзе фотаздымкі бацькоў-настаўнікаў мясцовай школы імя Пілсудскага... Але ж і я заканчаў у той школе 10-ы



клас. І мне яна родная! Будаваў школу бацька Зофіі. Пані была рада, што мы тут захавалі памяць пра час яе маладосці, а я застаўся ўдзячны гасці за новыя звесткі, дакументы, успаміны. Прыдадуцца новым турыстам.

І пані Арцямовіч паказвае кропачку на карце павета і

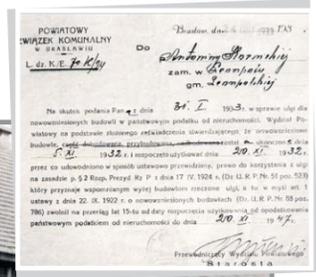
гаворыць: "Вось, дзе я нарадзілася!" А жыве цяпер недзе ў Рацібуні, на мяжы з Чэхіяй. Хоча ўзяць з сабою карту з кропачкай...

Але ж дзе тая ліцэнзія на выданне паштовак з краявідамі Айчыны? Пачакайма, мілыя гасці. Вось зараз збіраю старонкі для кнігі "Міёршчына літаратурная".

Калісьці мой зямляк з Загасцінны пад Дзісней пераклаў пару маіх вершаў. І мне захачелася аддзячыць — перакладам яго верша пра Дзісню, а таксама вершам-прывясненнем знакамітаму пазту і перакладчыку з Лодзі.

Будзем жыць, паразумнеўшы — пабагацеім і навучымся сустракаць суродзічаў, суайчыннікаў прыязнасцю, прыхільнасцю, цікавымі сувенірамі з помнікамі іх нядаўняй маладосці. Дагледзім школу, графскія афіцыны. Калону ў гонар (другую) ў свеце паліамерыканскай Канстытуцыі нашай і вашай вольнасці.

Сяргей ПАНІЗНІК.



## Ян ГУШЧА

МЯСТЭЧКА МАЛАДОСЦІ  
Вежы касцёла, царквы  
цыбулька,  
Рыплівыя тратуары.  
Шэрай нудоты імглісты  
булькат.  
Пад вечар — брэнкі гітары.

Брэнкі гітары і срэбны  
дзынкат  
хваляў — маладзічэюць!  
(Пішу пра гітару,  
а я не музыка:  
збэсціць крытычная  
чэлядзь).

Гмах уяўляецца гімназііны,  
на гарызонце ельнік.  
Накручваюцца слязіны:  
час быў — юны вясельнік!

Вабная пападзянка Лідка  
мела панадны станік.  
І да студэнтаў у зграбных  
світках  
рэўнасці быў пыталнік.

Помніцца: у райку білі трывогу,  
каровы зрываліся з рыкам.  
Стражнікі рыпаліся ў спалоху  
між дымам і страшным  
крыкам.

Толькі радзей, чым званы,  
бубнела  
дробная залатоўка;  
у хатах абкрадзеных  
патанела  
засавачкі галоўка.

Здаў на магістра  
маркотны Дворман,  
сын цесляра-габрэя.  
Жыць без пасады — бядоты,  
сорам;  
брытва ў бядзе вастрэ...

Там, у цені цвітарных ліпаў,  
мне дарагія магілы.  
Успомню мястэчка  
і ад усхліпаў  
зноў ападаюць крылы.

Ціплія "kwiaty polskie"  
шлю я ў мае прадвесні.  
Пэўна ж, згадаю двурэчча  
плёскаю  
і беларускія песні.

Як тут забудзеш гулівае  
вецце,  
пупышкі, набраклія  
сонцам;  
куст увяў: прытуліўся да  
клеці  
ён з вераб'ём-дзорцам.

Там ад мястэчка дарога  
ўецца,  
а ў нас — пад аблокі трубы;  
столькі людзей у трамвай  
набеўца, —  
здаецца, тут месца згубы.  
г. Лодзь

Пераклаў з польскай мовы  
Сяргей ПАНІЗНІК.

## Сяргей ПАНІЗНІК

ВЫЯВЫ ЯНА ГУШЧЫ  
Мой суайчыннік,  
у пальчыцызне знаны,  
з душой быў  
збеларушчанай да дна:  
струменіла там Dzisna  
і Дзісна,  
шугала Łódź узнёсла-  
апантана.  
Гранёны келіх царклага віна  
зрасходаваны —  
кроплямі — на раны:  
было іх многа  
ў Век Перапалоху  
выгнанцам паязджанскага



# Цягнік "Беларусь — Польшча"

### Вагон № 1: свет песны

Цікавае аблічча. Вялікія вочы, якія абрамляюць курчавыя цёмна-русыя валасы. Завуць Аляксандрам. Казаць, дзе вучыцца і колькі гадоў, не захачеў. Затое распавёў пра сваю працу на ферме каля Йорка, невялікага горада ў Вялікабрытаніі, і пра сваіх суседзяў палякаў: "Добрыя хлопцы, дружны і вясельны. Аднаго завуць Пётр, а другога — Дзям'ян, або проста Дэм". Працавалі яны на ферме чатыры месяцы з пачатку вясны. Кожны дзень на полі разам, пасля разам, нават ежу гатавалі, як умелі, таксама разам. А вось разумець добра адзін аднаго не маглі. Моў не ведалі. Аляксандр сам паходзіць з усходняй Беларусі, польскай мовы ніколі не чуў. А хлопцы ўвогуле не ведалі, што гэта за краіна такая, Беларусь. "Няўжо сапраўды сінявокая? А як жывяць вы там, беларусы?" Сталі Пётр і Дэм вучыць Аляксандра самому простаму са сваёй мовы. І беларускі хлопца ў даўгу не застаўся. Але толк з гэтага выйшаў невялікі. У гэтым і складанасць. Сябры цяпер электронныя лісты дазваляюць адзін аднаму, ва ўсякім разе спрабуюць. Не атрымліваецца пакуль што. Але ўсё наперадзе. Калі змаглі спасцігнуць самабытнасць

двух народаў праз самыя простыя рэчы, жыццёвыя, застаецца толькі мовы вучыцца. А там і ў гасці можна завітаць, песні разам паспяваць. Або пахварэць за сваіх землякоў, як было ў Вялікабрытаніі, калі ў канцы жніўня ў Фінляндыі праходзілі спаборніцтвы па лёгкай атлетыцы. Яны ўтраіх, ды яшчэ малдаване і літоўцы, седзячы каля тэлевізара, крычалі на ўсю моц. Сяброўства сяброўствам, а кожны хваляваўся за сваю краіну.

"Польскія хлопцы, менавіта тыя, з якімі я пазнаёміўся, амаль не адрозніваюцца ад нашых, беларускіх, — лічыць Аляксандр. — Простыя, гумар свой. Усё ж у мяне з імі шмат агульнага. Таму мы працягваем наша знаёмства, але ўжо па розных бакі мяжы."

### Вагон № 2: праца

А вось Таццяна працавала мінулым летам ў Польшчы. Сама яна родам з Маскоўскага раёна Гродзенскай вобласці, вучыцца ў БДУ на факультэце журналістыкі. Праходзіла стажыроўку ў газеце "Глос Ольштынскі". Горад Ольштын знаходзіцца недалёка ад мяжы з Калінінградскай вобласцю Расіі. Маладая і вельмі прыгожая дзяўчына, якая за свае 20 год

ў Польшчы была шмат разоў, так далёка яшчэ не забіралася. Але тым цікавей. На працягу месяца Тацяна працавала ў рэдакцыі камерцыйнай газеты, якая нагадвае беларускую раённую. Галоўны рэдактар Ганна Дамагальска паставіла перад стажоркай задачу: як мага больш убачыць, пачуць і напісаць рэпартаж або нарыс пра свае ўражанні з пункту гледжання беларускай журналістыкі.

Тацяна наведвала амаль усе мерапрыемствы, якія праходзілі ў Ольштыне: канцэрты і прэзентацыі, абласныя "Дажынкi" (аказваецца Дажынкi і ў Польшчы святкуюць), размаўляла з мэрам Ольштына, з віцэ-мэрам. "Прыемна здзівілі добрыя адносіны да мяне як да замежнай журналістыкі і больш-менш свабодны доступ да інфармацыі. Не ўпэўнена, што хачу працаваць у польскіх сродках масавай інфармацыі, а вось стаць спецыяльным карэспандэнтам у Польшчы ад беларускай, напрыклад, газеты, марыла раней і цяпер асабліва", — расказала дзяўчына.

Не толькі праца запаўняла кожны дзень Таццяны. Змагла яна пазнаёміцца з прыгожым горадам і з яго жыхарамі, асабліва з моладзю. "Мне спадабаліся адносіны тамтэйшых хлопцаў да

дзяўчат. У паводзінах маладых людзей больш свабоды, але затое і павагі больш, добра разыхвалася. А гарады... Прыгожыя. Шмат гістарычных помнікаў і добра развітая інфраструктура", — падзялілася ўражаннем Тацяна.

### Вагон № 3: адпачынак

Супрацьлеглае стаўленне да палякаў у Надзеі, дзяўчыны з Палесся, якая ў якасці турысткі гэтым летам аб'ездзіла амаль усё пабярэжжа Балтыйскага мора. Адпачывала і назірала. "Большасць палякаў не лічыць Беларусь краінай асобнай ад Расіі і асацыіруе яе з камунізмам і Савецкім Саюзам. Але гэта датычыцца старэйшага пакалення", — гаворыць Надзея. Моладзь рэагуе па-іншаму. Ёй цікава пачуць нашу гаворку. Хлопцы і дзяўчаты распытаюць пра нашу культуру, пра нашу моладзь і дзівацца, што многія беларускія студэнты добра размаўляюць па-польску.

"Па віне польскіх СМІ ў саміх палякаў склалася не самае дакладнае ўяўленне пра нашу краіну. Яны не хочаць і баяцца прыязджаць да нас", — лічыць дзяўчына. Хоць у некаторых тут бізнес, з нашымі братамі яны не лічацца і павагі не выказваюць. Чаго можна чакаць, ка-

лі людзі прыязджаюць настроеныя негатыўна... Вось так і Альберт з Ядэкам, прыяцелі Надзейкі. Аб'ездзілі ўсё захад і поўдзень Беларусі па асабістым жаданні і па справах, знайшлі шмат сяброў сярод беларускай моладзі, а усё ж адносіны да нашай краіны не змянілі, маўляў, адсталая. Але нічога. Калі ж сюды прыязджалі, значыць усё-такі нейкая карысць была... Гэта, спадзяюся, адзінкі такіх няўдзячных.

### Вагон № 4: прыемна ў гасцях

Чарнявая ліцэстка Іна з горада Ліды разам з мамай і бабуляй Браніславай наведвалі ў чэрвені сваіх родных з польскага мястэчка каля Аполе. Іна першы раз убачыла Польшчу. І каб болей засталося ў памяці, дзядзька паказаў беларускім гасцям Варшаву, Чанстахова, Лючбарг, Волчын і Аполе. За адзін кароткі месяц сабралася вельмі шмат уражанняў, а таксама сувеніраў і фотаздымкаў. "Гэта зусім іншы народ, іншыя людзі, таму спачатку было цяжка прызвычаіцца да той рэчаіснасці, у якую мы трапілі. Шкада, што палякі амаль нічога не ведаюць пра Беларусь,

жыцця. Але ж была і гасцінная куцця і тое Загасцінне на разлогу, дзе на гарышчы Яначка-дзіця Мацеям Бурачком здалосся Богу. Так: спраўдзіліся вешчыя выявы. У светлай рамцы Гушчы — дудка, смыш і Дзісенкі напорысты сутык... Так: шлях з гасціны — шэпт лагодны-млявы, шлях да айчыны — першародны крык.

Уявіце сабе цягнік, пасажыры якога гамоняць на працягу доўгага падарожжа. Падарожжа гэта — жыццё самых розных людзей. Аб'ядноўвае іх шлях, які можна вызначыць як пошук узаемаразумення. У залежнасці ад таго, якая мэта падарожжа, такія склаліся і ўражанні, погляды, вывады. У акне праносыцца стужкі рэчак, несамавітыя пейзажы лета і восні. Хутка бяжыць час у такт стуку колаў, недзе гучаць песні. А я слухаю гаворку і углядаюся ў твары. Рэальныя.

пра нашу культуру і сацыяльна-эканамічнае становішча. Пра што б і хацелі даведацца мае родныя, дык гэта пра нашы рэкі, асабліва Нёман. Нёман яны звязваюць з нечым містычным. Усё астатняе — белая пляма. Дык мы з мамай і прапанавалі прыехаць ім да нас у гэтым годзе. Хай жа на ўласныя вочы пабачаць, як мы жывём і што ў нас тут цікавага", — расказала Іна. У Польшчы спадабалася Іне, яе маме і бабулі. Яны спадзяюцца, што гэта не апошняе падарожжа і што польскай радні таксама спадабаецца ў Беларусі.

Цягнік спыняецца, але ненадоўга. Мы любім падарожнічаць і цікавімся сваімі суседзямі. Спадзяюся, што і беларусы могуць разлічваць на тое ж самае. Беларусь ад Польшчы аддзяляе мяжа, а Польшчу ад Беларусі яшчэ і неаб'ектыўныя звесткі, погляды. Няхай прыязджаюць і глядзяць самі. Мы будзем рады шчырым гасцям, якія сядуць з цягніка "Польшча — Беларусь", каб працаваць, вучыцца, адпачываць і падарожнічаць.

Марына ГАБРЫЯНІК.

**Фестываль**



**"Заслаўскія прэм'еры"**

Музыку старажытных сядзіб прадставіў на VI беларускім фестывалі камернай музыкі "Заслаўе-2006" Нацыянальны аркестр сімфанічнай эстраднай музыкі Беларусі пад кіраўніцтвам народнага артыста краіны, прафесара Міхаіла Фінберга.

"Заслаўскія прэм'еры" — так называецца новая праграма, падрыхтаваная калектывамі аркестра да фестывалю.  
**Фота Фёдора ЧЫГАРАВА, БелТА.**

**Кіно**

**Курэйчык развесяліў "Масфільм"**

Па сцэнарыі маладога беларускага драматурга Андрэя Курэйчыка на "Масфільме" здымуць камедыю.

**Р**обота над фільмам ужо пачалася, а да здымкаў першых эпизодаў на кінастудыі прыступяць у лютым бяжучага года. Аб гэтым расказаў Андрэй Курэйчык.

Ён адзначыў, што здымаць фільм будзе вядомы расійскі рэжысёр Аляксандр Стрыжэнаў, вядомы беларускаму глядачу па фільму "180 і вышэй". Адным з прадюсераў праекта выступіць генеральны дырэктар Маскоўскага міжнароднага кінафестывалю Рэнат Дайлацьяраў. На жаль,

праектную назву Андрэй Курэйчык не паведамаў, бо падпісаны ім кантракт забараняе сцэнарысту выдаваць таямніцу.

Па словах Андрэя Курэйчыка, гэта камедыя аб сямейных каштоўнасцях. У мужа і жонкі не ладзяцца адносіны, але дзякуючы збегу акалічнасцей яны вымушаны паставіць сябе на месца сваёй палавінкі і зразумець жыццё аднаго.

Прэм'ера новага фільма павінна адбыцца ў кастрычніку 2006 года.

**Вернісаж**



**"Паралельны свет Віктара Ганчарэнкі"**

Пад такой назвай у мастацкай галерэі Мінскага абласнога цэнтра народнай творчасці праходзіць выстава, прысвечаная памяці фотамастака. Менавіта тут знаходзіцца і студыя, дзе тварыў Віктар Ганчарэнка і дзе зараз працуюць яго папленнікі.



Віктар Ганчарэнка быў адным з вядучых фотамастакоў Беларусі, з выразным і крэатыўным мысленнем. Пацвярдзэнні таму — прысваенне звання "Суперфотамастак", узнагароды і дыпламы міжнародных фестывалю рэкламы "Залаты воўк", фонда ААН "Беларуская мадонна — XXI стагоддзе"; фотавыставы ў Германіі, Францыі, Англіі, Польшчы, Балгарыі, Чэхіі.

Творчасць Віктара Паўлавіча блізка сюррэалістычнаму накірунку. Кампазіцыі, якія ён здымаў — інсталіяцыі з рэальных прадметаў. Але ў іх, часам нават у нейкім смешці, ён бачыў фантастычныя, эратычныя формы. Тэхніка яго работ складаная і вытанчаная. Хаця няма ніводнай фатаграфіі з прымяненнем камп'ютэрнай тэхнікі, ніякіх спецафектаў, акрамя асвятлення: звычайная фо-

таздымка, а ў выніку атрымаліся незвычайныя вобразы, фантастычныя пейзажы. Прычым фотамастак выступаў і дэкаратарам, і асвятляльнікам, і пастаноўшчыкам, і рэжысёрам. У кожную работу закладзена пэўная думка, ідэя.

Наогул, тэматыка творчасці Віктара Ганчарэнкі не паддаецца дакладнаму вызначэнню, але выдзяляюцца асноўныя напрамкі, якія пераплятаюцца паміж сабой самым незвычайным чынам. Гэта — жанчына і прырода, паралельны свет і жанчына, прырода і экалогія.

**Святлана КАРПУЧОК.**  
НА ЗДЫМКАХ: адна з фотаработ Віктара ГАНЧАРЭНКІ; Віктар ГАНЧАРЭНКА.

**"Еўрабачанне-2006"**



Як паведамілі ў прэс-службе Белтэлерадыёкампаніі, згодна з вынікамі праведзенай напярэдадні жараб'ёўкі, на адборачным гала-канцэрце, які пройдзе ў прамым эфіры Першага нацыянальнага тэлеканала 10 лютага, выканаўцы будучы выступіць у наступным парадку: Прыма Vera "I Can See The Rising Sun" стане першай, другую песню "Europe's Heart's groove" будзе спяваць група "Далі", Жанет і яе "Mysterious Logic" стане трэцяй, чацвёртай будзе Алена Грышанавая з песняй "You can't stop this dance". Пад пятым нумарам полька беларускага паходжання Малгажата Анджаевіч выканае "Dangerous Game", кампазіцыя Аляксандры Гайдук "An A Class Face" — пад шостым

нумарам, сёмай выступіць група "Лявоны" з песняй "Come back", пад восьмым нумарам — TYANA і яе песня "You never know", дзевяты Дзмітрый Калдун і "May be", дзесятая — Гюнеш Абасава з кампазіцыяй "Connect the Hearts". Другую дзсятку адкрые Леся Кодуш з песняй "Baby sitter", пад дванаццатым нумарам Ірына Дарафеева праспявае "Вышыгта кашуля", група LITESOUND выканае "My Faith" трынаццатай, дуэт Руслана Мусвідаса і Святланы Вежнавец скажа "Прэч з вачэй" чатырнаццатым. Пад апошнім, пятнаццатым, нумарам выступіць Паліна Смолавая з песняй

"Сайт адзіноты".  
Адрозна пасля трансляцыі канцэрта ў эфіры Першага нацыянальнага тэлеканала пачнецца тэлефоннае галасаванне, вынікі якога будуць выводзіцца на тэлеэкран і размяшчацца на афіцыйным сайце беларускага адборачнага этапу конкурсу. У выніку інтэрактыўнага глядацкага галасавання будуць выбраны тры песні, якія і прадоўжаць барацьбу за права прадстаўляць Беларусь на "Еўрабачанні" ў Афін.  
Фінал беларускага конкурсу пройдзе 24 лютага. У гэты дзень журы вызначыць удзельнікаў "Еўрабачання-2006" ад нашай краіны. Пасля гэтага падрыхтоўкай канкурсантаў зоймецца каманда прафесіяналаў.

**Ракурс**

**Спартыўныя бальныя танцы? Гэта прыгожа!**

Міжнародны конкурс на спартыўных бальных танцах "Віцебская сняжынка-2006" прайшоў у абласным цэнтры.

У спаборніцтвах прынялі ўдзел танцавальныя пары з усіх рэгіёнаў Беларусі, а таксама Расіі, Грузіі, Малдовы, Украіны, Літвы, Латвіі, Эстоніі. Танцавальныя пары прадэманстравалі вальс, танга, факстрот, квікстэп, а таксама палымяныя самбу, ча-ча-ча, румбу, пасадобль і джайв.  
**НА ЗДЫМКУ:** фрагмент конкурсу.  
**Фота Аляксандра ХІТРОВА, БелТА.**



**Шамякінскія вечары ў Добрушы**

Да 85-годдзя з дня нараджэння славутага земляка — народнага пісьменніка Беларусі Івана Пятровіча Шамякіна ў Добрушскай цэнтральнай раённай бібліятэцы адкрыта тэматычная выстава. Усе наведвальнікі бібліятэкі маюць магчымасць пазнаёміцца з унікальнымі выданнямі кніг "Вялікая князіня", "Злая Зорка", "У пошуках прытулку" і многімі іншымі, пазначанымі аўтографамі класіка беларускай літаратуры. Тут жа і перапіска прэзітака з калектывамі бібліятэкі, ксеракопій шэрагу рукапісаў твораў для дзяцей. У бібліятэцы праходзяць сустрэчы добрушскага раённага літаратурна-паэтычнага клуба "Напхненне", які ў 2005 годзе ўдасцелі наймення "народны". На іх ідзе гаворка пра тое, якую музыку любіць слухаць пісьменнік, якія песні спяваў. Калектыву бібліятэкі ладзіць пад сваім дахам Шамякінскія вечары — сустрэчы з чытачамі і Шамякінскія літаратурныя чытанні.  
**Віктар ЯГОРЧАНКА.**

**Узорныя "Непаседы"**

10-гадовы юбілей адначасна ў дзіцячых узорны калектыву эстраднага танца "Непаседы" Раснянскага дома культуры (Камянецкі раён Брэсцкай вобласці), створаны пад патранатам славутага старшынні саўгаса "Савецкая Беларусь" Уладзіміра Бядулі. Аб гэтым паведаміла начальнік ідэалагічнага аддзела Камянецкага райвыканкама Ірына Нігерыш.  
Па яе словах, званне "узорны" атрымаў яшчэ першы склад "Непасед", у якім займаліся ўсяго 12 дзяўчынак. З таго часу калектыву не толькі шмат разоў пацвярджаў гэты ганаровае званне, але і становіўся лаўрэатам рэспубліканскіх і міжнародных дзіцячых конкурсаў, у ліку якіх "Славянскі базар у Віцебску", "Новая рута" ў Польшчы і "Вясенні зоркапад" у Венгрыі. Дадала ў скарбонку калектыву свае ўзнагароды і яго салістка Саша Шкурдода, якая ў 2000 годзе заваявала тытул "Міні-міс Свету", а праз два гады прывезла з Амерыкі яшчэ чатыры залатыя медалі Сусветнага чэмпіянату мастацтваў.  
Зараз танцавальны калектыву пацягнула працягвае сваю творчую дзейнасць.  
Пад нязменным кіраўніцтвам Ларысы Нічыпарук займаецца 80 дзяцей у чатырох узроставак груп. Вялікія планы ў "Непасед" і на 2006 год — іх ужо запрасілі прыняць удзел у міжнародным дзіцячым конкурсе ў Славеніі, дзе ў мастацтва танца будуць спаборнічаць дзіцячыя калектывы еўрапейскіх краін.

# “А ў душы надзея”!

## Лірыка Уладзіміра Гайдуга

Імя Уладзіміра Гайдуга не вельмі знаёма шырокаму чытачу. Між тым, гэты самабытны беларускі паэт з зусім не літаратурным лёсам. Нарадзіўся У.Гайдук 7 верасня 1941 года на Беласточчыне. Сям’я жыла цяжка сялянскай працай, таму будучыня здольнага і чулага хлопца бачылася пры зямлі. Мы не можам сказаць, як ён паехаў вучыцца, набыў адукацыю, паўнапраўна ўліўся ў літаратурнае жыццё. Усё складалася больш драматычна: абарваўшы вучобу ў ліцэі, Уладзімір вяртаецца на гаспадарку. На яго плечы кладзецца адвечны і нялёгка клопат пра хлеб надзеі. Да гэтага часу У.Гайдук жыве як звычайны селянін-земляроб на родным хутары. Такі фатальны паварот мог бы, як гэта не раз бывала ў гісторыі, зламаць творчую асобу, заглушыць талент. У нейкай ступені гэта, магчыма, і здарылася, калі меркаваць па творчым набытку паэта — тры зборнікі: “Ракіта” (Беласток. 1971), “Блакитны вырай” (Беласток. 1990), “Пах аернага хлеба” (Беласток.1998).

Пачатак творчасці У.Гайдуга прыпадае на сярэдзіну 50-х гадоў. На той час у Польшчы набірала сілу плынь нацыянальна-патрыятычных ідэй, выяўленых у грамадскім руху, развілася беларускае літаратурнае жыццё. Суполка “Белавежа”, якая існавала з 1958 года і аб’ядноўвала творчых людзей, свядомых патрыётаў, давала магчымасць не толькі эфектыўных кантактаў і літаратурнай вучобы, але і стварала па-сапраўднаму жыццядайны асяродак для мастацка адоранай асобы. Творы маладога паэта сталі з’яўляцца на старонках шпёттыднёвіка “Ніва”, беларускіх альманахаў, календароў.

Адразу трэба сказаць, што лірыка паэта-селяніна зусім не сялянская, не звычайная “вясковая”. Ён практычна абмінуў тыя хібы, што маглі чакаць на пачатку шляху. Гайдугава лірыка “не хварэла” на спрошчанаць ці заштампаванасць, а была арэнтавана, як нам уяўляецца, на традыцыі Коласа, Танка і іншых класікаў. Мадэль існавання асобы, створаная “белавежскім” паэтам, скіравана на захаванне высокіх агульначалавечых каштоўнасцей, а праз гэта — на ўсведамленне кожным індывідуумам уласнай самавызначанасці ў асобным і нацыянальным планах:

Айсбергі думак.  
Смарагдавыя адценні.  
Праменняў згустак.  
А ў душы надзея.  
Сонечны зайчык у жмені.

Цень крылом крумкача  
Закрывае квяцістае воблака.  
Туга затоеная  
Ажывае нанова,  
Як недасказанае слова.

(“Думкі аратага”.)

Лірычны герой гэтага верша, на першы погляд, легуценны і ўражлівы чалавек, які існуе сваімі эмоцыямі ў нейкім абстрактраваным жыцці. Аднак назва — “Думкі аратага” — вяртае нас у прамым і пераносным сэнсах на зямлю. На тую зямлю, якую некаму трэба апрацаваць, дагледзець, ажывіць. Ці паверыць чытач у такія “думкі” земляроба? У ракурсе дадзенай размовы дарэчы ўспомніць “наша-ніўскую” дыскусію 1913 года. Ду-

маецца, якраз да такога раздолья ва ўспрыняцці рэчаіснасці, да такой радасці існавання заклікаў беларускую “песню” аўтар знакамітага артыкула “Спачвайце доўг”. На нашу думку, лірыка У.Гайдуга шмат у чым нагадвае паэзію некаторых “масавых” аўтараў пачатку XX стагоддзя, тых, што працавалі на зямлі і апантана стваралі.

Канцэпцыя светаўспрымання У.Гайдуга выгрунтоўвалася на складаным перапляценні беларускай ментальнасці, сялянскай псіхалогіі з яе арганічнай лучнасцю са светам прыроды і аналітычным засваеннем багаццяў сучаснай філасофска-эстэтычнай думкі. Нягледзячы на звычайную штодзённую сялянскую занятасць, цяжкую мускульную працу, У.Гайдук сваёй лірыкай сягае да вяршынь сапраўднага паэтычнага майстэрства. Адчуваецца не толькі начытанасць аўтара, яго заангажаванасць у гісторыі і найноўшай літаратуры, але і ўласны падыход у асэнсаванні шмат якіх традыцыйна-мастацкіх вобразаў і матываў:

У чатырох сценах  
Краявід невыносны —  
Хвост і пустэча.  
Арахна выткала сетку лёсу...

Як бачым, светаўспрымання паэта ўключае разам з будзённа-рэальнымі вобразамі і паняццямі шырокае пласты сусветнай культуры ва ўсіх яе праявах. Дарэчы, гэты верш “любляць” цытаваць тыя нешматлікія даследчыкі, што пісалі пра творчасць беластоцкага пісьменніка. У вышэйпрыведзеных радках сапраўды выразна чуецца роспач і нейкая фатальная бездапаможнасць перад трагедыйнай лёсу. У іншым творы “белавежскі” лірык дае больш разгорнутае тлумачэнне, чаму сучаснаму чалавеку, менавіта свядомаму беларусу, так цяжка:

Бо лічаць час гадзіннікі,  
Бо ляцяць самалёты,  
Бо рухаюцца воблакі,  
Бо часта сняцца нежаданыя сны.  
Яшчэ недаверліва адносімся  
да сваіх караняў,  
Адчайна змагаемся за сваё  
існаванне,  
Сварачыся паміж сабою,  
знішчаем сваю тоеснасць,  
Бо так на працягу доўгіх  
вякоў няволі  
Навучылі нас іншамойня  
беспардонныя суседзі,  
Са смехам пагардлівай ласкі кідаючы  
Косткі нязгоды з велікапанскіх  
сталюў.

Але, на нашу думку, перабольшваць гэтыя тэндэнцыі не варта. Практычна ў кожнага сучаснага творцы, калі ён адважваецца паглядзець праўдзе жыцця ў вочы, з’яўляюцца такія настроі. Адчуванне катастрафічнасці, думачка, застаецца ўсё ж звонку, там, дзе чалавек павінен неак успрымаць і нават падпарадкоўвацца грамадскім абставінам, дзе ён уключаны ў сацыяльны стасункі. Для мастака, які жыве на памежжы, гэта абвострана-пагранічная, балючая сітуацыя. Сімтаматычным з’яўляецца той факт, што падобныя настроі і матывы, характэрныя для еўрапейскай літаратуры, працягваюцца і ў беларускай паэзіі: у тым ліку ў Беласточчыне.

Кнігі паэта выходзілі з вялікімі прамежкамі часу, таму маглі выразна сведчыць пра творчы рост

мастакоўскай індывідуальнасці. Творы 80-90-х гадоў засведчылі, што развіццё творчай асобы пісьменніка выйшла на новы заканамерны этап, які ўтрымліваў як усталяваныя рысы мастакоўскага стылю, так і новыя падыходы ў паэтыцы. Гэта лірыка, у якой вызначальным з’яўляецца, з аднаго боку, хуткаплынным эмацыянным рух, а з другога — тэндэнцыя да аналізу, інтэлектуальнай засяроджанасці. Беластоцкі зборнік “Пах аернага хлеба” выявіў значны патэнцыял лірыка-пейзажыста, у вершах якога чуецца нават пантэістычнае ўспрыняцце прыроды: чалавек і натуральны свет — адно гарманічнае цэлае. Разам з тым гучыць выразны элегічны настрой, меланхалічная танальнасць. Паэзія Уладзіміра Гайдуга вызначаецца таксама спавядальнай адкрытасцю ў выяўленні інтымных чалавечых узаемаадносін. Герой з юначым парываннем кідаецца ў жыццятворнае польмя кахання і гатовы ўслаўляць яго ва ўсіх праявах. Будзённа-рэальныя адносіны цудоўным чынам высвечваюцца ўзнёсла чыстымі эмоцыямі. У большасці твораў ўслаўленне таямніцы кахання непарыўна звязана з апяваннем красы прыроды. Нешматлікія кнігі дэманструюць шырокі дыяпазон думак і разваг сучасніка, нялёгкіх высноў і адкрыццяў мысліцеля. Па ўзроўню пейзажнага майстэрства можна рабіць высновы адносна эстэтычнай якасці ўсёй паэзіі канкрэтнага аўтара. Відарысныя вобразы з’яўляюцца часткай духоўнай сферы існавання і складаюць першааснову паэтычнага светабачання У.Гайдуга. Натуральнасць гэтых праяў агульнасусветнай гармоніі, блізкасць кожнаму чалавеку выклікаюць да стварэння надзвычай эмацыянальных, экспрэсіўна насычаных малюнкаў і прызнанняў:

Лёс у тумане,  
Свет у тумане,  
Марозны вецер  
Марозны кружыць  
І замятае  
Усё былое  
Снежню сцюжай.  
Белья,  
Белья,  
Белья  
Веі твае,  
Грудзі твае,  
Рукі твае.  
Кашуля,  
Пасцель,  
Ты ўся, як лебедзь, пльывеш...

Углядаючыся ў такі шлях праз жыццё і мастацтва, разумееш, што можна стаць творцам, застаючыся самым звычайным працаўніком, нават селянінам-адзіночкам. Усведамляеш, што быць мастаком насуперак будзённасці і банальнасці, сягаць да самых вышніх, стоячы на сваёй зямлі, — зусім натуральна. Толькі магчыма гэта пры той умове, калі ты — Паэт. Таму тужліва-светлай надзеі напаяўняецца свет пры такіх паэтах, таму актуальныя словы Уладзіміра Гайдуга:

Зусім магчымае сёмае неба  
паэтаў.  
Зусім магчыма, што птушкі —  
вестуны іх песень.  
Зусім магчыма, што ў іншым свеце  
душы мужчын і жанчын  
Яднаюцца ў адно —  
у анёлаў дабрыні.

Анатоль РАМАНЧУК (Гродна).

Віслава Шымборска нарадзілася 2 ліпеня 1923 года ў Правэцце-Бніне Познанскага ваяводства. Друкавацца пачала ў 1945 годзе, будучы студэнткай Ягелонскага ўніверсітэта ў Кракаве, дзе жыве дагэтуль. Яе творчасць адзначана шматлікімі нацыянальнымі і міжнароднымі прэміямі, у тым ліку ў найпрэстыжнейшай — Нобелеўскай. Кнігі Шымборскай лічаць за гонар выдаваць самыя сьлінныя выдавецтвы. Бо, згадаўшы біблійнае, “шмат пакліканых, ды мала абраных”. Бо за будзённа-звычайнымі радкамі гэтай паэтыкі — выразная паэзія годнай, сумленнай, шляхетнай Асобы; за прастатой выказу — інтэлектуальная глыбіня і мудрасць; за шчырасцю інтанацыі — душэўная вычуленасць і здольнасць мужа прыўзняцца над драматычнымі падзеямі і фактамі чалавечага сусінавання, паглядзець на іх і на самую сябе як бы збоку, часам з дапамогай іроніі ці нават сарказму. Бо ў вершах знакамітай полькі ў цесным суплёце, у арганічнай плыні асабістае і грамадскае, сацыяльнае і філасофскае, этычнае і эстэтычнае, у гранічнай адэкватнасці мова, форма і змест. Светлая энергетыка паэзіі Віслavy Шымборскай параўнальная хіба з ціхім чарам пухнатых вярбовых коцікаў, лёгкіх мянлівых аблакаў, зустападным адвольным віраваннем сняжынак. З чарам “шарай гадзіны”, калі жыёй душы ў адначас і шчымотна-верадна, і невымоўна ўтульна ў знячэўку растуленай прорве самоты і неаддзельнасці ад быцця ўсяго свету. Калі ёй, глыбока ўцятай трагічным досведам спазналага, магчыміца падоіць раны збавенным духам волі і чалавечнасці!

Чытайма Шымборску. Ніна МАЦЯШ.



### Віслава ШЫМБОРСКА

#### ХВІЛЯ

Іду схілам пагорка зазеленалага.  
Трава, кветчкі ў траве,  
Як на малюнку для дзетак.  
Неба трошкі прымгленае,  
але ўжо яснее.  
Від на іншыя ўзгоркі расцілаецца  
ў цішы.

Быццам і не было тут ніякіх  
кембраў, сілураў,  
скалаў змрочна-бурклівых,  
уздыбленых прорваў,  
ніякіх начэй у агні, дзён у месце  
цямры.

Быццам і не ссуваліся доли тады  
у вярзнях гарачкавых,  
у лядзяных дрыготках.

Быццам гэта ў зусім іншым месцы  
хваліваліся моры,  
дзесь ірвалі берагі далаглядаў.

Зараз дзевяць трыццаць  
па мясцоваму часу.  
Усё на месцах сваіх і ў паважным  
даладдзі.  
У далінцы рачулка сабе, як рачулка.  
Сцежка ў постаці сцежкі  
адзайсёдна заўсёднай.  
Лес у выглядзе лесу з веку ў веку  
і аман,  
а ўгары птушкі лётаюць так,  
як лётаюць птушкі.

Як акінуць вачыма, пануе тут ціша.  
Адна з тых зямных хвіляў,  
якіх просяць пабыць.

#### НАТАТКА

Жыццё — адзіны спосаб,  
каб абрасціць лістотай,  
зяхаць на пяску,  
успыхваць на крылах;  
быць сабакам,  
або лашчыць яго па цёплай поўсці;

адрозніваць боль  
ад усяго, што не ёсць ім;

трапляць у прыгоды,  
блукать у абшарах,  
вышукваць найменшую між памылак.

Вылучны выпадак,  
каб праз хвіліну ўзгадаць,  
пра што размаўлялася  
пры патушанай лямпе;

і, прынамсі, хоць раз каб  
спатыкнуцца аб камень,  
змокнуць пад нейкім ліўнем,  
зубіць ключы ў траве;

і сачыць за іскрынкай на ветры;

і чагосьці важлівага безнадзейна  
не ведаць.

#### СПІС

Склала спіс пытанняў,  
на якія ўжо не дачакаю адказаў,  
бо альбо зарана на іх,  
альбо не здолею іх зразумець.

Спіс пытанняў доўгі,  
закранае важлівае і меней важлівае,  
а як што не хачу вас стамляць,  
адзначу хіба некаторыя:

Што было сапраўднае,  
а што ім толькі здавалася  
на гэтай арэне  
зорнай і падзорнай,  
дзе апроч квітка на ўваход  
абавязковы квіток на выхад;

Што з цэлым светам жывым,  
якога не параўнаць мне  
з іншым жывым;

Пра што будучы пісаць  
назаўтра газеты;

Калі спыняцца войны  
і што іх замяніць;

На чым цяпер пальцы  
сардэчныя прясцёнак,  
у мяне скрадзены — згублены;

Дзе жытло вольнай волі,  
якая ўмее быць і не быць адначасна;

Што з дзесяткамі тых людзей —  
ці насамрэч ведалі мы адно аднаго;

Што магла сказаць мне М.,  
калі гаварыць не магла ўжо;

Чаму кепскія рэчы  
я ўспрымала як добрыя,  
і што мне патрэбна,  
каб больш не памыляцца?

Пэўныя пытанні  
я запісвала перад сном.  
Па абуджэнні ж  
ужо не магла прачытаць іх.

Часам схільная думаць,  
што гэта істы шыфр.  
Але і гэта пытанне,  
якое некалі збавіцца ад мяне.

#### УСЁ

Усё —  
слова нахабнае і надзьмутае пыхай.  
Вымагае напісання ў двукоссі.  
Удае, што нічога не абмінае,  
што кунціць, ахтвае, змяічае і мае.  
А тым часам з’яўляецца толькі  
шматком хаоса.

**"Беларусь-TV"**

**Intelsat 904, 60<sup>0</sup> В.Д.**

**АФЦЭРСКИ БАЛЬ**

Святочны канцэрт да Дня абароны Айчыны.



Святочная праграма, галоўныя ўдзельнікі якой курсанты Мінскага суворайскага ваеннага вучылішча і вышэйшы афіцэрска састаў рэспублікі, будзе праходзіць у калоннай зале Мінскага суворайскага вучылішча. Пад гукі ваеннага маршу Леаніда Захлеўнага ў суправаджэнні ўзорна-паказальнага аркестра Узброеных Сіл Беларусі ўсе госці і ўдзельнікі свята трапяць на сапраўдны баль.

Абаронцаў Айчыны чакаюць віншаванні ад Анатолія Ярмаленкі, Алеці, Наталлі Тамелы, Алега Сямёнава, вакальнага ансамбля "Чысты голас" і, зразумела ж, ад саміх вайскоўцаў.

Вядучыя свята — Алена Спірэдовіч і Юрый Гроераў.

**"СТВАРАЛЬНІКІ"**

3 4 лютага па панядзелках у 18.30 (з паўторам па серадах у 10.25)

Гэта перадача пра тых, хто жыў з адкрытым сэрцам, стаў надзеяй і гонарам краіны. Яе героямі будучы таленавітыя хлопцы, якія займаюць прызавыя месцы і атрымліваюць залатыя медалі, спецыялісты і кіраўнікі, якія вывялі заводы і фабрыкі на сусветны ўзровень, паднялі калгасы і саўгасы, людзі, якія не баяцца працягнуць руку дапамогі тым, хто аступіўся...

**"СПРАВА ВАЖНАЯ"**

Па нядзелках у 14.30 (з паўторам у пятніцу ў 10.50)

Сацыяльная праграма, у якой узнёмаюцца пытанні, што хвалююць усіх. У якім стане сёння медыцынскае абслугоўванне на вёсцы, як зрабіць здаровы лад жыцця нормай, якія сацыяльныя гарантыі ёсць у грамадзян Беларусі і як абараніць сябе ў экстрэмальнай сітуацыі, як не трапіць на вудачку ашуканцаў і якія праблемы могуць з'явіцца разам са спадчынай... На гэтыя і многія іншыя жыццёва важныя пытанні тэлеглядачы змогуць атрымаць адказ, а адпаведна, і рэальную дапамогу ў праграме "Справа важная".

**"БРЫТВА АКАМА"**

Па серадах у 18.35 (з паўторам у чацвер у 11.30). Навукова-папулярная праграма.



Даступна і кампетэнтна праграма расказа тэлеглядачам аб сённяшнім дні навукі. Чатыры рубрыкі перадачы: "Плён навуковых пазнанняў", "Альма-матэр", "Кірмаш талентаў" і "Займальнае навука" дапамогуць дасканала разабрацца ў кожнай з праблем. У выпусках у лютым гаворка пойдзе аб дэмаграфіі, сучаснай неарганічнай хіміі, "жывой" беларускай мове, нанатэхналогіях.

Вядучая — Аляксандра Снегіна.

(Аб дакладным часе выхаду перадач у эфір можна даведацца на сайце [Белтэлерадыёкампаніі www.tvr.by](http://Белтэлерадыёкампаніі www.tvr.by)).

**Слухай сваё: музычная хваля 2005**

# Легенды і паданні пра 75%

З Новым годам, сябры-меламаны. Чым вас можна парадаваць у першыя дні гэтага чарговага этапа нашага жыцця, калі ніякіх глабальных музычных падзей яшчэ не паспела і адбыцца? Ну безумоўна ўспамінамі пра найбольш значныя музычныя падзеі года мінулага. Такія агляды цяпер робяць у газетках і Інтэрнэт-рэсурсах розныя журналісты, прадзюсеры, каментатары, музыканты. Мы папрасілі абагульніць усе гэтыя выказванні нашага сталага аўтара, аднаго з выдаўцоў глабальнага энцыклапедычнага даведніка "222 альбомы беларускага року" Вітаўта МАРТЫНЕНКУ.

— Пачну з таго, што кнігу "222 альбомы беларускага року" мы з журналістам Анатолем Мьялеуем паспелі завяршыць у мінулым годзе, але падзей года яна не стала, бо выдавецтва "Медысон" і лэйбл "БМАgroup" перанеслі дату выпуска на вясну 2006 года. Што ж, вопытным прадзюсерам відней, але памятных падзей і без нас пакуль хапала. Пачаць хіба з таго, што 2005 быў першым годам дзеяння новага закону аб змесце беларускага радыёэфіру. Пра славетны 75 працэнтаў напісана сотні артыкулаў, праведзена дзесяткі акцыяў у падтрымку і супраць яго... Але пільны слых здольны пачуць, што беларускі FM-эфір стаў значна больш пазнавальны, чым год раней. У першую чаргу дзякуючы актыўнасці ў новых умовах "Аўтарадзе" (105.1FM), дзе хоць і няпоўныя 75 працэнтаў беларускай музыкі, але яна гучыць выразна прыкметнымі блокам.

Найбольш паказальным асабіста для мяне летась стаў цэлы шквал гістарычных перавыданняў беларускай папулярнай музыкі: да 10-годдзя ўпершыню выйшлі на кампакт-дысках дэбютныя альбомы легендарных цяпер гуртоў "Палац" ("Folk Modern"), "Кітві" ("Гэй, лёлі!"), а незабыўны Данчык новым кампактам адсвяткаваў 20-годдзе свайго лепшага альбома "Я ад вас далёка". Выйшлі нарціце ў шырокі тыраж і архіўныя экспедыцыйныя запісы беларускай аўтэнтыкі са збораў лідэра гурта "Троіца" Івана Кірчука ("Столішчына") і лідэра гурта "Ur'ia" Юрася Выдронка ("Каляды").

Магчыма, своеасаблівым паказчыкам станоўчых змен у беларускай музыцы стала і перавыданне больш новых рэлізаў: згаданы лэйбл "БМАgroup" паўторна запусціў у тыраж свой маштабны рэліз "Генералы айчыннага рока" (2004, зборнік нашых песенных іздэўраў за апошнія 30 гадоў), а фірма "West records" пераклінула ў гітарыста Піта Паўлава правы на чарговае перавыданне ягонага незвычайнага рок-праекта "Garadzkija" (2003).

Зрэшты, калі б у падзях года былі толькі перавыданні, дык не было б прычын для аптымізму. Але 2005 стаў яшчэ і годам шмат якіх адкрыццяў. Для прыкладу, раней усё пагаворвалі, што беларуская папулярная музыка чамусьці абмяжоўваецца дзвюма крайнасцямі: або татальна цяжкае рок, або фальклор. Маўляў, няма танцавальнай музыкі, звычайнай папсы па-беларуску.

Так, і ў гэтым годзе было шмат цікавых цяжкіх рэлізаў ("Partyzone" — "Смерці няма", "Тарпач" — "Усё будзе...", "Змяя" — "Усё дзеля вас", ды якія ж аптымістычныя назвы), нямаля і цікавых інтэрпрэтацыяў фальклору ("Guda" — "Тэры багоў", "Yar" — "Вясна красна", "Ліцвіны" — "Неба і Зямля"), але выразна пашырыўся спектр лёгкай, романтичнай, спрыяльнай для адпачынку музыкі. Самае уражлівае адкрыццё тут — альбом "Bionic@" гурта "zIGZAG", песні з якога прызналі надзвычай фарматымі многія мясцовыя радыёстанцыі, а твор "Малітва" дык і ўвогуле не выходзіў



цэлы год за межы летай беларускай дваццаткі Беларускага тэлебачання "На скрыжаваннях Еўропы" і трапіў у выніковы CD-зборнік.

Уразіў у гэтым годзе і фельдмаршал беларускага блюза (як яго назвалі на фестывалі "Генералы айчыннага рока") Андрэй Плясанаў. Віртуозныя рытмы рок-

н-ролаў ягонага прафесійнага саставу "P.L.A.N." запомнілі многім па альбомах "Blues у канцы тунеля", "Вам слова, Джон Ячмень", "Вялікае калі ласка", якія мелі поспех і з матэрыялам якіх гурт выступаў не толькі ў Беларусі, але і ў Польшчы, Турцыі, Егіпце... Але на радыёстанцыях і ў тэлеэфіры раптам

загучаў іншы "P.L.A.N." — мяккі, пяшчотны, але такі ж меладыйны і эмацыянальна цёплы. Аказваецца, гурт цалкам запісаў за гэты год альбом у моднай версіі unplugged, гэта значыць акустычны. Прэзентацыя новага выдання планавалася на пераднавагоднія свята, але, вярнуўшыся ў снежні з Егіпта, Андрэй Плясанаў заўважыў, што прэса пачала ўжо аналізаваць музычныя падзеі года, а ягоны праект, аказваецца, нікуды не трапіў. Бадай, слушным у такіх умовах было рашэнне: "Раз нашыя адмыслоўцы не заўважылі ні радыёпрэзентацыі, ні нават водгукі ў сэрца газет, значыць гэты праект стане падзеяй наступнага года, а я тым часам паспею дадаць да праграмы дыска цікавыя відэафонусы з нашых замежных вандровак".

Што да найбольш прыкметных канцэртаў 2005 года, дык я згодны з меркаваннем многіх даследчыкаў, што такога статусу заслужоўвае XV фестываль "Рок-Кол" у Полацку. Там была і процьма унікальных адкрыццяў з усяе краіны (полацкая "Tndra", магілёўскі "Таварыш Маўзер", віцебскі "Восьмы дзень"), і маштабныя канцэрты сапраўдных зорак нацыянальнай рок-сцэны "N.R.M.", "Крэма", "Tesaurus", выступаў на радзіме і папулярны сталічны цяпер "Сток".

Дарчы, мінскі "Tesaurus" даў падставы музычнай прэсе загаварыць і пра беларускую культурніцкую экспансію на Усход, правёўшы цыкл аншлававых канцэртаў у Расіі. Шкада толькі, што нека абмінула прэса ўвагай украінскія гастролі "Tesaurus-2005", таму цяжка зрабіць тут нейкія аб'ектыўныя высновы.

Культурніцкай рок-экспансіяй на Усход і на Паўдзень адзначылася і ініцыятыва "БМАgroup" ушанаваць памяць легендарнага гомельскага метал-гурта "Gods Tower". Альбом-трыбют выліўся ў зграбны канцэптальны двайнік (2CD) "Варта Вежы Багоў", у якім пажадалі прыняць удзел гурты не толькі з Беларусі, але і з Украіны, Расіі. Калі ўлічыць, што творчасць таленавітых гамельчан, якімі апекаваліся нямецкія прадзюсерскія цэнтры, праходзіла ў англамоўным рэчышчы, дык выглядае надзвычай цікавым жаданне музыкантаў з Пензы, Масквы, Пецярбургу паспрабаваць сябе ў беларускамоўі. А украінцы ўразілі ўсіх украінамоўнай версіяй адной са славетных песень гомельскага калектыву. Першая прэзентацыя гэтага выдання сабрала бітком адзін з самых умяшчальных сталічных клубаў (1 000 чалавек), а таму пазастала публіцы прадзюсеры цвёрда паабяцалі ў новым годзе паўтарыць гэтае мерапрыемства (чарговая спроба задаволіць гэты ажыятажны попыт была 13 студзеня ў клубе "Рэактар", а наконнт працягу вядуцца яшчэ перамовы).

Беларуская песня за 2005 год не толькі вярнулася на радыё і тэлебачанне, не толькі пашырылася на якасных фірменных дысках, але і апанавала Інтэрнэт. З сённяшняга музычнага плебісцыту (галоўнае, на партале [www.music.fromby.net](http://www.music.fromby.net)) можна вывесці і дзесятку найбольш прыкметных песенных новатвораў нашай краіны: "Маё сэрца" (гурт "Partyzone" і Руся Шукорава), "Вольныя танцы" (гурт "Postscriptum", які сам стаў прыкметным камбэкам старых легенд), "Снайпер" (гурт "Tesaurus"), "Белакрылы анёл" (гурт "Zet"), "Туркысты" ("Крамбамбуля"), "Тара" (гурт "zIGZAG"), "Магнэзія" (гурт "Змяя"), "Шэра-ружовыя сны" (гурт "P.L.A.N."), "Хутчэй" (гурт "Тарпач"), "Крыва-кравейці" (гурт "Znich", яшчэ адзін прыкметны камбэк).

Цікава, што ў прыгаданым вышэй праекце "Варта Вежы Багоў", замовы на які паступаюць аж з гарадоў Сібіры і Далёкага Усходу, вызначылася не толькі цікавая украінская інтэрпрэтацыя беларускай песні, а і вышэйэнергетычны іздэўр маладога гурта "Змяя", песні якога ёсць ва ўсіх беларускіх плебісцытах.

Вось такі ён быў, беларускі музычны год 2005. І як бы мы ні глядзелі псімістычна на ўяўны гвалт новага закона аб 75 працэнтах, але менавіта дзякуючы яму мы сутыкаемся разнастайнасаю не чужых пернікаў, а сваіх.

# Людвік Хамінскі

## Чалавек шматгранных інтарэсаў і ініцыятыў



Ён быў селекцыянерам: амаль чвэрць стагоддзя ў Еўропе і больш за 30 гадоў у былым СССР славілася выведзеная ім парода вупражных коней. Быў грамадска-палітычным дзеячам: абараняў на судзе заснавальніка "Грамады", аўтара "Беларускай граматыкі для дзяцей" Браніслава Тарашкевіча. А яшчэ журналістам: напісаў каля дзесятка гісторыка-краязнаўчых кніг-даследаванняў. І выдавец: дзякуючы яму з'явіліся ў свет 80 кніг мастацкай літаратуры, паліграфічна прыгожа аформленых. І яшчэ кнігалюб-асветнік: сабраў уласным коштам бібліятэку, якая налічвала больш за 12 000 тамоў кніг. Урэшце, адміністратар: узначальваў у Варшаве Цэнтральны інстытут культуры. Усё пералічанае вышэй датычыцца аднаго чалавека — Людвіка Станіслава Аляксандравіча Хамінскага. Нарадзіўся ён 1 лютага 1896 года ў маёнтку Альшэва былога Свянцянскага павета Віленскай губерні. І таму быў абыдзены увагай, а дакладней прапушчаны ў беларускіх энцыклапедычных выданнях. Але цяпер гэты Мядзельскі раён Мінскай вобласці... Яго хатнім выхаваннем і першачатковым навучаннем займалася французжанка ўкраінскага паходжання Марыя Бянок. У доме Хамінскіх гучала французская, польская, руская і беларуская мовы, якія Люцік з дзяцінства чуў і засвоіў. Сістэматычную пачатковую адукацыю атрымаў у Альшэўскай школе, заснаванай яго бацькам Аляксандрам Станіславам Лаўрэнам. Старанны і здольны вучань Людвік у 1903 годзе з адзнакай за выдатныя веды скончыў Свянцянскую гімназію, а потым за чатыры гады (1903-1912) — два факультэты, інжынерна-агранамічны і гуманітарных навук, Ягелонскага ўніверсітэта ў Кракаве.

### АЛЬШЭЎСКАЯ ПАРОДА КОНЕЙ

Вярнуўшыся ў Альшэва, Хамінскі вырашыў прымяніць на практыцы атрыманыя ва ўніверсітэце веды. На заснаванай бацькам конегаспадарчай ферме вырашыў заняцца выведзеннем племяннай пароды коней з патрэбнымі для сельскай гаспадаркі якасцямі. Дзякуючы старанням і зрудыцы, яму ўдалося селекцыянаваць пароду коней, якая стала вядомай пад назвай альшэўскай запражня. Жарабцы гэтай пароды паказвалі максімальную цяглавую сілу, роўную вазе грузу 10-13 тон. Коні вызначаліся рахманасцю і даўгалеццем, у 20-гадовым узросце маглі выкарыстоўвацца не толькі для работы, але і для ўзнаўлення пагалоўя. Калі спачатку альшэўскія коні карысталіся попыткам толькі на мясцовых кірмашах — у Міхалішках, Свіры, Лынтупах, то, пачынаючы з 1915 года, іх слава выйшла на еўрапейскую арэну. Коней сталі пастаўляць у Германію, Францыю, Данію і іншыя краіны. Каб абмяняцца вопытам у селекцыі і гадоўлі, Л.Хамінскі арганізаваў Саюз каняводаў.

Пасля Вялікай Айчыннай вайны на базе канюшні Хамінскага быў арганізаваны Альшэўскі конезавод. Гэта стала магчымым таму, што асноўнае ядро племянных коней захавалася. У 1956-1960 гадах на Маскоўскай ВДНГ 12 элітных жарабцоў атрымалі атэсты І і ІІ ступеней. Альшэўскі конезавод стаў цэнтрам па селекцыі беларускіх запражных коней. У 1960 годзе на яго базе стварылі Вілейскую дзяржаўную племянную станцыю.

Спрабаваў гаспадар Альшэва разводзіць і элітных галандскіх кароў, якія славіліся высокімі надоямі. Але тут яго напаткала няўдача. Завезеныя галандскія каровы ва ўмовах Альшэва сталі хварэць і даваць малако нізкай тлустасці. Давялося вяртацца да мясцовай чырвонай пароды. Попытам у гэтай справе Хамінскі падзяліўся ў дыскусійнай брашуры "Чырвоная мясцовая жывёла ў Літве" (Вільня, 1921). Як аграном, на старонках кнігі пераконваў чытача, што ўрадлівасць зямлі залежыць ад колькасці арганічных угнаенняў (гною) і таму рэкамендаваў разводзіць у гаспадарках жывёлу, але не ганяцца за колькасцю пагалоўя, а трымаць высокапрадукцыйны статак. Абатраючыся на свой вопыт, рэкамендаваў пашыраць толькі чырвоную пароду кароў, прыстасаваную да мясцовых умоў. Ад іх на сваёй ферме атрымліваў больш як па 4 000 літраў малака высокай тлустасці. Сумесна з Эдвардам Скірмунтам заклаў на

балотах у раёне Блакітных азёр 10 сажалак і ставой. Жывую рыбу вазілі ў бочках прадаваць у Свянцянны і Вільню. Гасцям, дачнікам, чэлядзі рыбы таксама хапала ўдасць.

### НА ГРАМАДСКА-ПАЛІТЫЧНАЙ НІВЕ

У 1915 годзе Л.Хамінскі пасяліўся ў Вільні, але практычна не пераставаў быць у Альшэве. У Вільні пачаў займацца палітычнай і журналісцкай дзейнасцю. Уступіў у шэрагі Польскай народнай партыі "Вызваленне", якая мела значны ўплыў на сялян Заходняй Беларусі. Радыкальная праграма і актыўная прагандысцкая работа сярод сялянства спрыялі таму, што вакол партыі згуртавалася значная частка сярэдняй і дробных сялян.

Ад імя партыі "Вызваленне" ў 1923 годзе Л.Хамінскі быў выбраны паслом (дэпутатам) у Сейм Рэчы Паспалітай. У маі 1928 года на судзе над грамадоўцамі Людвік Аляксандравіч выступіў у абарону заснавальніка ТБШ, старшыні "Беларускай сялянска-рабятніцкай грамады" Браніслава Тарашкевіча, якога назваў "высокамаральным кіраўніком беларускага вызваленчага руху".

Л.Хамінскі стаў вядомы сваімі дэмакратычнымі перакананнямі. Змяшчаў у газетах артыкулы ў абарону бедных і сярэднях сялян. Кіраўніцтва партыі імкнулася займацца згодніцкай пазіцыяй, але пад націскам радавых членаў вымушана было ўключыцца ў барацьбу супраць памешчыцкага землеўладання і перайшло ў апзіцыю супраць урада Ю.Пілсудскага. Л.Хамінскі ў выступленні на 88-м пасяджэнні Сейма Рэчы Паспалітай 14 снежня 1923 года пры абмеркаванні закона аб парцэлецыі і асадніцтве адстойваў інтарэсы сялянства. Гэты сейм Ю.Пілсудскі ў 1930 годзе разгнаў, Л.Хамінскі быў пазбаўлены мандата дэпутата сойма.

### ВЫДАДЗЕНА Ў ДРУКАРНІ "ЛЮКС"

У 1918 годзе Л.Хамінскі выкупіў у Вільні некалькі невялікіх юрэйскіх і рускіх друкарняў (Рабухна, Канцэлен-богена, Мінскера), завёз з Варшавы польскі шрыфт і на гэтай аснове на працягу 1919-1920 гадоў заснаваў сучаснае прадпрыемства — Польскую выдавецкую друкарню "Люкс" ("Lux"). Потым забяспечыў друкарню багатым наборам шрыфтоў розных узораў, у тым ліку і рускага алфавіта, што адкрыла яму шырокае поле дзейнасці. Л.Хамінскі рэдагаваў і выдаваў польскія штотыднёвікі "Унія" (1919), краязнаўчы часопіс "Наш край", "Краёвую газету", акадэмічны альманах "Alma mater Vilnensis".

На працягу 1922-1931 гадоў выдавецтвам і друкарняй "Люкс" было выдадзена каля 80 назваў кніг, галоўным чынам мастацкай літаратуры. Сярод іх "Мая зямля" Я. Булгака, "Канікулы ў пушчы" Б. Гердца, "Блакітны сад" Ф.Крушэўскай, "Пра салдата-бадзёгу" Е. Слюньскага. У друкарні Л.Хамінскага ўбачылі свет кнігі "Адам Ганоры Кіркор" М. Бранітэйна пра беларускага і польскага гісторыка і этнографа, аўтара прац па гісторыі Беларусі, археолога, які праводзіў раскопкі ў Ашмянскім, Вілейскім і Свянцянскім паветах, "Гасцям Вільні на памяць" Ч. Яноўскага, "Міцкевічаўска бібліяграфія" Л.Сталярэвіча, "Чатыры стагоддзі кнігадрукавання ў Вільні" (1925-1925) Л.-К. Абрамовіча, прадмову да якой напісаў Хамінскі, і іншыя.

Л.Хамінскі клапаціўся аб высокай паліграфічнай якасці сваіх выданняў і высокім узроўні графікі. Таму запрашаў да супрацоўніцтва з "Люксам" знакамітых графікаў Зыгмунта Грабоўскага, Тадэвуша Граноўскага, Юрыя Гаплэна, Міхала Роўбу, мастакоў Фердынанда Рушычы, Людміра Сляндзінскага. Выдадзеныя Хамінскім кнігі ў 1924 годзе на выставе "Мастацтва і майстэрства" (Варшава) былі ўзнагароджаны Вялікім залатым медалём. Высокую ацэнку атрымалі кнігі Л.Хамінскага і на выставе за мяжой — у Капенгагене (Данія). Газета "Tijdschrift" ахарактарызавала кнігу "Шлюбы" С.Прыбішэўскага, якая выйшла з тыпаграфіі Хамінскага, як адно з прыгажэйшых паліграфічных выданняў.

У 30-я гады Л.Хамінскі перайшоў на больш прыбытковое выдавецтва — стаў друкаваць акцыяныя дакументы, расклады цяжкіх і іншае, але ўсё роўна ў 1935 годзе пацярпеў банкруцтва. Каб напярэць становіцца, сумесна з друкарном-машыністам Людвікам Ракоўскім заснаваў фотакімаграфічную майстэрню, у якой пачалі рабіць копіі дакументаў, малюнкаў, карцін, фотаздымкаў, ідэнтычных з арыгіналамі. Прадпрыемства мела поспех, і іх майстэрня стала эксперыментальным цэнтрам у сферы новай у той час тэхнікі рэпрадукцыі.

### СЯДЗІБА ХАМІНСКАГА

#### ЯК АСЯРОДАК КУЛЬТУРНАГА ЖЫЦЦЯ

У пачатку 30-х гадоў Людвік Аляксандравіч арганізаваў у сваім маёнтку эксклюзіўную дачу для аднадумцаў, з якімі сябраваў і супрацоўнічаў, якія былі яму дарагія. Разам са сваёй жонкай Стэфаніяй ператварыў альшэўскую сядзібу ў мясціну, дзе збіралася творчая інтэлігенцыя тых часоў. Сядзіба стала своеасаблівым цэнтрам культурнага і грамадскага жыцця другой чвэрці XIX стагоддзя. Пра гэты перыяд польскі гісторык культуры Станіслаў Лорэнц, які неаднойчы гасцяваў у Альшэве, пакінуў цікавую інфармацыю: "Хамінскія ў 1930 годзе заснавалі ўзорную дачу ў самім палацы, дастаткова вялікім, вядома, для гасцей старанна выбраных". Гасцямі Хамінскіх былі дырэктар Віленскай універсітэцкай бібліятэкі Адам Лысакоўскі, пісьменнік Уладзіслаў Умінскі, юрыст прафесар Браніслаў Урублеўскі і яго жонка Скірмунт, навагрудскі ваявода Зыгмунт Бячкоўскі, мастакі Казімір Квяткоўскі і Фердынанд Рушычы, пісьменніца і выдавец Елена Ромер-Ахенкоўская. Суды прыязджалі для абмену вопытам сябры Саюза каняводаў.

Ведаючы незатыўнае стаўленне Л.Хамінскага да буржуазных улад, апошнія нелегальна назіралі за ім. Пад

маркай абароны чэлядзі ад дрэннага ўплыву падпольшчыкаў у маёнтку накіроўвалі паліцэйскіх і шпегав. Сын панскага фурмана Уладзімір Цюкша расказаў мне, як Хамінскі кпіў з паліцэйскіх. Успамінаў, што звычайна на 1-е мая падпольшчыкі раскідвалі ў наваколлі антыдзяржаўныя ўлёткі, а ўлады стараліся ім перашкаджаць. Адночы Хамінскі ўзяў у члена КПЗБ Б.Бакулы некалькі ўлёткаў і, прогультваючыся па сваім парку, непрыкметна параскідаў іх. Для яго было вялікім задавальненнем назіраць, як паліцэйскія і сшычыкі насіліся па парку ў пошуках "большавікоў".

У Альшэве і наваколлі быў звычай: на другі дзень Вялікадня на вёсках адзілі валачобнікі, якія з дазволу гаспадара "падвасэльвалі хату" — пад акном спачатку выконвалі "Алялю" (рэлігійную песню), а потым — "дрындушку", у якой або ўслаўлялі гаспадара, або жартавалі з яго. За гэта атрымлівалі пачастункі. І вось група валачобнікаў з Нарэйшаў абышла вёску Грумбіненты. У апошній хаце падсілкаваліся з гарэлкай і на падпітку вырашылі "падвасэльці" і альшэўскага пана Хамінскага. "Алялю" сям-так праспяваў, а якую "дрындушку" праспяваў — не дамовіліся, таму замоўклі. Пан вынес на сподачку залаты рубель і фарбаванае яйка.

— Цо бьнедзеце спончонтку бралі: свенцонэ яйко чы руб? — гаспадар, магчыма, хацеў праверыць ступень рэлігійнасці валачобнікаў.

— Руб, паночку, а яйка ўсунь сабе ў д... — азваўся на добрым падпітку вясковы рызыконт.

Пан не вытрымаў дзёркасці. І да стоража: — Просіць руб, то і руб (рубані) п'януцку плёткай.

Рызыконт не стаў чакаць. Яго, нібы ветрам здэмула: шыбануў у парк — дай Бог ногі. Стараж спуціў сабаку, а рызыконт спрытней за ката ўскочыў на елку і прасядзеў там аж да раніцы, пакуль не прывязалі сабаку зноў. З гэтага часу да Місюка прыклеілася мянушка "Руб, паночку!"

### ЗБРАЛЬНІК

#### І РАСПАЎСЮДЖВАЛЬНІК КНІГ

Па сваім светапоглядзе Л.Хамінскі стаяў на асветніцкіх пазіцыях, надаваў вялікае значэнне распаўсюджванню навуковых ведаў, культурна-асветніцкай дзейнасці, лічачы гэта галоўным у рэнтабельным вядзенні гаспадаркі, а таксама і магчымай змене грамадскага ладу жыцця. У 1929-1939 гадах ён займаў пасаду прэзідэнта Таварыства бібліяфілаў Вільні, быў таксама членам Саюза бібліяфілаў Польшчы (ZBP — Związek Bibliofilów Polskiej). Па яго ініцыятыве ў 1933 годзе была створана арганізацыя па распаўсюджванні кніг, у якой прымаўлі ўдзел не толькі члены Віленскага таварыства, але і сябры Саюза бібліяфілаў усёй Польшчы. Кіравала актыўнай прадымальніца Ганна Дрэге. Па ініцыятыве Л.Хамінскага і дзякуючы падтрымцы і пльёнаму супрацоўніцтву з прадымальніцай была адкрыта ў Вільні кнігарня.

Пачынаючы з 1918 года, шмат намаганняў прыклаў Л.Хамінскі для стварэння прыватнай бібліятэкі ў Альшэве. Альшэўскі кнігазбор меў інвентарныя нумары і каталог, налічваў на канец 1938 года больш за 12 000 тамоў кніг, меўся багаты збор акавафортаў у 12-ці папках (больш за 600 адзінак). У кнігазборы мелася некалькі старадрукаў XVII-XVIII стагоддзяў, але галоўным чынам былі кнігі

XIX-XX стагоддзяў, пераважна мастацкая літаратура на польскай, французскай і нямецкай мовах, у тым ліку звязаная з творчасцю А.Міцкевіча, Ц. Норвіда, С. Высплянскага. Мелася шмат зборнікаў французскай і польскай пазіі, твораў гістарычнай тэматыкі, гаспадарчых і прыродазнаўчых навук. Былі энцыклапедыі, атласы, мемуары, бібліяграфічныя кнігі. Урэшце, тут захоўваўся славетны рукапісны "Альшэўскі летапіс" (XVI стагоддзе). Бібліятэка ад Хамінскага была не столькі справай асабістага гонара, але ў першую чаргу крыніцай ведаў, асветы. Карыстаючыся сабранымі матэрыяламі, ён напісаў гісторыка-краязнаўчыя кнігі-даследаванні "Сярэдняя Літва і Польшча", "Лад Літвы", "Прысуды смерці паўстанцам 1863 года" і іншыя.

### ВІХУРА ВАЙНЫ

#### АДАРВАЛА АД АЛЬШЭВА...

У верасні 1939 года Хамінскі выехаў у Вільню. Яго пакаёўка Аналенія Нескармонна (Кавалеўская) расказвала мне, што гаспадар пакінуў Альшэва на брычцы "як стоі" — з рэчыва нічога з сабой не ўзяў. Парабкі і навакольныя сяляне рабаваць панскую маёмасць не сталі. Аднак разбураць "панскае гняздо" прыхвалі актывісты са Свіра. Яны павылідалі з палаца і паламалі партрэты і карціны, знішчылі бібліятэку, якую называлі "шкодным носьбітам буржуазнай ідэалогіі". Фаліянты гарэллі кепска, таму дзеці частку кніг, асабліва з малюнкамі, паспелі забраць з кучы для сябе. Відаць, тады ж загінуў і "Альшэўскі летапіс". Далейшы лёс яго невядомы. Аўтару гэтых радкоў не ўдалося ашукаць хоць бы адну з кніг унікальнай бібліятэкі.

У час нямецкай акупацыі Л.Хамінскі працягваў жыць у Вільні, падпольна выпускаў "Бюлетынь Віленскі", у якім змяшчаў патрыятычныя антыфашысцкага накірунку матэрыялы. Пасля вызвалення Вільні ад фашыстаў органы НКВС у канцы 1944 года арыштавалі Хамінскага, саслалі ў Данбас на шахты. Там ён прабыў да 1946 года, пакуль яго як польскага падданага не дэпартавалі ў Польшчу.

Высокаўздзіраванаму чалавеку, які валодаў дзевяццю мовамі — французскай, рускай, польскай, украінскай, літоўскай, нямецкай, італьянскай, беларускай і англійскай — у Варшаве была прадастаўлена прэстыжная работа: яго прызначалі дырэктарам Цэнтральнага інстытута культуры пры Міністэрстве культуры і мастацтва. Тут ён стаў таксама сузаснавальнікам кааператывага выдавецкага інстытута "Мастацтва", з'яўляўся адначасова старшынёй праўлення гэтага выдавецтва. За актыўную, плённую і патрыятычную дзейнасць урад Польшчы ўзнагародзіў яго афіцэрскім крыжам — Ордэнам Адраджэння Польшчы. Памёр 28 студзеня 1958 года ў Варшаве.

\*\*\*

Чалавек, які спрычыніўся да развіцця культуры двух народаў — беларускага і польскага (у першай палове жыцця займаўся развіццём беларускай культуры на Мядзельшчыне, а ў другой — польскай у Варшаве), сёння незаслужана забыты. Хоцяцца гэтым допісам вярнуць яго імя з забывання.

Ян ДРАЎНІЦКІ, (Мядзельскі раён).

Рэдакцыя газеты "Голас Радзімы" выказвае падзяку Польскаму інстытуту ў Мінску за дапамогу ў атрыманні рэдкага здымка Людвіка Хамінскага.

**Анонс**
**Праграма XX зімовых Алімпійскіх гульняў з удзелам беларускіх спартсменаў**
**ІТАЛІЯ, ТУРЫН. 10-26 лютага 2006 года**

Цырымонія адкрыцця — 10 лютага. Цырымонія закрыцця — 26 лютага. Турын. Алімпійскі стадыён.

**Скачкі з трампліна (Праджэлата)**
**11 лютага** — індывідуальная кваліфікацыя 18.00-19.00.

**12 лютага** — індывідуальны фінал 18.00-19.45.

**17 лютага** — індывідуальная кваліфікацыя 18.00-19.00.

**18 лютага** — індывідуальны фінал 18.00-19.45.

**20 лютага** — камандныя 18.00-19.45.

**Гарналыжны спорт**
**(Сестрыерэ. Коле)**
**17 лютага** — жаночы слалам, камбінацыя 17.00-18.00, 19.30-20.30.

**22 лютага** — жаночы слалам 17.45-18.45.

**25 лютага** — мужчынскі слалам 18.30-19.30.

**Лыжняе двухбор'е**
**(Праджэлата. План)**
**11 лютага** — індывідуальныя выступленні 11.00-13.00, 15.00-15.45.

**15 лютага** — камандныя выступленні 10.30-12.00, 15.00-16.00.

**21 лютага** — спрынт 11.00-12.00, 14.00-14.30.

**Біятлон (Чэзана. Сан Сікарыё)**
**11 лютага** — мужч. 13.00-15.00.

**13 лютага** — жанч. 10.00-12.00.

**14 лютага** — мужч., спрынт 13.30-15.30.

**16 лютага** — жанч., спрынт 12.00-13.00.

**18 лютага** — жанч., гонка 12.30-13.30; мужч., гонка 14.30-15.30.

**21 лютага** — мужч., эстафета 12.00—14.00.

**23 лютага** — жанч., эстафета 12.00-14.00.

**Канькабежны спорт**
**(Турын. Авал Лінгота)**
**12 лютага** — жанч. 16.30-19.00.

**14 лютага** — жанч. 16.00-19.00.

**15 лютага** — мужч./жанч., гонка 17.00-18.40.

**16 лютага** — мужч./жанч., гонка 17.00-18.40.

**19 лютага** — жанч. 17.00-19.00.

**22 лютага** — жанч. 17.00-19.00.

**25 лютага** — жанч. 16.30-18.15.

**Шорт-трэк (Турын. Палавела)**
**12 лютага** — фінальная кваліфікацыя 19.00-22.15.

**15 лютага** — эстафета 19.30-22.00.

**18 лютага** — фінал 19.30-22.10.

**22 лютага** — кваліфікацыя, фінал 19.30-21.30.

**25 лютага** — эстафета, фінал 19.30-21.55.

**Фігурнае катанне**
**(Турын. Палавела)**
**14 лютага** — мужчыны, кароткая праграма 19.00-23.15.

**16 лютага** — мужчыны, вольная праграма 19.00-23.30.

**24 лютага** — казальныя выступленні 19.00-21.30.

**Фрыстайл (Соз д'Ул. Ювенса)**
**11 лютага** — жанчыны, могул, кваліфікацыя і фінал 19.00-20.00.

**15 лютага** — мужчыны, могул, кваліфікацыя і фінал 17.30-18.30.

**19 лютага** — жанчыны, акрабятка, кваліфікацыя 18.30-20.30.

**20 лютага** — мужчыны, акрабятка, кваліфікацыя 18.30-20.20.

**22 лютага** — жанчыны, акрабятка, фінал 18.45-20.15.

**23 лютага** — мужчыны, акрабятка, фінал 18.30-20.00.

**Алімпіяда-2006**


# XX зімовыя Алімпійскія гульні ў Турыне

У састаў беларускай каманды ўвайшлі 30 спартсменаў. Сярод іх 10 біятланістаў, шэсць фрыстайлістаў, сем лыжнікаў, тры прадстаўнікі канькабежнага спорту, два скакуны з трампліна і па адным алімпійцы па шорт-трэку і фігурным катанні. Такім чынам, алімпійская каманда будзе прадстаўлена сямю дысцыплінамі ў чатырох відах.

Па словах першага віцэ-прэзідэнта Нацыянальнага алімпійскага камітэта Беларусі Генадзя Аляксеевіча, з 10 па 26 лютага ў Турыне будуць разыграны медалі ў сямі відах спорту (15 дыстанцыях): біятлоне, бабслеі (бабслеі і скелетан), лыжным спорце (лыжнае двухбор'е, лыжныя гонкі, гарналыжны спорт, скачкі з трамплі-

на, сноўборд, фрыстайл), керлінгу, хакеі, канькабежным спорце, фігурным катанні, шорт-трэку, санным спорце.

Спаборніцтвы пройдуць у сямі населеных пунктах: Турыне, Барданекі, Чэзана, Пінерола, Праджэлата, Соз д'Уле, Сестрыерэ. Для пражывання і трэніровак спартсменаў падрыхтаваны тры алімпійскія вёскі: у Турыне, Барданекі, Сестрыерэ.

Усяго ў Гульнях прымуць удзел 2 500 трэнераў і афіцыйных асоб з нацыянальных каманд. Судзіць спаборніцтвы будуць 650 рэферы. Гульні наведуюць больш за 1,5 мільёна гледачоў, асвятляць гэту значную спартыўную падзею будуць 10 тысяч журналістаў.

Ад нашай краіны ў Турын па-

дудуць сем прадстаўнікоў сродкаў масавай інфармацыі, алімпійскі аташэ і 15 супрацоўнікаў Нацыянальнай дзяржаўнай тэлерадыёкампаніі. На Першым нацыянальным тэлеканале і канале "Лад" алімпійскім стартамам адведзена больш за 117 гадзін эфірнага часу. Прычым, большасць трансляцый з Турына пройдуць у прамым эфіры, яны будуць прысвечаны тым спаборніцтвам, у якіх удзельнічаюць беларусы. Але, акрамя гэтага, на тэлеэкран з'явіцца рэпартажы са спаборніцтваў па хакеі, горных лыжах і сноўбордзе. Аб удзеле беларускіх спартсменаў у Алімпійскіх гульнях **Белтэлерадыёкампанія плануе зняць дакументальны фільм, які з'явіцца ў праграме перадач "Беларусь-TV"**.

**Напярэдадні**

## Фрыстайлісты прэзентавалі новую алімпійскую марку

РУП "Белпошта" выпусціла серыю марак, якія прысвечаны XX зімовым Алімпійскім гульням у Турыне: паштовы блок "Фрыстайл" і паштовую марку "Сноўборд", галоўнымі героямі якой сталі майстры фрыстайла.

Па словах намесніка міністра сувязі і інфарматызацыі Ніны Гаўрылавай, гэта ўжо не першая паштовая марка, прысвечаная спорту. Увогуле выпускаць маркі Беларусь пачала з 1992 года. За гэты час у абарачэнне ўведзены 632 маркі, 61 з іх звязана са спортам.

Серыі паштовых марак выдаваліся ў гонар шасці апошніх летніх і зімовых Алімпіяд, на якіх беларускія спартсмены выступалі як прадстаўнікі суверэннай дзяржавы. За гэтыя гады сфарміравалася традыцыя адлюстроўваць на марках тых спартсменаў, якія занялі на Алімпіядзе прызавыя месцы. Так, у 2001 годзе з'явіўся выдадзены паштовы блок, прысвечаны дасягненям беларускіх спартсменаў на летніх гульнях у Сіднеі, дзе былі заваяваны 17 медалёў.

У 2002 годзе, па выніках выступленняў беларускіх спартсменаў у Солт-Лейк-Сіці, быў выдадзены паштовы блок, звязаны з дасягненнямі бронзавага прызёра па фрыстайле Аляксея Грышына.

У 2004 годзе выйшаў у свет блок, прысвечаны летнім Гульням у Афінах, дзе

на вышэйшую прыступку п'едэстала ўзняліся Юлія Несцяжанка і Ігар Макараў, а ўсяго беларусы прывезлі з Грэцыі 15 медалёў.



Фота БелТА.

Генеральны сакратар Нацыянальнага алімпійскага камітэта Георгій Катуплін выказаў спадзяванне, што выдадзены блок марак стане далёка не апошнім у спартыўнай біяграфіі краіны. Наступныя паштовыя мініяцюры плануецца выдаць па выніках Гульняў у Турыне, а іх героямі, безумоўна, стануць беларускія алімпійцы.

## Для алімпійцаў распрацавана праграма павышэння ўстойлівасці да стрэсаў

Напярэдадні зімніх Алімпійскіх гульняў у Турыне беларускія вучоныя распрацавалі крытэрыі адбору патэнцыяльных лідэраў у розных відах спорту, а таксама падрыхтавалі для алімпійцаў спецыялізаваную праграму павышэння іх устойлівасці ў стрэсавых сітуацыях, якія ўзнікаюць у выніку інфармацыйнага "буму". Аб гэтым паведаміў прарэктар навуковай працы Беларускай медыцынскай акадэміі паслядыпломнай адукацыі Уладзімір Камышнікаў.

Уладзімір Камышнікаў нагадаў, што ў Нацыянальнай акадэміі навук створаны Савет па навуковым забеспячэнні развіцця фізічнай культуры і спорту. Саветам працаваў пералік метадаў і тэхналогій, накіраваных на аптымізацыю падрыхтоўкі беларускіх спартсменаў да буйнамаштабных спартыўных мерапрыемстваў.

**Сітуацыя**

## На алімпіядзе ў Турыне будзе толькі адна беларуская канькабежка

Міжнародны саюз канькабежцаў напярэдадні Алімпійскіх гульняў у Турыне перагледзеў тыя нарматывы, якія дазвалялі спартсменам выступаць на спаборніцтвах такога ўзроўню. Гэта рашэнне адразу паставіла пад сумненне магчымасць удзелу на Алімпіядзе ў Турыне канькабежцаў з многіх краін, у тым ліку і беларускіх спартсменаў.

Па новых правілах, для таго, каб быць дапушчаным да Гульняў, на працягу сезона канькабежцу неабходна было прабегчы 500 метраў не больш чым за 39 секунд у адрозненні ад ранейшых 39,5. Такая ж сітуацыя складалася і з нарматывамі выступлення на іншых дыстанцыях. У выніку замест запланаванага выступлення на Алімпіядзе чатырох беларускіх спартсменаў, краіна прадстаўлена толькі адной Святалай Радкевіч.

**Тэніс**

## Кубак Дэвіса. Выпрабаванне Іспанія

Трэнер мужчынскай зборнай Іспаніі па тэнісе Эмілія Санчас-Вікарыя вызначыў састаў каманды, якая будзе ў Мінску ўдзельнічаць у матчы Кубка Дэвіса 10-12 лютага.

Па словах трэнера, лідэрам зборнай будзе Давід Ферэр (14-я ракетка свету ў адзіночным разрадзе). Акрамя яго, да нас прыедуць Томі Рабрэда (19-е месца ў рэйтынгу), Фернанда Вердаска (30-е месца) і Феліцыяна Лопес, які займае 33-е месца ў сусветным рэйтынгу першынства.

Хутчэй за ўсё, Вердаска і Лопес будуць выступаць у пары, а Ферэр і Рабрэда ў адзіночных сустрэчах будучы змагацца з Максімам Мірным і Уладзімірам Ваўчковым, якія займаюць у рэйтынгу адпаведна 32-е і 222-е месцы.

## Турнір "Кубак Космас Корт" стане традыцыйным



У Магілёве з 23 па 29 студзеня праходзіў міжнародны турнір па тэнісе "Кубак Космас Корт".

Ён праводзіўся пад эгідай Еўрапейскай федэрацыі тэніса паведамлі ў адзеле па фізічнай культуры, спорце і турызме Магілёўскага гарвыканкама.

У спаборніцтвах прынялі ўдзел юныя тэнісісты ва ўзросце ад 14 гадоў і менш з васьмі краін свету — Беларусі, Расіі, Украіны, Польшчы, Германіі, Малдовы, Літвы і Латвіі — усяго каля 100 спартсменаў. Пры гэтым 15 удзельнікаў турніру ў рэйтынгу сотні лепшых юных тэнісістаў Еўропы.

Турнір у Магілёве праводзіўся ўжо другі год запар і яго плануецца зрабіць традыцыйным, адзначылі суб'ядседнікі. Пры гэтым, яго катэгорыя з трэцяй вырасла да больш высокай — другой, паколькі ў мінулым годзе спаборніцтвы прайшлі на высокім арганізацыйным узроўні. Адпаведна ўзрасла папулярнасць турніру, пашырылася геаграфія яго удзельнікаў. Так, у гэтым годзе ўпершыню ў Магілёў прыехалі тэнісісты з Польшчы і Германіі.

НА ЗДЫМКУ: Марына КАЗАЧЭНКА (Украіна).  
Фота Алега ФАЙНЦКАГА, БелТА.

## Хто хутчэй па бездарожжы?

Спаборніцтвы па пазадаражжым арыентаванні "Зіма-2006" прайшлі пад Мінскам. У іх прынялі ўдзел каля 20 экіпажаў аўтамабіляў-пазадаражжнікаў. Усе ўдзельнікі выступалі на сваіх асабістых машынах. Спаборніцтвы арганізаваны клубам "4x4".

НА ЗДЫМКУ: "Зіма-2006".  
Фота БелТА.





www. BELARUS 21.BY

7 красавіка адбылося падвядзенне вынікаў  
III Беларускага конкурсу Інтэрнэт-рэсурсаў —  
"Інтэрнэт-прэмія" ТІВО-2005.  
Праект "Голас Радзімы" "Вітае Беларусь!" —  
Belarus21.by стаў залатым лаўрэатам.



Газета

# Голас Радзімы ў 52 краінах

**Нацыя  
ва ўмовах  
глабалізацыі**

**У нумарах:**

Беларусы ў свеце  
Навіны з Беларусі  
Карысна ведаць

Дзяржава і  
дыяспара  
Нацыянальныя  
інтарэсы  
Міжнароднае  
супрацоўніцтва  
Эканамічная  
інтэграцыя

Гонар нацыі  
Скарбонка  
традыцый  
Кантакты і  
дыялогі

News in English



**Пра  
Беларусь  
у свеце**

## ГАЗЕТА, ЯКУЮ МОЖАШ ЧЫТАЦЬ І ТЫ!

### Падпіска

ў Беларусі, Кыргызстане,  
Латвіі, Літве, Малдове, Расіі,  
Таджыкістане, Украіне.

**63854**  
індывідуальная

**638542**  
ведамасная

**Адрас рэдакцыі:**

Рэспубліка Беларусь  
220005, г. Мінск,  
пр. Незалежнасці, 44.  
Тел.: 288-11-97;  
факс: 288-17-82  
e-mail: [golas\\_radzimy@tut.by](mailto:golas_radzimy@tut.by)



### Атрыманне за мяжой

Калі падпісца няма магчымасці, атрыманне газеты можна аплаціць, даслаўшы ЧЭК на адрас рэдакцыі. Для краін Еўропы кошт падпіскі на год — 60 еўра, для ЗША, Канады, Аўстраліі, Аргенціны і іншых краін далёкага замежжа — 70 еўра.

**Адрас у Інтэрнэце:**

# BELARUS21.BY

«Голас Радзімы»  
Галоўны рэдактар  
Наталія САЛУК.

**ЗАСНАВАЛЬНІКІ:**

Міністэрства замежных спраў Рэспублікі Беларусь;  
Камітэт па справах рэлігій і нацыянальнасцей пры Савеце Міністраў Рэспублікі Беларусь;  
Беларускае таварыства дружбы і культурнай сувязі з замежнымі краінамі;  
Беларускае таварыства па сувязях з сусветнымі краінамі «Радзіма».

Наш адрас: 220005, Рэспубліка Беларусь, Мінск, пр. Незалежнасці, 44.  
Тэлефоны: (+375 - 17) 288 - 11 - 97 (бухгалтэрыя), 288-12-80, 284-76-56, 288-17-82 (тэл./факс).  
Галоўны рэдактар: 8029-6-88-17-82.

ЧЫТАЙЦЕ «Голас Радзімы»  
ў ІНТЭРНЭЦЕ:  
<http://www.belarus21.by>

Рэгістрацыйнае пасведчанне №81. Падпісны індэкс у Беларусі 63854.  
Аб'ём 8 друк. аркуш. Тыраж 2119 экз. Заказ 6331. Падпісана да друку  
7.02.2006 г. у 12.00.

Газета набрана і звярстана на рэдакцыйным настольна-выдавецкім  
комплексе. Знакам R пазначаны рэкламныя матэрыялы.  
Адрукавана ААТ «Чырвоная зорка» (220073, г. Мінск, 1-шы Загарадны  
завулак, 3).

Пазиць рэдакцыі і аўтараў, матэрыялы якіх друкуюцца на старонках  
«Голас Радзімы», могуць не супадаць.  
© «Голас Радзімы», 2006.